

حساب

درجو پیون

ٽيلي - مانس هيلپ لائين

Tele MANAS (Tele Mental Health Assistance and Networking Across States)
(14416/1800-89-14416)

راشٽريه مانسڪ صحت ڪاريه ڪرم تحت ٽيلي مانس اها مرڪز پاران شروع ڪيل يوجنا مهاراشٽر راجيه ۾ آڪٽوبر 2022 کان لاڳو ڪئي ويئي آهي. ٽيلي مانس ڪاريه ڪرم تحت هيلپ لائين نمبر 14416 ذريعي مفت 24 x 7 گڏيل ۽ سڀ شامل مانسڪ صحت شيوا ڏني ويندي آهي. ان ۾ جدا جدا مانسڪ مسئلن لاءِ ماهرن طرفان علاج ۽ ڪائونسلنگ ڪئي ويندي آهي. ٽيلي مانس هيلپ لائين تي ٽيليفون ڪرڻ تي اسانجي ڏنل ڄاڻ پوري طرح ڳجهي رکي ويندي آهي. ان ڪري شاگرد بنا هڪ جي پنهنجا مسئلا ان هيلپ لائين نمبر تي فون ڪري ٻڌائن ۽ من ۾ هوندڙ سوال پڇن ۽ پنهنجي مسئلي بابت مدد وٺجي ۽ ٻين کي به مدد وٺڻ لاءِ چئجي.

منو دريڻ

منو دريڻ (8448440632) مفت ٽيليفون سڀوا جولاءِ 2020 کان تعليمي

کاتي ذريعي راشٽريه ششستڪ سَنشوڌن ۾ پرشڪشڻ پريشد جي منو دريڻ روم ذريعي شاگردن، مائٽن ۽ ماسترن کي منوگيانڪ سمجهاڻي ۽ مدد ڏيڻ لاءِ صبح 8 کان شام 8 تائين هفتي جا سڀ ڏينهن ميسر ڪرايل آهي. شاگرد، مائٽ ۽ ماستر ضروري رهبري ۽ ڪائونسلنگ لاءِ هن هيلپ لائين تي پڻ فون ڪري سگهن ٿا.

هي درسي ڪتاب راجيه شڪشڪ سنشودن ۽ پرشڪڙ پريشد، ڀڙي طرفان تيار ڪيل آڀياسڪرم ۽ پائيه ڪرم،
 انوسار تيار ڪيو ويو آهي. انهن طرفان هن درسي ڪتاب جي چڪاس ڪئي ويئي آهي. سرڪاري فيصلو
 نمبر : آڀياس ۲۱۱۶ (پر.ڪر ۱۶-۴۳) ايس. ڊي ۴ تاريخ ۲۵-۰۴-۲۰۱۶ موجب استاڻپت ڪيل ڪو
 آرڊينينٽنگ ڪاميٽي ۽ جي تاريخ ۲۰۲۶-۰۳-۱۱ جي ميٽنگ ۾ هن درسي ڪتاب کي سنه ۲۰۲۶-۲۰۲۷ کان
 مختصر طور منظوري ڏني ويئي آهي.

261281

پرواري چوڪٽ مان 'QR Code' کي سمارٽ فون
 ذريعي اسڪين ڪرڻ سان توهان کي درسي ڪتاب ۽
 درسي ڪتاب جي سبقن بابت ڏسجندڙ ۽ ٻڌجندڙ
 ساهتيه حاصل ٿيندو.

© ۲۰۲۶ چاپو پھريون مهراشتر راجيه پانيه پستڪ نرمتي و اپياسڪرم سنشودن منڊل،

پڻي - ۴۱۱۰۰۴

مهراشتر راجيه پانيه پستڪ نرمتي و اپياس ڪرم سنشودن منڊل، وٽ
هن ڪتاب جا سڀ حق واسطا محفوظ آهن. هن ڪتاب جو ڪوبه ٽڪر
ڊائريڪٽر، مهراشتر راجيه پانيه پستڪ منڊل جي لکيل اجازت کان
سواءِ ڪٿي نٿو سگهجي.

نرمتي

شريمتي متالي شتپ
انچارج مڪيه نرمتي اڌڪاري
شري نٽن واڻي
(نرمتي اڌڪاري)

سنڀوڪ :

شريمتي ميران مهيش گدواڻي
وشيش اڌڪاري سنڌي (و.ڪا)
سنڀوڪ سهايه : گيتا ٺاڪر
(ڪاپي رائٽر، سنڌي)
ٽائپ سيٽنگ :
راڪيش جئرامداس ماڪيجا، الهاسنر

ترجمو ڪندڙ : شري آشوك مڪنا
چڪاس ڪندڙ : شري وجيه منڱلاڻي

مڪيه صفحو ۽ چتر ڪار :
شري وويڪانند پاتيل

ڪاغذ : ۷۰ جي. ايس. ايم ڪريم وو
چاپيندڙ : N/PB/2026-27/200
چپائيندڙ : M/S. MUSTAFA OFFSETS, MUMBAI

پرڪاشڪ

شري هيمنت بابر
(انچارج ڪنٽرولر)
پانيه پستڪ نرمتي، پرپاديوي،
ممبئي - ۲۵.

حساب پاشا سميتي

شري وويڪ پُراڻڪ (اڌڪش)
۱. سنڀل باوسڪر (ميمبر)
۱. اشون ڪنارڪر (ميمبر)
شري ناگيش ڪياتموار (ميمبر)
شري اميش نيوسي (ميمبر)
شري اروڻ بٽس (ميمبر)
شري اپيڄيٽ پنگاڙي (ميمبر)
شريمتي پدمجا وڻديه (ميمبر)
شريمتي سونالي ڪلڪرڻي (ميمبر)
اشرف علي بشير احمد انساري (ميمبر)
شري سنڀل ڪانڊيڪر (ميمبر)
شري گيانيشور جهگري (ميمبر)
شري پرتاپ سنگهه موهني (ميمبر)
شريمتي پرينڪا باوسڪر (ميمبر)
۱. منيشا يادو (اپياسڪرم سمنويڪ)
شريمتي ورشالي ٽاڪواڙ
(اپياسڪرم سمنويڪ)
شري بالڪرشن ماپاري (ميمبر سيڪريٽري)

جائزو ڪندڙ :

شري ونايڪ گوڙبولي / اڌ. ايشاني جوشي /
شريمتي ورشا گهڙور

سنڀوجن :

شري بالڪرشن ماپاري
وشيش اڌڪاري، حساب (و.ڪا)
پانيه پستڪ منڊل، پڻي.

ڀارت جو سنوڌان

ديباچو

اسين ڀارت جا لوڪ، ڀارت کي هڪ مڪمل طور خودمختيار سماجواڊي سڙو ڌرم ۽ سر-ڀاؤ وارو لوڪشاهي مٿرا جي بڻائڻ لاءِ گنڀيرتا سان فيصلو ڪري ۽ انهيءَ جي سڀني ناگرڪن کي :

سماجڪ آرٿڪ ۽ راجنيتڪ نڀاءُ، ويچار، اظهار، وشواس، سڙڌا ۽ آپاسنا جي آزادي، درجي ۽ موقعي جي سمائتا، خاطريءَ سان حاصل ڪرائڻ ۽ انهن سڀني ۾ شخصي سؤمان ۽ راهتر جي ايڪتا توڙي اڪنڊتا جي خاطري ڏيندڙ ڀائڻپچارو وڌائڻ لاءِ.

اسان جي هن سنوڌان سڀا ۾ اڄ تاريخ ڇويهين نومبر، ۱۹۴۹ جي ڏينهن، هن ذريعي هيءُ سنوڌان سويڪار ڪري، ان کي قانون جي روپ ۾ پاڻ کي ارڀڻ ڪريون ٿا.

ڀارتيه سنوڌان

باب - چوٿون الف

ناگرڪن جا بنيادي فرض

قلم: 51A

بنيادي فرض: ڀارت جي هر هڪ ناگرڪ جو فرض آهي ته:

- (الف) هو ڀارت جي سنوڌان کي مڃيندو، ان جي قومي جهنڊي، قومي ترانچي، آدرشن ۽ سنسڱا جي عزت ڪندو.
- (ب) آدرشن ويچارن، جن آزاديءَ جي لڙائيءَ لاءِ همٿايو ۽ اتساهه ڏنو، انهن جي سنڀال ۽ پوئواري ڪندو.
- (ب) ڀارت جي ايڪتا، اڪنڊتا ۽ سمپوريٽا جي رکشا ڪندو.
- (ب) ديش جي حفاظت ڪندو ۽ وقت پوڻ تي ديش سبوا ۾ ڀڄي پوندو.
- (ب) سڀني ماڻهن ۾ هڪ ايڪتا جي پائونا پئدا ڪندو، جيڪا ڌرم، پاشا، ڪيترواد جي پيدپاءُ کان پري هوندي. اهڙيون رسمون جيڪي عورت ذات خلاف هونديون، انهن جو بهشڪار ڪندو.
- (ت) ڀارت جي جامع سنسڪرتي ۽ شانداروڙي جي حفاظت ڪندو ۽ ملهه سمجھندو.
- (ت) قدرتي ماحول جهڙوڪ جهنگل، ڍنڍون، نديون، جهنگلي-زندگي انهن جو بچاءُ ڪندو ۽ سڀني پراڻين لاءِ دردمندي رکندي.
- (ت) وڳيانڪ درشتي، انساني ملهه، چاچ جوڳ ۽ سڌاري جي پائونائي اهميت ڏيندي.
- (ت) عام ملڪيت کي سلامت رکندي ۽ هنساکان پري رهندي.
- (ت) شخصي ۽ گڏيل مشغولين جي سڀني ڪيترن ۾ اڳتي وڌڻ جي لڳاتار ڪوشش ڪندو جنهن ملڪ اڳتي وڌندو رهي ۽ ڪاميابيءَ جي اوچاين کي چهي.
- (ر) ماءُ يا پيءُ يا ڀالڪ اهڙي ته اهو ضرور ڏسي ته پنهنجي ٻار کي تعليم حاصل ڪرڻ جو موقعو ڏيندي. جنهن جي عمر ڇهن ۽ چوڏهن سالن وچ ۾ هجي.

راشتر گيت

جَنَ گَڻَ مَنَ اَڌِينايَڪَ جِيءَ هي،
پارَتَ پايَگِيءَ وڌاتا،
پَنجَابَ، سِنڌَ، گُجراتَ، مَراڻا،
دراوڙَ، اُتڪَلَ، بَنگَ،
وَنڌِيءَ، هَماچَلَ، يَمُنا، گَنگا،
اُچَچَلَ، جَلِ تِ تَرَنگَ،
تَوَ شُپَ نامي جاگي،
تَوَ شُپَ آشيس ماگي،
گاهي تَوَ جِيءَ - گاتا،
جَنَ گَڻَ - مَنگَلَ دايَڪَ جِيءَ هي
پارَتَ پايَگِيءَ وڌاتا،
جِيءَ هي، جِيءَ هي، جِيءَ هي،
جِيءَ جِيءَ جِيءَ جِيءَ هي،

پرتگيا

'پارت منهنجو ديش آهي. سڀ
پارتواسي منهنجا ڀائر ۽ پيٽر آهن.

مونکي پنهنجي ديش لاءِ پيار آهي ۽
مونکي ان جي شاندار ۽ طرح طرح جي
ورثي تي ڳوڙو آهي. مان سدائين ان جي
لائق ٿيڻ جو جتن ڪندو رهندس.

مان پنهنجن مٿن مائٽن، استادن ۽
سڀني بزرگن جو سمن ڪندس ۽ هر
ڪنهن سان فضيلت ڀريو ورتاءُ ڪندس.

مان پرتگيا ٿو ڪريان ته مان
پنهنجي ديش ۽ ديشواسين سان سڄو ٿي
رهندس. انهن جي ڪلياڻ ۽ آسودگيءَ
۾ ئي منهنجو سک سمايل آهي.'

राज्यगीत

जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा ॥धृ॥

भिती न आम्हा तुझी मुळी ही गडगडणाऱ्या नभा
अस्मानाच्या सुलतानीला जबाब देती जिभा
सह्याद्रीचा सिंह गर्जतो शिव शंभू राजा
दरी दरीतून नाद गुंजला महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा ॥१॥

काळ्या छातीवरी कोरली, अभिमानाची लेणी
पोलादी मनगटे खेळती, खेळ जीवघेणी
दारिद्र्याच्या उन्हात शिजला
निढळाच्या घामाने भिजला
देश गौरवासाठी झिजला
दिल्लीचे ही तख्त राखितो, महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा ॥२॥

پرستارونا

منهنجي ٻار مَٽرن، ماسٽر ۽ مائٽن کي پيار پري نمستي،

راشٽريه تعليمي نيتي ۲۰۲۰ موجب تيار ڪيل ۽ راجيه اڀياسڪرم خاڪو بنيادي سطح - ۲۰۲۴ ۾ درسي ڪتاب بابت ٻڌايل اُميدن کي خيال ۾ رکندي تيار ڪيل حساب درجي بئين جو درسي ڪتاب توهان کي هٿن ۾ ڏيندي گهڻي خوشي ٿي رهي آهي.

درسي ڪتاب جو مواد بنيادي تعليمي اڀياسڪرم - ۲۰۲۴ ۾ حساب درجو ٻيون وڌيڪ لاءِ ڏنل اڀياسڪرم جا مقصد، لياقت ۽ علمي حاصلات سان ٺهڪندڙ آهي. علمي حاصلاتن جو ويچار ڪري بابت ڪيل آهي. درسي ڪتاب جو مواد وڪاس ڪيترن سان ٺهڪندڙ آهي ۽ ان ۾ پنهنجي ڪوشش ۽ ايڪويهين صديءَ جي هنرن کي شامل ڪيل آهي.

درجي بئين جي ٻارن جي پسند ڏيان ۾ رکندي درسي ڪتاب جي مواد جي بناوت ڪرڻ وقت رنگين ۽ ڪشش ڪندڙ جهڙا چتر ڏنل آهن. درسي ڪتاب جا چتر شاگردن جي آزمودن سان ميل کائيندڙ، شاگردن جو ڌيان ڇڪيندڙ، درسي ڪتاب جي مواد سان لاڳاپو رکندڙ، سڀ شامل، سمائتا جا ملهه ٻڌائيندڙ ۽ اڳتي جي اڀياس لاءِ مدد ڪندڙ آهي. درسي ڪتاب جي مواد جي پيش ڪش ۾ حسابي عام خيال سولي پاشا ۾ سمجهايل آهن. ان لاءِ جدا جدا چتر، ٻارن جي خيالي دنيا جا جدا جدا واقعا، گفتگو، آس پاس جون جدا جدا شيون، حساب پيٽي جو سامان جو استعمال ڪيل آهن.

حسابي عام خيال مضبوط ٿيڻ لاءِ چٽا مثال درسي ڪتاب ۾ ڏنل آهن. ڏکيائي سطح جو وڌندڙ سلسلو ۽ حسابي رابطي جو موقعو ملي ان لاءِ ٻارن جي خيالي دنيا جو ويچار ڪري مثال ڏنل آهن. اڀياس لاءِ ڏنل مثالن ۾ به چتر واپرايا ويا آهن.

درسي ڪتاب ۾ گجهاڙت، ڪري ڏسو، مشغولي وغيره شامل ڪيل آهن. ڪهاڻي، مشغولي، راندين ذريعي درسي ڪتاب ٻال وڻندڙ ٺاهي، ٻارن کي تعليم وندرائيندڙ ۽ آندائڪ لڳي اها ڪوشش ڪيل آهي.

روشن مستقبل لاءِ سڀني کي شپ ڪامنائون!

(انور اڌاڪ)

ڊائريڪٽر

مهاراشٽر راجيه پائيه پوسٽڪ نرمتي

و اڀياسڪرم سنشودن منڊل، ڀٽي.

ڀٽي

تاريخ: ۱۹ مارچ ۲۰۲۱

پارٽيه سوريه تاريخ: ۱۹ اپريل، شڪي ۱۹۴۸

چيٽي چنڊ

علمي لياقت ۽ علمي حاصلات

اڀياسڪرم جا مقصد : ٻار رقمون، آڪار ۽ ماپڻ وسيلي سمجھ ۽ دنيا کي سمجھڻ جي لياقت ڌارن ٿا.

علمي لياقت	علمي حاصلات	صفحو نمبر
(۱) هڪ کان وڌيڪ خاصيتن ذريعي شيون گروهن ۽ اپ گروهن ۾ الڳ ڪري ٿو.	گروهن ۽ اپ گروهن ۾ شيون ڌار ڪري ٿو. مثال طور، بلاڪن جي گروهن ۾ پهرين رنگن تي آڌارت ۽ پوءِ انهن رنگن ۾ آڪار تي آڌارت ان کانپوءِ ماپ تي آڌارت بلاڪ ڌار ڪري ٿو، ٺاهي ٿو. وڻن جو آڪار، وليون سڃاڻي ٿو ۽ انهن ۾ ايندڙ ميو يا نه ايندڙ ميو ۽ اهي کائڻي سگهندڙ نه کائڻي سگهندڙ ائين ور ٿيڪرڻ ڪري ٿو.	۷۶، ۷۷
(۲) توهانجي آس پاس جا آڪار ۽ عددن ۾ ساڌو نقش سڃاڻي ٿو ۽ سندن دستار ڪري ٿو.	نقش جي نيمن جو ورڻ ڪري ٿو ۽ عدد، نشان، دليل تي آڌارت نه ڏسجندڙ نقش ۾ انجو استعمال ڪري ٿو. مثال چتر ڪڍڻ وقت ۽ رنگن وقت رنگن جو استعمال ڪري نقش ٺاهڻ، ساڳين ٽيڪن - نشانن جو جڏا جڏا نقش ۾ استعمال ڪرڻ.	۷۸ کان ۸۱
(۳) ۱۰ ۽ ۲۰ ٽپي وسيلي ۹۹ تائين عدد ٻنهي طريقي (اڳيان ۽ پويان) ٻڌي ٿو.	عدد جي ليک تي / چوڪنڊي ۾ / کاغذ تي بلاڪن مان / چترن وسيلي ۲ يا ۳ ٽپي وسيلي انگ ڇڏي ٻڌي ٿو. عددن جا نالا ۰ کان ۹۹، ڏهاڪو عام خيال، ۹۹ تائين پارتي عددن کي پڙهي ۽ لکي ٿو. ۱۰، ۲۰، ۳۰ جي گروهن ۾ ۹۹ تائين عدد ٻڌي ٿو. ۱۰ کان ۵۰، ۸ کان ۱۰۰ بن گروهن جي عددن يا رقمن کي سڃاڻي ٿو. (مثال ۱۰ جا ۲ گروهن يعني ۲۰)	۲۲، ۲۳
(۴) وڌندڙ ۽ گهٽجندڙ سلسلي ۾ ۹۹ تائين عدد پيش ڪري ٿو.	ڏنل عدد جي وڌندڙ ۽ گهٽجندڙ سلسلي ۾ پيش ڪش ڪري ٿو. (۹۹ تائين)	۱۹ کان ۲۱
(۵) بيهڪي ملهه واپرائي ۹۹ تائين عدد سڃاڻي ٿو، پڙهي ٿو ۽ عددي نالا لکي ٿو.	بيهڪي ملهه خيال واپرائي، ۹۹ تائين عدد سڃاڻي ٿو، پڙهي ٿو ۽ عددي نالا لکي ٿو.	۵ کان ۱۳
تائين عدد ڏيکارڻ لاءِ عددي نشان واپرائي ٿو ۽ سڃاڻي ٿو.	وڏي ۾ وڏو ۽ ننڍي ۾ ننڍو ٻن انگن وارو عدد ٺاهي ٿو ۽ سندن پيٽ ڪري ٿو (ڏنل انگن کي دهرائي ۽ بنا دهرائي ٻن انگن جا عدد ٺاهي ٿو)	۱۴ کان ۱۸
(۶) عدد کي جوڙڻ ۽ ڦوڙڻ ۽ عددن جو گروھ ٺاهڻ اهڙيون لڇڪيدار ڪارروايون ڪري ٿو جن ۾ انگن واري عددن جو جوڙ ۽ ڪٽ ڪري ٿو.	جوڙ ۽ ڪٽ ڪرڻ لاءِ 'عددن جو گروھ ڪرڻ يا ٽوڙڻ' اهڙيون لڇڪيدار ڪارروايون ڪرڻ. مثال ۵۷ + ۳۳ مان ۳ کڻي ۵۷ ۾ جوڙي ۶۰ عدد حاصل ڪري ٿو ۽ پوءِ ۳۰ گڏي ۹۰ جواب لهي ٿو.	۶۴ کان ۶۷، ۷۲ کان ۷۵
	بيهڪي ملهه خيال واپرائي ۹۹ تائين ٻن عددن جي ڪٽ ڪري ٿو (جن جي جوڙايت ۹۹ کان وڌيڪ نه آهي) سندس زندگيءَ جي مسئلن کي حل ڪرڻ لاءِ واپرائي ٿو.	۲۴ کان ۲۸، ۶۰ کان ۶۳
	بيهڪي ملهه خيال واپرائي ۹۹ تائين ٻن عددن جي ڪٽ ڪري ٿو ۽ روزمره جي زندگيءَ جا مسئلا حل ڪرڻ لاءِ اهي واپرائي ٿو.	۲۹ کان ۳۳، ۶۸ کان ۷۱
	جوڙ - ڪٽ جي لاڳاپو سمجھي واپرائي ٿو.	۳۴، ۳۵
	جائن حالتن جي مثالن کي حل ڪرڻ لاءِ مناسب حسابي ڪارروايون سڃاڻي ٿو (جوڙ يا ڪٽ)	۲۷، ۳۲، ۳۳، ۶۳، ۷۱، ۷۲
	سادا لقطي مثال سمجھي حل ڪري ٿو.	۲۷، ۳۲، ۳۳، ۶۳، ۷۱، ۷۲
(۷) ضرب يعني وري وري جوڙ ۽ ونڊ يعني برابر ورهاست اهو سمجھي ٿو.	وري وري جوڙ ڪري ۹۹ تائين عددن جي سولي ضرب ڪري ٿو (جواب : ۹۹ تائين عدد) وري وري ڪٽ واپرائي ونڊ ڪرڻ لاءِ ۹۹ تائين عددن جا ڪيترائي گروھ ڪرڻ پوندا آهن اهو ٻڌائي ٿو.	۳۶ کان ۴۴، ۹۷ کان ۹۹، ۱۰۰ کان ۱۰۳

۱ کان ۴	ٽـمـ ماڀي آڪار سندن نالن سان سُڃاڻي ٿو (مثال، سليبڊر، ڪعب، مخروط، گول) ۽ انجي جاچ وارين خاصيتن وسيلي ورڻن ڪري ٿو. مثال طور ڪعب کي ۶ مٿاڇڙا هوندا آهن.	(۸) بنيادي جاميٽر يڪل آڪار، ڏسجندڙ خاصيتون سهت سڃاڻي ٿو، ٺاهي ٿو ۽ ورڻ ڪرڻ ڪري ٿو، شين جي هوار جڳهه، سمجهي ۽ ٻڌائي ٿو.
۵۳ کان ۵۹	ٻـمـ ماڀي آڪار نالي سان سُڃاڻي ٿو (مثال چورس، مستطيل، ٽڪنڊو، گول) ڏسجندڙ خاصيتن وسيلي ورڻن ڪري ٿو (مثال ڪتاب جا پنا مستطيل آڪار جا هوندا آهن ان ۾ چار ڪنارا ۽ چار ڪنڊون هونديون آهن).	(۹) آس پاس شين جي ڊيگهه، وزن ۽ آڪار سادو ملهه ماپ ڪرڻ لاءِ وسيلو ۽ ايڪا چونڊي ٿو.
۵۵، ۵۶	سنڌي ليک ۽ وروڪڙ ليک ۾ فرق سڃاڻي ٿو، سنڌي ليک الڳ الڳ شروعات (orientation) سان ڏيکاري ٿو. مثال سنڌي، آڙيبي	
۵۷	ٽـمـ ماڀي شين جي مدد سان (tracing) ٻـمـ ماڀي شيون ڪڍي ٿو.	
۵۶	شين جو پاڇو جاچي شيون سُڃاڻي ٿو.	
۴۵ کان ۴۸	ساڳيا (اڻ پڻمانيدار) ايڪن جي مدد سان ننڍن ۽ وڏن رستن جي ڊيگهه ۽ مفاصلو ماڀي ٿو.	
۵۲، ۵۱، ۴۸	پينسل، تيلي، ڪوپ، بالٽي، چمچو اهڙن هر اڻ پڻمانيدار ايڪن کي واپرائي گنجائش، ڊيگهه، مفاصلو بابت انداز ۽ ماپ ڪري ٿو.	(۱۰) منت، ڪلاڪ، ڏينهن، هفتا ۽ مهينا وقت جي سادي ماپ ڪري ٿو.
۵۰، ۴۹	سادي تارازي واپرائڻ جي ضرورت سمجهي ٿو.	
۵۰	سادي تارازي واپرائي شين جي وزن جي پيٽ ڪري ٿو.	
۵۲	برتنن جي آڪار موجب سلسلو ٺاهي ٿو ۽ چڪاس ڪري ٿو يا برتن پري ۽ خالي ڪري چڪاس لهي ٿو.	
۸۳	سلسلي ۾ ايندڙ مندن جو آزمودو وٺي ٿو. (مڪاني علم ڊيگهه سمجهي)	
۸۴، ۸۲ کان ۹۱	ڏينهن ۽ ڪلاڪ پڻماني ايڪن وسيلي وقت جي ماپ ڪري ٿو. مثال هفتي ۾ ۷ ڏينهن ۽ ڏينهن ۾ ۲۴ ڪلاڪ	(۱۱) ۱۰۰ ر تائين سادا وهنوار ڪري ٿو.
۹۶ کان ۹۲	جُدا جُدا نوت ۽ سڪا واپرائي رقم ٺاهي ٿو.	
۷۷، ۷۶	مواد جي معنيٰ سمجهي ان ۾ شامل سادو حسابي مسئلو الڳ ڪري ٿو.	(۱۲) رقم، آڪار، خال ۽ ماپڻ جي سمجهه، عام خيال ۽ نسبت تي ترتيب پيش ڪرڻ لاءِ جهجهي ۽ مناسب لفظي پنڊار حاصل ڪري ٿو.
۱۰۴ کان ۱۱۰	سادي حسابي ڳجهارت ۽ ڳجهه سوال ٺاهي ٿو.	
۱۰۷، ۱۰۵	سادا حسابي سوال حل ڪرڻ لاءِ جُدا جُدا طريقا ڳالهه ٻولهه ڪري ٿو.	(۱۳) رقم، آڪار، خال ۽ ماپڻ سان لاڳاپو رکندڙ سولا حساب حل ڪري ٿو ۽ ٺاهي ٿو.
۱۰۴، ۷	غلطي ڳولهڻ لاءِ جواب چڪاسي ٿو.	
۱۱۰، ۱۰۵	پڻماني سان واسطيدار رانديون ۽ ڳجهارت ۾ ونڊري ٿو.	

ڪتاب استعمال ڪرڻ وقت

- شاگردن کي ويچار وڌائڻ وارا سوال پڇڻ، ويچار وڌائڻ واريون مشغليون ڪرائڻ اهي ڳالهيون سکڻ سيکارڻ جي ترتيب ۾ ضرور ڪرائجن.
- سڀني ڀاڱن ۾ گهڻو ڪري علمي حاصلات کي شامل ڪرڻ جي ڪوشش ڪيل آهي.
- درسي ڪتاب ۾ آيل هدايتون رهبري طور ڏنل آهن. توهان پنهنجي ماحول، مڪاني حالتن، ٻولي ۽ آس پاس جا مثال وغيره موجب سکڻ سيکارڻ جي ترتيب ۾ گهرج موجب تبديل ڪجي.
- ڪلاس جي سڀني شاگردن کي سڀ حسابي عام خيال سمجهه ۾ آيا انجي پڪ ڪجي.

ماسٽر ماٽ ۽ مددگار

- چتر، تختا، بناوت، واقعا جي جاچ ڪر، سمجهي وٺ، مشغولي، رانديون، حسابي گفتگو اهڙين ڳالهين ۽ حساب پيٽي ۽ آس پاس جي ساهت جي مدد سان حساب جا عام خيال سمجهائجن.
- ماسٽر نظر ايندڙ / واپرائيندڙ شيون مدد سان سڌا سکڻ سيکارڻ جا آزمودا ڏجن. شيون ۽ چتر ۽ نشان ۽ عددي نشان ائين ڏنل کان نيم ڏنل ۽ نيم ڏنل کان غير ڏنل ڏانهن ويندا. Hands on to Minds جو سکڻ جو وڌيڪ سفر ڪرائجي.
- شاگرد فقط مثال - سوال حل ڪرڻ کان اهي پاڻ سوال - مثال ٺاهين اهڙا اوچا موقعا کين ملن اهڙو ويچار ڪتاب ۾ ڪن هنڌن تي ڪيل آهي، اُنجو وستار ڪجي.

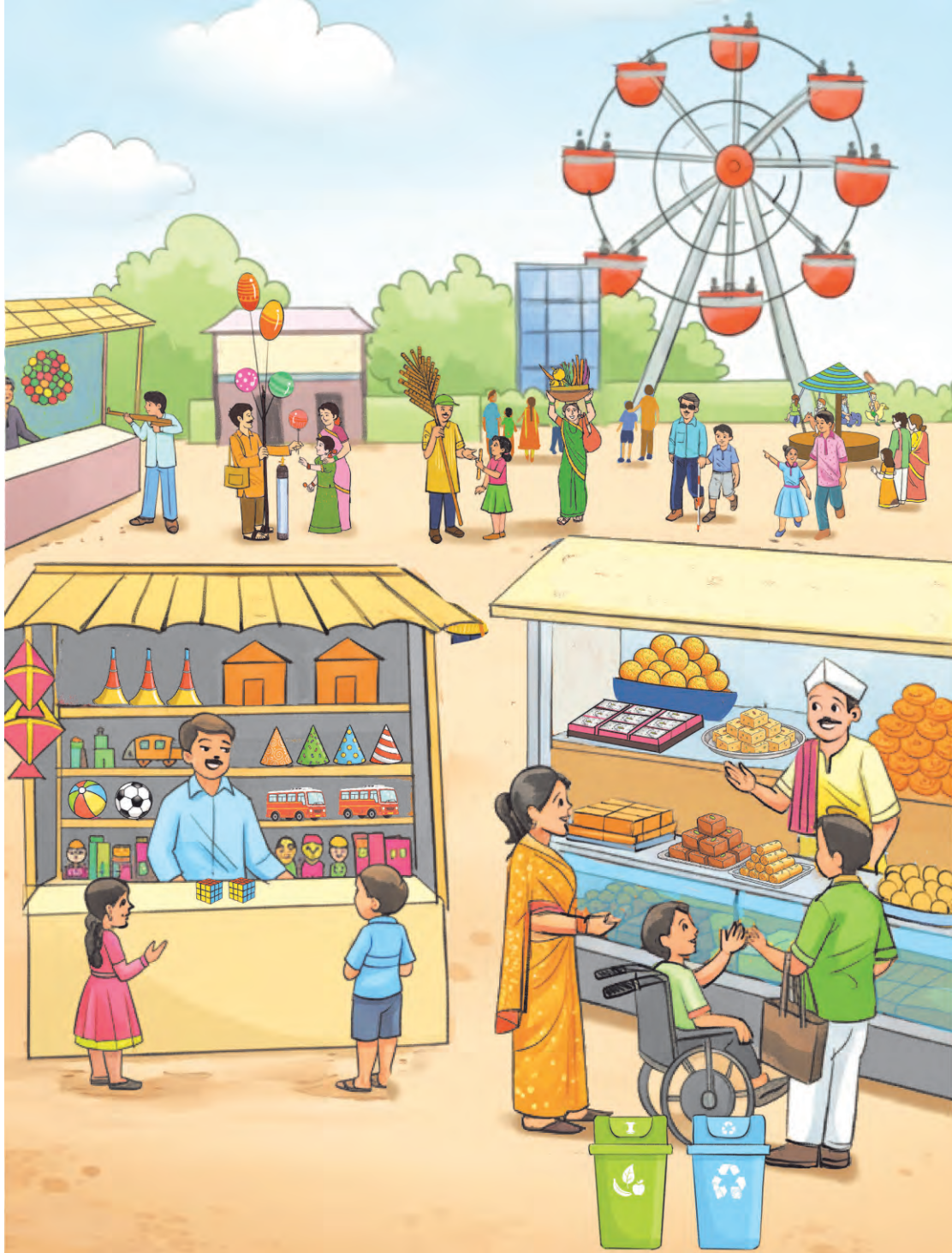
فهرست

نمبر	پاڻ جو نالو	صفح نمبر
۱.	سمجھي وٺون جاميٽريءَ جون شڪليون - ۱ - پاڻو	۱
۲.	عدد - نالا	۵
۳.	ايڪا ۽ ڏهاڪا	۸
۴.	درسني مُلھ ۽ بيهڪي مُلھ	۱۱
۵.	عددن ۾ ننڍ - وڏائي	۱۴
۶.	ٽن عددن جو وڌندڙ ۽ گهٽجندڙ سلسلو	۱۹
۷.	ڏاڪن ۾ ٻُڌپ	۲۲
۸.	جوڙ	۲۴
۹.	ڪٽ	۲۹
۱۰.	جوڙ - ڪٽ (پاڻ ۾ لاڳاپو)	۳۴
۱۱.	ضرب	۳۶
۱۲.	ماپڻ	۴۵
۱۳.	سمجھي وٺون جاميٽريءَ جون شڪليون - ۲ - پاڻو	۵۳
۱۴.	جوڙ (ٽپائڻ وارو)	۶۰
۱۵.	ڪٽ (ڏهاڪو ڇٽو ڪرڻ، پنٽي ٻُڌڻ)	۶۸
۱۶.	ڄاڻ سمجھي وٺون	۷۶
۱۷.	نقش	۷۸
۱۸.	وقت ماپڻ	۸۲
۱۹.	ٻال - آئند ميلو	۹۲
۲۰.	ضرب جو استعمال	۹۷
۲۱.	ونڊ	۱۰۰
۲۲.	حسابي پروليون	۱۰۴

سمجھي وٺون جاميٽريءَ جون شڪليون - ڀاڱو - ۱

جاچيو .

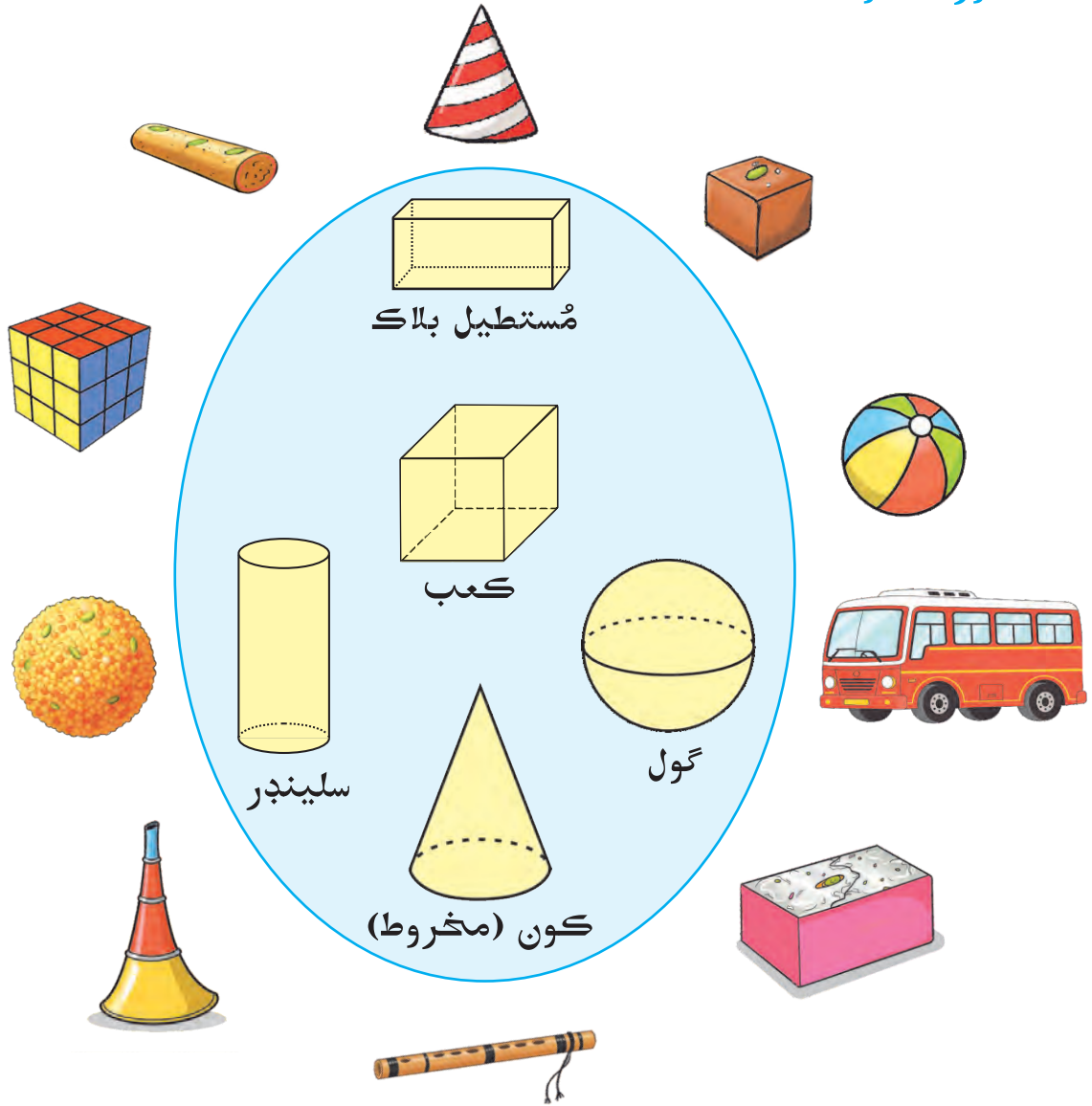

شاگردن کي چتر جاچڻ لاءِ چئو. چترن ۾ شيءِ ۽ انهن جون شڪليون

(انهن بابت ڳالهه ٻولھه ڪرايو.)

* چتر ۾ رشيء ڏسو. ليڪ وسيلي () شڪلين جا جوڙا ملايو

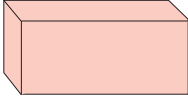
پروجيڪٽ

توهان جي آس پاس جي ڏنل شڪلين وانگر نظر ايندڙ شين جي لسٽ تيار ڪريو

سليندر	مستطيل بلاڪ	گول	ڪعب	ڪون (مخروط)

● پونہ تيار ڪيو پنڊارو

			مستطيل شڪل جو هڪ ڪوڪو ڪٽ
ڪُل مٿاڇڙا 	ستارا لڳايا 		ڪوڪي جي هر هڪ مٿاڇڙي تي ستارا چپڪاءَ
ڪُل ڪنارون 	سونهري پٽيون لڳايون 		ڪوڪي جي هر هڪ ڪنار تي سونهري پٽي لڳاءَ
ڪُل ڪنڊون 	مٽيا لڳايا 		ڪوڪي جي هر هڪ ڪنڊ تي مٽيا لڳايو

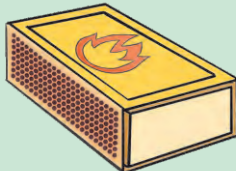
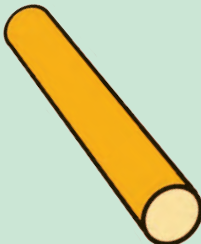
● رميش تيار ڪيو پنڊارو

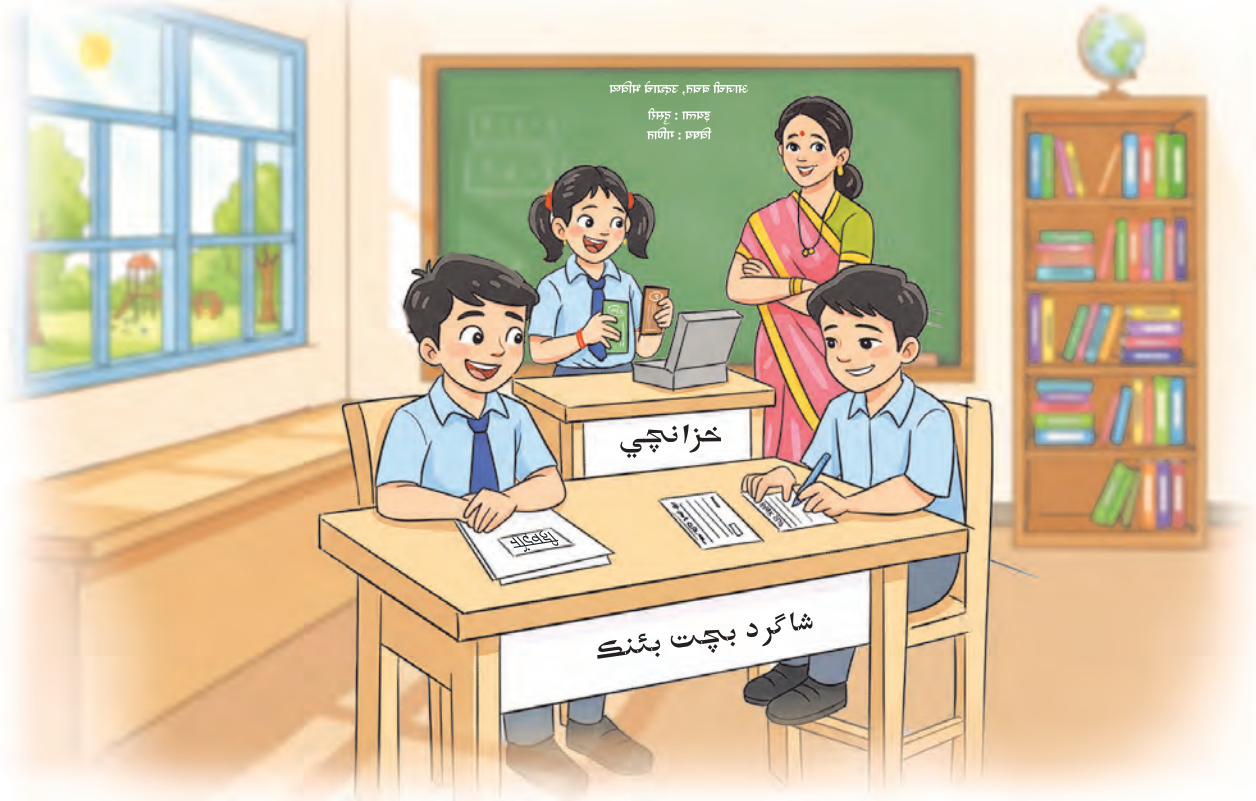
			سليندر شڪل جو هڪ ڪوڪو ڪٽ
ڪُل مٿاڇڙا 	ستارا لڳايا 		ڪوڪي جي هر هڪ مٿاڇري تي ستارا چپڪاءَ
ڪُل ڪنارون 	سونهري پٽيون لڳايون 		ڪوڪي جي هر هڪ ڪناري تي سونهري پٽي لڳاءَ
ڪُل ڪنڊون 	مٽيا لڳايا 		ڪوڪي جي هر هڪ ڪنڊ تي مٽيا لڳايو

مستطيل ڪعب، سليندر جي گول انهن شڪلين جون شيون هٿ ۾ کڻي سنئون مٿاڇرو، وريل مٿاڇرو، ڪنارون ۽ ڪنڊون اهو تصور چڱيءَ طرح سان سمجهايو.

* شين جون شڪليون سڃاڻي انهن ۾ مٿاڇڙا (پاسا)، ڪناريون ۽ نوڪي ٽپڪا ڳڻيو ۽ لکو.

شيءَ	شڪل	مٿاڇڙا		ڪناريون	نوڪي ٽپڪا
		سنڌو	وريل		
	ڪعب	۶	۰	۱۲	۸
					
					
					
					

جئيش شاگرد بچت بئنڪ ۾ ۱۳ روپيا جمع ڪيا اُن لاءِ هن جمع رسيد پري.

شاگرد بچت بئنڪ	شاگرد بچت بئنڪ
اسڪول _____	اسڪول _____
ڪاتو نمبر ۰ ۰ ۲ ۴ تاريخ ۱۸-۳-۲۵	ڪاتو نمبر ۰ ۰ ۲ ۴ تاريخ ۱۸-۳-۲۵
جئيش ڪائيدار جو نالو _____	جئيش ڪائيدار جو نالو _____
جمع رقم: فقط تيرهان روپيا _____	جمع رقم: فقط تيرهان روپيا _____
انگن ۾ رقم ۱۳/- روپيا	انگن ۾ رقم ۱۳/- روپيا
جئيش تنوي خزانچي جي ڪرڻ واري جي صڪي	جئيش تنوي خزانچي جي ڪرڻ واري جي صڪي

• مٿي ڏنل رسيد ۾ جمع رقم ڪيئن لکڻي آهي؟ وهنوار ۾ عدد اکرن ۾ لکيو ويندو آهي. عددن کي اکرن ۾ لکڻ مطلب عددي نالا لکڻ.

• ۱ کان ۱۰۰ عددن جا نالا

۱ هڪ	۱۱ يارھان	۲۱ ايڪويهه	۳۱ ايڪٽيهه	۴۱ ايڪيتاليهه
۲ ٻه	۱۲ ٻارھان	۲۲ ٻاويهه	۳۲ ٻٽيهه	۴۲ ٻائيتاليهه
۳ ٽي	۱۳ ٽيرھان	۲۳ ٽيوويهه	۳۳ ٽيٽيهه	۴۳ ٽيتاليهه
۴ چار	۱۴ چوڏھان	۲۴ چوويهه	۳۴ چوٽيهه	۴۴ چوٽيتاليهه
۵ پنج	۱۵ پنڌرھان	۲۵ پنجويهه	۳۵ پنجٿيهه	۴۵ پنجيتاليهه
۶ چھ	۱۶ سورھان	۲۶ چويهه	۳۶ چٿيهه	۴۶ چائيتاليهه
۷ ست	۱۷ سترھان	۲۷ ستاويهه	۳۷ ستٿيهه	۴۷ ستيتاليهه
۸ اٺ	۱۸ ارڙھان	۲۸ اٺاويهه	۳۸ اٺٿيهه	۴۸ اٺيتاليهه
۹ نَوَ	۱۹ اٺويهه	۲۹ اٺٿيهه	۳۹ اٺٿيتاليهه	۴۹ اٺونجاھ
۱۰ ڏھ	۲۰ ويھ	۳۰ ٽيھ	۴۰ چاليھ	۵۰ پنجاھ

۵۱ ايڪونجاھ	۶۱ ايڪھن	۷۱ ايڪتر	۸۱ ايڪياسي	۹۱ ايڪانوي
۵۲ ٻاونجاھ	۶۲ ٻاھن	۷۲ ٻاھتر	۸۲ ٻياسي	۹۲ ٻيانوي
۵۳ ٽيونجاھ	۶۳ ٽيھن	۷۳ ٽيھتر	۸۳ ٽياسي	۹۳ ٽيانوي
۵۴ چوونجاھ	۶۴ چوھن	۷۴ چوھتر	۸۴ چوراسي	۹۴ چورانوي
۵۵ پنجونجاھ	۶۵ پنجھن	۷۵ پنجھتر	۸۵ پنجاسي	۹۵ پنجانوي
۵۶ چاونجاھ	۶۶ چاھن	۷۶ چاھتر	۸۶ چھاسي	۹۶ چھانوي
۵۷ ستونجاھ	۶۷ ستھن	۷۷ ستھتر	۸۷ ستاسي	۹۷ ستانوي
۵۸ اٺونجاھ	۶۸ اٺھن	۷۸ اٺھتر	۸۸ اٺاسي	۹۸ اٺانوي
۵۹ اٺھن	۶۹ اٺھتر	۷۹ اٺاسي	۸۹ اٺانوي	۹۹ نوانوي
۶۰ سٺ	۷۰ ستر	۸۰ آسي	۹۰ نوي	۱۰۰ سو

* عدد آڪرن ۾ لکو.

- (۱) توهان جي ڪلاس ۾ گهڻا شاگرد آهن؟
منهنجي ڪلاس ۾ _____ شاگرد آهن.
- (۲) توهان جي گهر ۾ گهڻا ڀاتي آهن؟
منهنجي گهر ۾ _____ ڀاتي آهن.
- (۳) هلندڙ مهيني ۾ گهڻا ڏينهن آهن؟
هلندڙ مهيني ۾ _____ ڏينهن آهن.

* هيٺ ڏنل عددن جا نالا لکو

_____	۸۶ •
_____	۹۲ •
_____	۵۹ •
_____	۷۸ •
_____	۶۷ •

* جوڙا ملايو

۲۷	سورهان
۱۶	ارڙهان
۸۹	ستاويه
۱۸	پنجهتر
۷۵	اڱانوي

* خالي جڳه تي انگ لکو.

_____ ۵	پنجتيه
_____ ۱	اڱويه
_____ ۶	چوهٺ
_____ ۶	چائيتاليه
_____ ۹	نوانوي
_____ ۳	انتيه

سال	
روپيا	
صفا	
سال	
صفا	

* انگن ۾ لکو.

- بابي جي عمر ٽيهتر سال آهي.
- مون وٽ اڱيتاليه روپيا آهن.
- ڪتاب ۾ باهٽ صفا آهن.
- ماءُ جي عمر ٽيه سال آهي.
- ڪاپيءَ ۾ سو صفا آهن.

* صحيح يا غلط سڃاڻو ۽ چوڪندي ۾ x يا ✓ نشان ڪريو ۽ صحيح ڪري لکو.

_____		• چائيتاليه
_____		• چاهتر
_____		• اڱويه
_____		• ستنيه

ڏهاڪو مالها ڇڏي
ڪٿي ته

هن مالها ۾ ڏهه مڻيا آهن مطلب
اها هڪ ڏهاڪو مالها آهي.

ڏهه مڻيا گڏ ڪرڻ
سان ڇا ملندو؟

ڏهه ايڪا مڻيا ملندا.

هڪ ڏهاڪو مالها هلندي.

ڏهن کان گهٽ مڻيا وجهڻ
سان ڏهاڪو مالها هلندي ڇا؟

نه.

* چوڪنڊي ۾ مناسب عدد لکو.

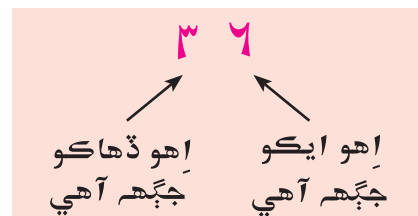
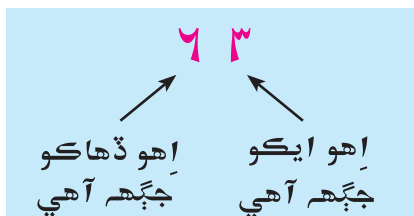
- سانڪا وٽ هڪ ڏهاڪو مالها آهي، مطلب هن وٽ مڻيا آهن.
- ميور وٽ هڪ ڏهاڪو مالها ۽ اُن ايڪا مڻيا آهن ته هن وٽ مڻيا آهن.
- نيتا وٽ ٻه ڏهاڪا مالهاون ۽ نو ايڪا مڻيا آهن ته هن وٽ مڻيا آهن.

* خاڪي ۾ ڏنل مڻيا سانڪا جي دوستن - ساهيڙين کي ڏيڻا آهن، ته اهي گهڻيون ڏهاڪو مالهائون ۽ گهڻا ايڪا يا چٽا مڻيا ڪٽندا؟ اهو چتر ڪڍي ڏيکاريو.

ايڪا مطلب کليل مڻيا	ڏهاڪو مالهائون	مڻين جو عدد	دوست - ساهيڙيون.
		۳۶	منيش
		۴۳	ريڻا
		۵۴	سوهڻ
		۷۷	جان
		۸۲	ايشا

● عددن ۾ انگن جي بيهڪي جڳهه

۳۶، ان عدد ۾ ڏهاڪو جڳهه تي ۳ انگ آهي ۽ ايڪن جي جڳهه تي ۶ انگ آهي.

۴۳، عدد ۾ ڏهاڪو جڳهه تي ۴ انگ آهي ۽ ايڪن جي جڳهه تي ۳ انگ آهي.

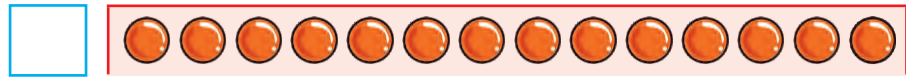
* چوڪنڊن ۾ مناسب عدد لکو.

- ۴۳، ان عدد ۾، ڏهاڪو جڳهه تي ڪهڙو انگ آهي؟
- ۷۹، ان عدد ۾، ايڪن جي جڳهه تي ڪهڙو انگ آهي؟
- ۵۹، ان عدد ۾، ڏهاڪو جڳهه تي ڪهڙو انگ آهي؟
- ۹۵، ان عدد ۾، ڏهاڪو جڳهه تي ڪهڙو انگ آهي؟

شاعرن کان جدا جدا مثالن ذريعي ڏهاڪن ۽ ايڪن اڀياس ڪرايو.

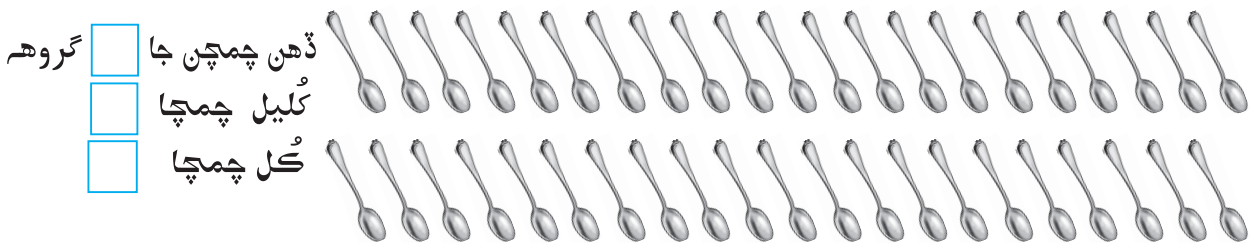
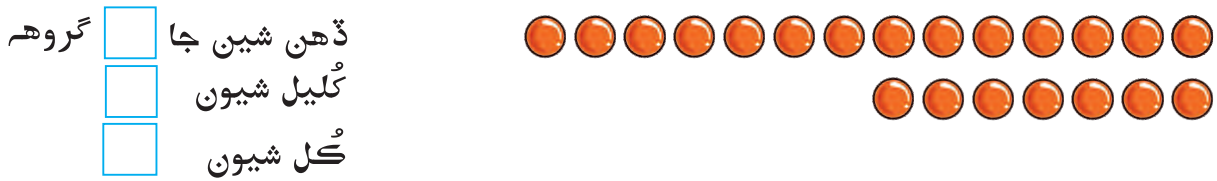

* کل مٿيا ڪيترا آهي لکو :

مٿي ڏنل چتر ۾ ۱۰ مٿين جو هڪ گروهه، ان نموني مٿين جا گروهه تيار ڪريو. چوڪنڊن ۾ مناسب عدد لکو: ۱۰ مٿين جا گروهه، کليل مٿيا

* ۱۰ شين جو هڪ گروهه، ان نموني شين جا گروهه تيار ڪريو. چوڪنڊن ۾ عدد لکو:

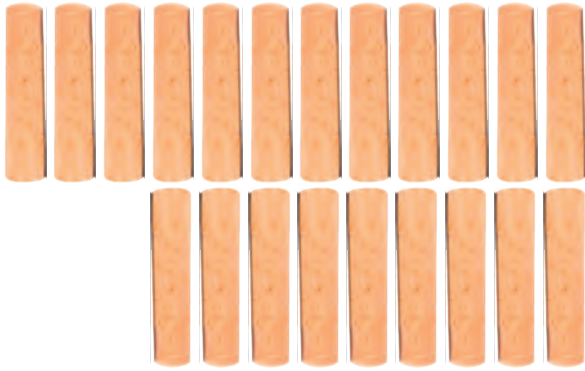
* ۱۰ ٽپڪن جو هڪ گروهه، ان نموني ٽپڪن جا ڏهاڪو گروهه تيار ڪريو. نختو پورو ڪريو.

نالو	ٽپڪا	ڏهاڪا	ايڪا	عدد
وجيه		۱	۲	۱۲
سمن				
موهت				
اشرف				
ماريا				

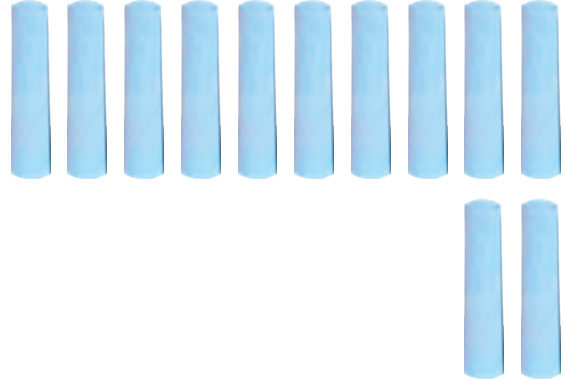

۴ درسني مُلھ ۽ بيهڪي مُلھ

• عددن ۾ انگن جو درسني مُلھ

اِهي ۲۱ چاڪ آهن
۲۱، اِن عدد ۾، ۲ ۽ ۱
اِهي ٻه انگ آهن.
۲ انگ جو درسني مُلھ ۲ آهي
۱ انگ جو درسني مُلھ ۱ آهي

اِهي ۱۲ چاڪ آهن
۱۲، اِن عدد ۾،
۱ ۽ ۲ اِهي ٻه انگ آهن.
۱ انگ جو درسني مُلھ ۱ آهي
۲ انگ جو درسني مُلھ ۲ آهي

۳۷، اِن عدد ۾
۷ انگ جو درسني مُلھ ۷ آهي
۳ انگ جو درسني مُلھ ۳ آهي

۷۳، اِن عدد ۾
۳ انگ جو درسني مُلھ ۳ آهي
۷ انگ جو درسني مُلھ ۷ آهي

* چوڪنڊي ۾ مناسب عدد لکو.

(۱) ۱۸، اِن عدد ۾، ۱ انگ جو درسني مُلھ آهي، ۸ انگ جو درسني مُلھ آهي.

(۲) ۲۷، اِن عدد ۾، ۲ انگ جو درسني مُلھ آهي، ۷ انگ جو درسني مُلھ آهي.

• عددن ۽ انگن جو بيهڪي مُلھ

۲ ڏهاڪا مطلب ۲۰
۴ ايڪا مطلب ۴

ڏهاڪا	ايڪا
۲ 	۴

ڏهاڪو جڳھ ۲، مطلب اُن جو بيهڪي مُلھ ۲۰
ايڪا جڳھ ۴، مطلب اُن جو بيهڪي مُلھ ۴

۱ ڏهاڪو مطلب ۱۰
۳ ايڪا مطلب ۳

ڏهاڪا	ايڪا
۱ 	۳

ڏهاڪو جڳھ ۱، مطلب اُن جو بيهڪي مُلھ ۱۰
ايڪا جڳھ ۳، مطلب اُن جو بيهڪي مُلھ ۳

عددن ۽ انگن جو بيهڪي ملهه

۲۹ اهو ٻن انگن وارو عدد آهي ۲ انگه جو درسي ملهه ۹ ۽
 ۹ انگه جو درسي ملهه ۹ آهي.
 ۲ انگ جو بيهڪي ملهه ۲۰ ۽ ۹ انگ جو بيهڪي ملهه ۹ آهي.

اڻڪا	اڻڪا
۹	۲
۹ اڻڪا	۲ ڏهاڪا
۹	۲۰

عدد ۾ انگن جو بيهڪي ملهه، جڳهه تي مدار رکندو آهي.

* جاڇيو ۽ حل ڪريو

۶۸		۵۵		۴۰		۱۷	
اي	ڏ	اي	ڏ	اي	ڏ	اڻڪا	ڏهاڪا
۶	۸	۵	۵	۴	۰	۱	۷
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
		۵	۵	۴	۰	۱	۷
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
				۴۰		۱۰	۷
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
+		+		+		۷ + ۱۰	

درسي ملهه
 بيهڪي ملهه
 وستارت کان روپ

شاگردن کي عددن ۾ انگن جو درسي ملهه ۽ بيهڪي ملهه چٽيءَ طرح سمجهايو. بيهڪي ملهه بابت وڌيڪ مثال ڏيئي آڀياس ڪرايو. هر هڪ شاگرد چٽي طرح سمجھي اها خاطري ڪريو.

* ليڪ ڏنل انگن جو درسي مله ۽ بيهڪي مله لکو.

بيھڪي ملھ	درسي ملھ	عدد
		۳۱
		۱۴۵
		۶۹
		۷۳
		۹۸

بيھڪي ملھ	درسي ملھ	عدد
		۳۲
		۴۰
		۵۶
		۷۵
		۸۷

* ٻن انگن وارا عدد لکو.

- (۱) جنهن ۾ ۵ انگ جو بيهڪي مله ۵۰ آهي.
- (۲) جنهن ۾ ۸ انگ جو بيهڪي مله ۸ آهي.
- (۳) جنهن ۾ ۳ انگ جو بيهڪي مله ۳ آهي.
- (۴) جنهن ۾ ۷ انگ جو بيهڪي مله ۷۰ آهي.

* هيٺ ڏنل بيان صحيح يا غلط سڃاڻو چوڪندي ۾ x يا ✓ نشان ڪريو.

- (۱) ۶۲، ان عدد ۾، ۶ انگ جو بيهڪي مله ۶۰ آهي.
- (۲) ۲۹، ان عدد ۾، ۹ انگ جو درسي مله ۹۰ آهي.
- (۳) ۱۷، ان عدد ۾، ۱ انگ جو بيهڪي مله ۱ آهي.
- (۴) ۳۸، ان عدد ۾، ۳ انگ جو درسي مله ۳ آهي.

* چوڪنڊن ۾ مناسب عدد لکو.

- (۱) ۵۴، ان عدد ۾ ۵ جو درسي مله ۽ ۴ جو بيهڪي مله آهي.
- (۲) ۶۷، ان عدد ۾ ۶ جو درسي مله ۽ ۷ جو بيهڪي مله آهي.
- (۳) ۸۶، ان عدد ۾ ۸ جو درسي مله ۽ ۶ جو بيهڪي مله آهي.
- (۴) ۹۰، ان عدد ۾ ۹ جو درسي مله ۽ ۰ جو بيهڪي مله آهي.

۵ عددن ۾ ننڍڻ - وڌائڻ

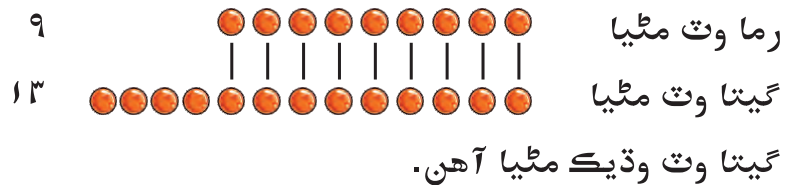
دور : ڏنل چوڪنڊي ۾ ننڍي عدد مٿان گول ڇڏيو.

۴,۷

۲,۹

۳,۶

رما وٽ ۹ مٽيا آهن، گيتا وٽ ۱۳ مٽيا آهن. ڪنهن وٽ وڌيڪ مٽيا آهن؟

۱۳، اهو عدد ۹ عدد جي ڀيٽ ۾ وڏو آهي. ۹ اهو عدد ۱۳ عدد جي ڀيٽ ۾ ننڍو آهي.

ڏهاڪو جڳهه ۽ ايڪا جڳهه ڏسي عددن ۾ ننڍڻ وڌائڻ ڪيئن مقرر ڪبي؟

• ۱۹ ۽ ۲۵ انهن مان وڏو عدد ڪهڙو؟ ۽ ننڍو عدد ڪهڙو؟

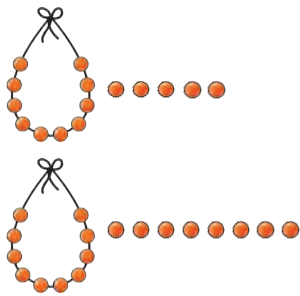
ايڪا	ڏهاڪا
۹	۱
۵	۲

۲۵ مٽيا، ۱۹ مٽين جي ڀيٽ ۾ وڌيڪ
آهن انڪري ۲۵ اهو عدد، ۱۹ عدد
ڀيٽ ۾ وڏو آهي؟ ان مان ڇا ٿو ڏيان
۾ اچي؟

جنهن عدد ۾ ڏهاڪن جو انگ وڏو
آهي اهو عدد وڏو هوندو آهي.
انڪري ۲۵ عدد ۱۹ کان وڏو
آهي. اهو اسان $۲۵ > ۱۹$ نشاني
نموني لکندا آهيون.

مطلب ۱۹، اهو عدد، ۲۵
عدد ڀيٽ ۾ ننڍو آهي، اهو
اسان $۱۹ < ۲۵$ نشاني
نموني لکندا آهيون.

ڏهاڪو جڳهه تي برابر انگ هجن ته وڏو عدد ڪيئن سڃاڻبو؟

ڏهاڪا	ايڪا
۱	۵
۱	۸

۱۸ مڻيا، ۱۵ مڻين کان وڌيڪ آهن،
انڪري ۱۸ اهو عدد ۱۵ عدد ڀيٽ ۾ وڏو
آهي. ٻنهي عددن ۾ ڏهاڪا برابر آهن
ايڪا جڳهه ڏينداسين.

$$۵ < ۸$$

۱۸ ان عدد ۾ ايڪا انگ وڏو آهي
ان مان ڇا ٿا سمجهو؟

ڏهاڪا برابر هجن، ته جنهن عدد
۾ ايڪن واري جڳهه جو انگ وڏو ته
اُهو عدد وڏو انڪري ۱۸ اهو عدد
۱۵ عدد کان وڏو آهي آسان اهو
۱۸ < ۱۵ نموني لکندا آهيون.

مطلب ۱۵ اهو عدد ۱۸ عدد
ڀيٽ ۾ ننڍو آهي، انڪري اهو
آسان ۱۸ > ۱۵ ائين
لکندا سين.

۲۷ ۽ ۳۲ انهن عددن ۾ ننڍو-وڏائي لھو.

عدد	ايڪا	ڏهاڪا	وڏو ڏهاڪو وارو عدد	نشاني استعمال ڪرڻ
۲۷	۷	۲	۳۲	۲۷ عدد ۳۲ عدد ڀيٽ
۳۲	۲	۳		۳۲ > ۲۷ مطلب ۳۲ ۽ ۲۷ < ۳۲

* هن چوڪنڊن ۾ مناسب عدد لکو.

عدد	ايڪا	ڏهاڪا	وڏو ڏهاڪو وارو عدد	نشاني استعمال ڪرڻ
۷۴				<
۵۸				>

۶۳ ۽ ۶۱ انهن عددن ۾ وڏو عدد ڪهڙو؟

عدد	ايڪا	ڏهاڪا	وڏو ڏهاڪو وارو عدد (جيڪڏهن ڏهاڪا برابر آهن)	نشاني استعمال ڪرڻ
۶۳	۳	۶	۶۳	۶۱ پيٽ ۾ ۶۳ وڏو عدد آهي انڪري $۶۱ < ۶۳$ ۽ $۶۳ > ۶۱$
۶۱	۱	۶		

* هن چوڪنڊن ۾ مناسب عدد لکو.

عدد	ايڪا	ڏهاڪا	وڏو ڏهاڪو وارو عدد (جيڪڏهن ڏهاڪا برابر آهن)	نشاني استعمال ڪرڻ
۴۲				$<$ $>$
۴۵				

* جواب ٻڌايو:

- (۱) رميش جي عمر ۳۲ سال آهي ۽ سريش جي عمر ۲۴ سال آهي ته ڪنهن جي عمر وڏي آهي؟
 (۲) سيمما جي عمر ۴۲ سال آهي، ڪاميءَ جي عمر ۲۷ سال آهي ته ڪنهن جي عمر ننڍي آهي.

* غلط يا صحيح، سڃاڻو. چوڪنڊي ۾ x يا ✓ نشان ڪريو.

- (۱) ۴۸ اهو عدد، ۳۵ پيٽ ۾ وڏو آهي.
- (۲) $۳۹ > ۲۵$
- (۳) $۹۲ < ۴۳$
- (۴) ۸۲ اهو عدد، ۲۹ پيٽ ۾ ننڍو آهي.

ڪري ڏسو.

۱ کان ۹ انگ ڪارڊ کڻو ڪهڙا به ٻن انگن وارا به عدد تيار ڪريو، انهن ٻن عدد مان ننڍو عدد ۽ وڏو عدد سڃاڻي لکو. جڏا جڏا انگ ڪارڊ کڻي اها مشغولي پوري ڪريو.

● سپيني کان ننڍو - سپيني کان وڏو عدد

22, 13, 34

اڻڪا	ڏهاڪا
2	2
3	1
4	3

سپيني کان ننڍو ڏهاڪو وارو عدد

سپيني کان وڏو ڏهاڪو وارو عدد

سپيني کان ننڍو عدد 13 سپيني کان وڏو عدد 34

25, 23, 13

اڻڪا	ڏهاڪا
5	2
3	2
3	1

ڏهاڪا برابر، وڏو اڻڪو وارو عدد

سپيني کان ننڍو ڏهاڪو ۽ برابر ڏهاڪا

سپيني کان ننڍو ڏهاڪو مطلب سپيني کان ننڍو عدد.

سپيني کان ننڍو عدد 13 سپيني کان وڏو عدد 25

26, 14, 15

اڻڪا	ڏهاڪا
6	2
4	1
5	1

ڏهاڪو برابر سپيني کان ننڍو اڻڪو

سپيني کان وڏو ڏهاڪو مطلب سپيني کان وڏو عدد

2 کان گهٽ ڏهاڪو برابر ڏهاڪا

سپيني کان ننڍو عدد 14 سپيني کان وڏو عدد 26

* ڏنل عددن مان سپيني کان وڏو عدد ۽ سپيني کان ننڍو عدد لکيو.

عدد	سپيني کان وڏو عدد	سپيني کان ننڍو عدد
10, 30, 20		
41, 17, 25		
23, 16, 19		
55, 67, 56		

● ڏنل ٻن انگن مان عدد تيار ڪرڻ.

ماسٽر : ۳ ۽ ۵ مان اهي انگ واپرائي ٻن انگن وارا عدد تيار ڪريو.

جان تيار ڪيا عدد	سچن تيار ڪيا عدد	سلما تيار ڪيا عدد

ماسٽر : واھ، تمام سٺو هاڻي چئن عددن ۾ ننڍو وڌائي لھو.

سلما : آسان انھن عددن کي ايڪن ۽ ڏھاڪن روپ ۾ لکون.

سچن : انھن مان سڀني کان ننڍو عدد ۳۳ آھي

سلما : سڀني کان وڏو عدد ۶۶ آھي.

ماسٽر : شاباس، پر توهان اهو ڪيئن ڪيو؟

سچن ۽ سلما : انھن چئن عددن ۾ ڏھاڪن ۽ ايڪن بابت سوچي

جواب لکو.

ماسٽر : شاباس.

* هن ڏنل انگ استعمال ڪري ٻن انگن وارا عدد تيار ڪريو، انھن مان سڀني کان وڏو عدد

۽ سڀني کان ننڍو عدد لکو.

انگه	عدد	سڀني کان وڏو عدد	سڀني کان ننڍو عدد
۲، ۴	۴۲، ۲۴، ۲۲، ۴۴	۴۴	۲۲
۳، ۱			
۴، ۹			
۷، ۲			
۳، ۸			
۶، ۲			
۵، ۰			
۵، ۱			

شاگردن کي ٻه انگ ڏيو ۽ وڌو ۽ ٻن انگن وارا عدد تيار ڪرايو. انھن ۾ ننڍو وڌائي لھڻ لاءِ چئو. ۰ ۽ ۵ اھي ٻه انگ مليل هجن ته ۵۰ ۽ ۵۵ اھي ٻه ٻن انگن وارا عدد تيار ٿيندا آهن. اھو چڱي طرح سمجھايو هر هڪ شاگرد مشغولي ۽ ڀرڻ سان بهرو وٺي اھو ڏيان ڏيو.

٦ ټن عدد جو وڌندڙ ۽ گهٽجندڙ سلسلو

ټن عددن جو وڌندڙ سلسلو

١٣، ٣٤، ٢٤ عددن جو وڌندڙ سلسلو

عدد	١٣	٣٤	٢٤
١٣	٣	١	٣
٣٤	٤	٣	٢
٢٤	٤	٢	١

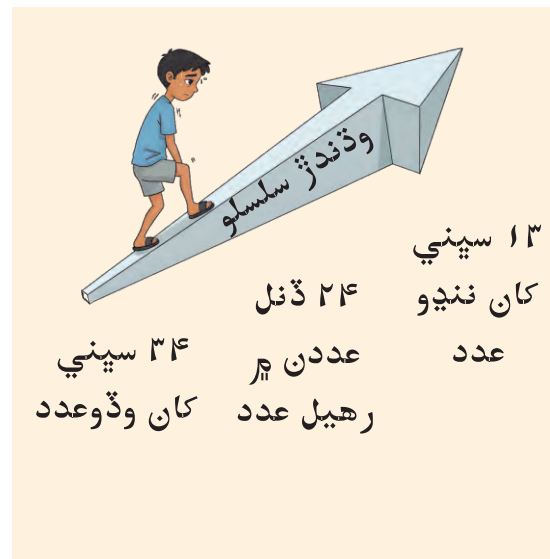
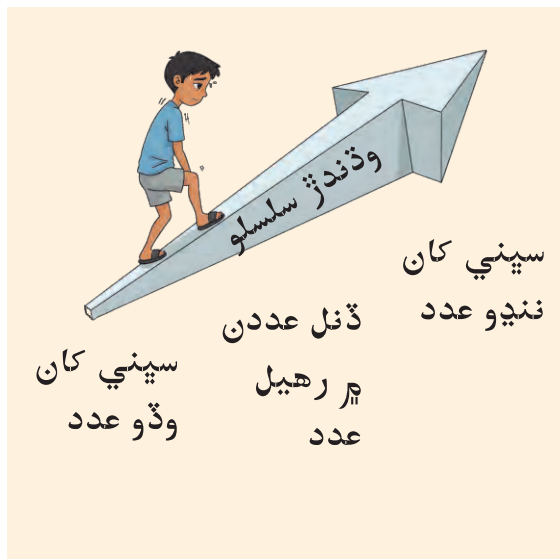
سڀني کان ننڍو ڏهاڪو مطلب سڀني کان ننڍو عدد

سڀني کان وڏو ڏهاڪو مطلب سڀني کان وڏو عدد

• سڀني کان ننڍو عدد ١٣

• سڀني کان وڏو عدد ٣٤

• رهيل عدد ٢٤

* عددن جو وڌندڙ سلسلو لکو.

وڌندڙ سلسلو	عدد
	٣٦، ١٩، ٨٢
	٥٠، ٢٠، ٤٠
	٧٦، ٩٥، ٤٦

وڌندڙ سلسلو	عدد
	٣٣، ١٧، ٤٢
	٦٠، ٦٩، ٥٥
	٦٨، ٤٧، ٤٩

● ټن عددن جو گهټجندڙ سلسلو

٦٣، ٢٨، ٧١ عددن جو گهټجندڙ سلسلو :

عدد	ايڪا	ڏهاڪا
٦٣	٣	٦
٢٨	٨	٢
٧١	١	٧

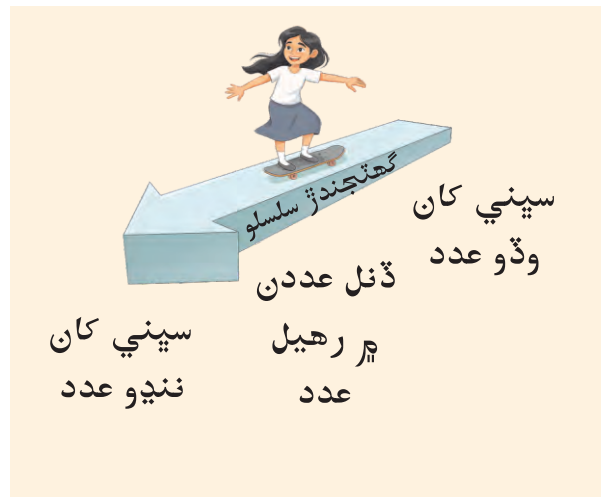
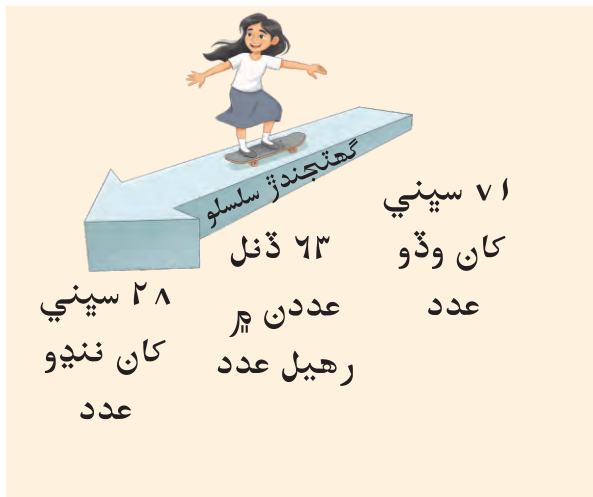
سڀني کان ننڍو ڏهاڪو مطلب سڀني کان ننڍو عدد

سڀني کان وڏو ڏهاڪو مطلب سڀني کان وڏو عدد

● سڀني کان وڏو عدد ٧١

● سڀني کان ننڍو عدد ٢٨

● رهيل عدد ٦٣

* عددن ۾ گهٽجندڙ سلسلو لکو.

گهٽجندڙ سلسلو	عدد
	١٤، ٢٨، ١١
	٤٥، ٧٩، ٧٢

گهٽجندڙ سلسلو	عدد
	١٤، ٢١، ٤٩
	١٠، ٩٠، ٨٠

* عددن جو وڌندڙ ۽ گهٽجندڙ سلسلو لکو .

گهٽجندڙ سلسلو	وڌندڙ سلسلو	عدد
		٨، ٣٨، ١٨
		١٥، ١٠، ٢٤
		٧١، ٧٨، ٦٥
		٤٩، ٤٢، ٦٨

● عددن جو وڌندڙ ۽ گهٽجندڙ سلسلو. (۱ کان ۱۰۰ تائين تختو واپرائي)

(الف) ۱۳، ۲۷ ۽ ۳۵ انهن عددن جو وڌندڙ سلسلو لکو
(ب) انهن عددن کي ۱ کان ۱۰۰ جي تختي ۾ ڳولهيو انهن مٿان ○ ڪريو

۱	۱۱	۲۱	۳۱	۴۱	۵۱	۶۱	۷۱	۸۱	۹۱
۲	۱۲	۲۲	۳۲	۴۲	۵۲	۶۲	۷۲	۸۲	۹۲
۳	○۱۳	۲۳	۳۳	۴۳	۵۳	۶۳	۷۳	۸۳	۹۳
۴	۱۴	۲۴	۳۴	۴۴	۵۴	۶۴	۷۴	۸۴	۹۴
۵	۱۵	۲۵	○۳۵	۴۵	۵۵	۶۵	۷۵	۸۵	۹۵
۶	۱۶	۲۶	۳۶	۴۶	۵۶	۶۶	۷۶	۸۶	۹۶
۷	۱۷	○۲۷	۳۷	۴۷	۵۷	۶۷	۷۷	۸۷	۹۷
۸	۱۸	۲۸	۳۸	۴۸	۵۸	۶۸	۷۸	۸۸	۹۸
۹	۱۹	۲۹	۳۹	۴۹	۵۹	۶۹	۷۹	۸۹	۹۹
۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰

۱ کان ۱۰۰ تختي موجب عددن جو سلسلو ۱۳، ۲۷، ۳۵ آهي ۽ انڪري اهو انهن عددن جو وڌندڙ سلسلو آهي.

۱ کان ۱۰۰ تختي ۾ عدد وڌندڙ سلسلي ۾ هوندا آهن.

* ۱ کان ۱۰۰ تختو واپرائي هن ڏنل عدد وڌندڙ سلسلي ۾ لکو.

وڌندڙ سلسلو	عدد
	۳۵، ۵۸، ۱۶
	۵۹، ۳۲، ۶۸

وڌندڙ سلسلو	عدد
	۲۵، ۲۸، ۱۱
	۱۹، ۴۲، ۵

ويچار ڪريو.

۹، ۴۶، ۲۵ اهي عدد ۱ کان ۱۰۰ تختي جي آڌار تي گهٽجندڙ سلسلي ۾ لکي سگهجن ٿا ڇا؟

ڏهاڪن ۽ ايڪن جو استعمال، ۱ کان ۱۰۰ تختي جو استعمال ڪرڻ بعد وڌندڙ ۽ گهٽجندڙ سلسلو هر هڪ شاگرد کي زباني اچڻ گهرجن، اهڙي نموني آڀياس ڪرايو. هر هڪ شاگرد ڌيان سان سمجهي ٿو، اها خاطري ڪريو.

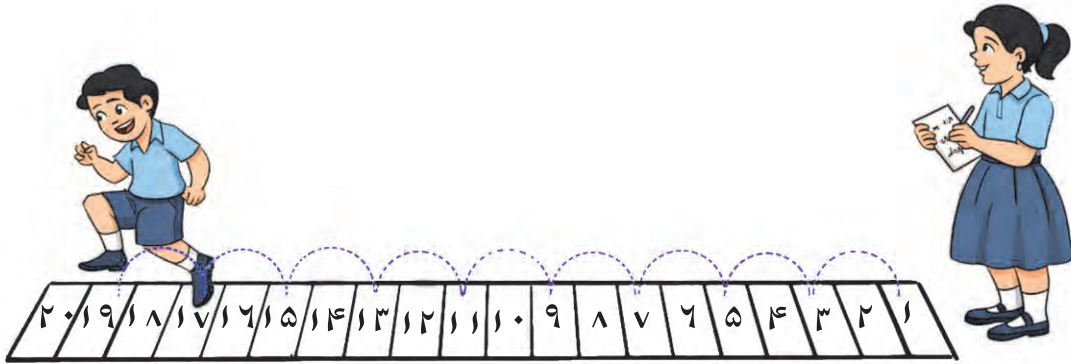

ڏاڪن ۾ ٻُڌڻ

۷

• ڏاڪن ۾ ٻُڌڻ راند.

۱

ڪهڙي عدد کان شروع ڪيائين؟

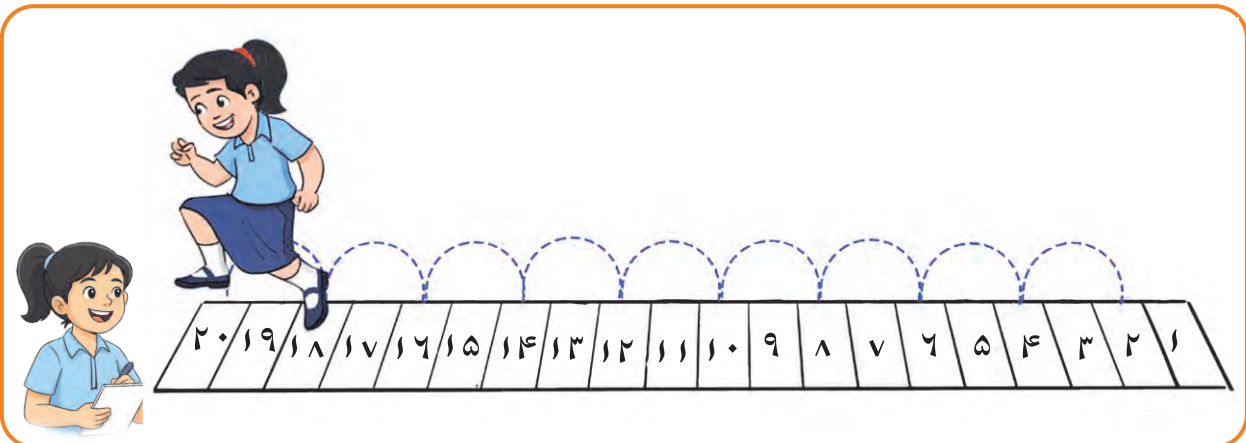
۲

پريش جي ٽپن جو ڏاڪو

پريش جن عددن تي ٽپو ڏنو، رتيڪا اُهي درج ڪيا.

۱۹	۱۷	۱۵	۱۳	۱۱	۹	۷	۵	۳	۱
----	----	----	----	----	---	---	---	---	---

۲

ڪهڙي عدد کان شروع ڪيائين؟

۲

راڻيءَ جي ٽپن جو ڏاڪو

راڻي جن عددن تي ٽپو ڏنو، رتيڪا اُهي درج ڪيا.

۲۰	۱۸	۱۶	۱۴	۱۲	۱۰	۸	۶	۴	۲
----	----	----	----	----	----	---	---	---	---

٦١	٦٠	٥٩	٥٨	٥٧	٥٦	٥٥	٥٤	٥٣	٥٢	٥١	٥٠	٤٩	٤٨	٤٧	٤٦	٤٥	٤٤	٤٣	٤٢	٤١	٤٠	
٦٢	* مثال حل ڪريو :																					٣٩
٦٣	٣ جو ڏاڪو ؛ ٢ عدد کان شروع ڪيو.																					٣٨
٦٤	عدد - پٽيءَ تي ٽپا ڏيکاريو																					٣٧
٦٥																						٣٦
٦٦																						٣٥
٦٧																						٣٤
٦٨																						٣٣
٦٩	ڪهڙن ڪهڙن عددن تي ٽپا ڏنا. اُهي لکو.																					٣٢
٧٠																						٣١
٧١																						٣٠
٧٢																						٢٩
٧٣																						٢٨
٧٤	* عدد پٽيءَ جي آڌار تي ڏاڪا سڃاڻو، آڳاٽي عدد لکو.																					٢٧
٧٥																						٢٦
٧٦																						٢٥
٧٧																						٢٤
٧٨																						٢٣
٧٩																						٢٢
٨٠																						٢١
٨١																						٢٠
٨٢																						١٩
٨٣																						١٨
٨٤																						١٧
٨٥																						١٦
٨٦																						١٥
٨٧																						١٤
٨٨																						١٣
٨٩																						١٢
٩٠																						١١
٩١																						١٠
٩٢																						٩
٩٣																						٨
٩٤																						٧
٩٥																						٦
٩٦																						٥
٩٧																						٤
٩٨																						٣
٩٩																						٢
١٠٠																						١

جڏا جڏا ڏاڪا ڪٿي عددن جو آڀياس ڪرايو. ١٠ جي ڏاڪن جا ڪجهه مثال ڄاڻي
بُجهي ان ڏاڪي ۾ فقط ڏهاڪو جڳهه ڪيئن بدلجندي آهي، ان لاءِ هر هڪ شاگرد جو
ڌيان ڏياريو. ١٠ جي ڏاڪي ۾ ٽپن جو ڏهاڪو ٽپو چوندا آهن اهو شاگردن کي چڱيءَ
طرح سمجهايو.

● وڻ لڳايو، وڻ بچايو.

اِسڪول جي باغ ۾ وڻ پوکڻ، شاگردن ٻوٽا آندا.

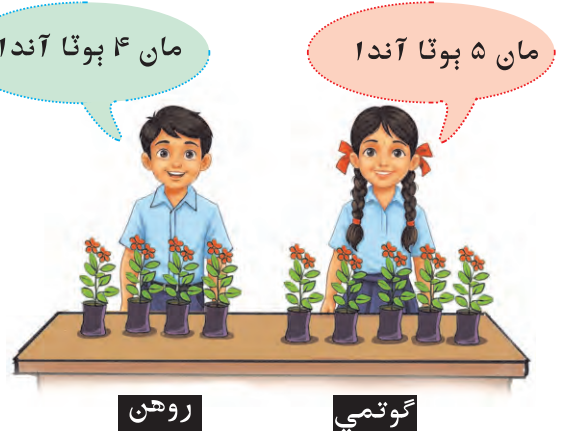

منالي

سوهر

* ڪل ٻوٽا ڳڻيو ۽ لکو

۷	سوهر جا ٻوٽا
۰	مناليءَ جا ٻوٽا
+	
	ڪل ٻوٽا
	مطلب

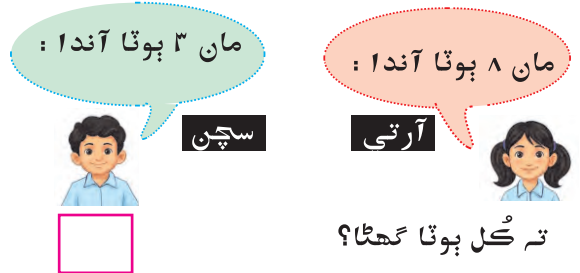
روهن

گوتمي

* ڪل ٻوٽا ڳڻيو ۽ لکو

۵	گوتمي جا ٻوٽا
۴	روهن جا ٻوٽا
+	
	ڪل ٻوٽا
	مطلب

	آرتي جا ٻوٽا
	سچن جا ٻوٽا
+	
	ڪل ٻوٽا
	مطلب

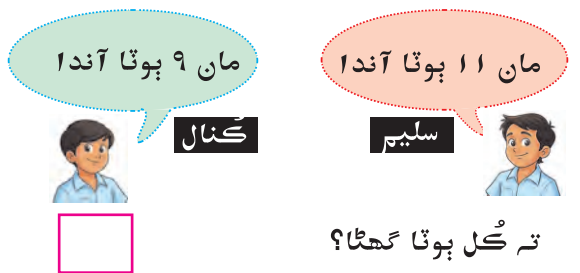

سچن

آرتي

ته ڪل ٻوٽا گهڻا؟

	سليم جا ٻوٽا
	ڪنال جا ٻوٽا
+	
	ڪل ٻوٽا
	مطلب

ڪنال

سليم

ته ڪل ٻوٽا گهڻا؟

اچو ته عدد - پتي واپرائي ڳولهيون.

● ٻن انگن وارن عددن جو جوڙ مطلب ڇا؟

عدد - ٻئي واري جو جوڙ ڪري سمجهي وٺون. $25 + 14 = ?$

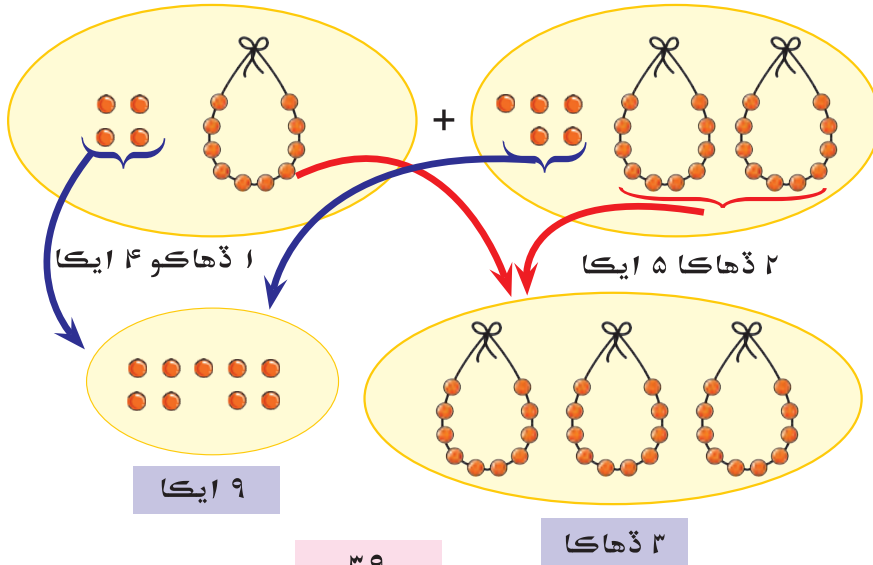

$$25 + 14 = 39$$

هلو ته ڏهاڪو مالها، ايڪا مٿيا واپرائي جوڙ ڪريون.

عدد - ٻئي تي وڌن عددن جو جوڙ ڪرڻ ۾ ڪافي وقت ٿو لڳي.

مطلب $25 + 14 = 39$

● جوڙ جي آڏاوت

اُڀي آڏاوت

اُڀي آڏاوتن ۾ جوڙ

ايڪا	ڏهاڪا
5	2
4	+ 1
9	3

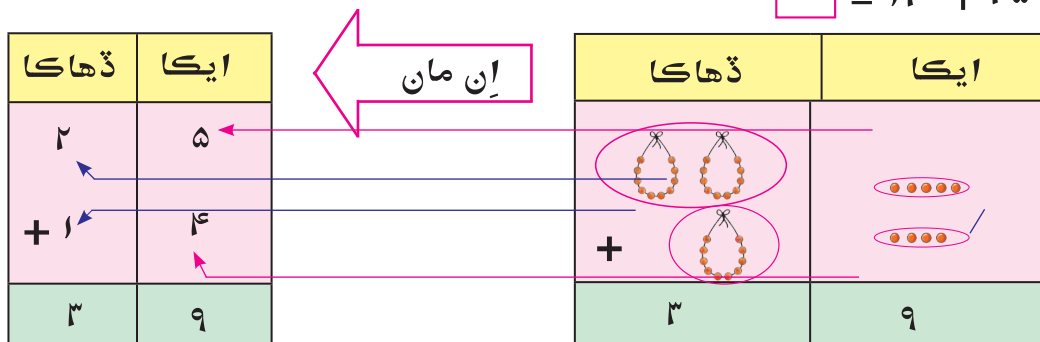
آڏي آڏاوت

$25 + 14 = 39$

اهو آسان ائين ڪندا آهيون.

● جوڙ (اُڀي آڏاوت ڪري)

$$\square = 25 + 14$$

ایکا	ڈھاکا
	+

← اِن مان

ایکا	ڈھاکا
	+
۲	۳

ایکا	ڈھاکا	ایکا	ڈھاکا	ایکا	ڈھاکا	ایکا	ڈھاکا
۰	۶	۳	۳	۳	۴	۶	۷
۷	۲	۵	۴	+	+	۲	+

ایکا	ڈھا کا	ایکا	ڈھا کا	ایکا	ڈھا کا	ایکا	ڈھا کا
۵	۵	۴	۴	۳	۲	۱	۵
۴	۲ +	۳	۲ +	۳	۱ +	۵	۳ +

آڙي اڏاوت ۾ جوڙ
ائين ڪبو آهي.

Diagram illustrating the addition of 19 and 5 using place value blocks. The sum is 24.

$$\boxed{} = 14 + 26 \qquad \boxed{} = 15 + 23 \qquad \boxed{} = 12 + 34$$

ڏهاڪو مالها مٽيا، ڏهاڪو ڏانڊي اهڙي نموني آس پاس موجود شين جي مدد سان جوڙ وارا مثال کڻي آڀياس ڪرايو. هر هڪ شاگرد سمجهي اها خاطري ڪريو.

* حل ڪريو .

اٻڪا	ڏهاڪا
۰	۳
۸	+ ۲

- درجي بئين ۾ ۳۰ شاگرد آهن.
- نئين درجي ۾ ۲۸ شاگرد آهن.
- ته ٻنهي درجن ۾ ڪل ڪيترا شاگرد آهن؟

ٻنهي درجن ۾ ڪل شاگرد آهن.

اٻڪا	ڏهاڪا
۶	۳
۳	+ ۲

- راڱهوءَ جي گهر ۾ ۳۶ ڏاڙهون آهن.
- سندس پيءُ کي ۲۳ ڏاڙهون آندا.
- ته راڱهوءَ جي گهر ۾ ڪل ڪيترا ڏاڙهون آهن؟

راڱهوءَ جي گهر ۾ ڪل ڏاڙهون آهن.

اٻڪا	ڏهاڪا

هڪ بس ۾ شروعات ۾ ۳۲ مسافر وينا هئا. اڳتي
اڃان ۱۴ مسافر بس ۾ چڙهيا ته بس ۾ ڪل ڪيترا مسافر هئا؟

بس ۾ ڪل مسافر هئا.

اٻڪا	ڏهاڪا

انڀتا وٽ ۱۴ ڪڙيون آهن. مينا ۵۳ ڪڙيون انڀتا کي
ڏنيون ته انڀتا وٽ ڪل گهڻيون ڪڙيون ٿيون؟

انڀتا وٽ ڪل ڪڙيون ٿيون

* لفظي مثال تيار ڪريو ۽ ٻڌايو.

جيئن، ۲۳، ۲۵ مثال : هڪ ڪلاس ۾ ۲۳ ڇوڪرا ۽ ۲۵ ڇوڪريون آهن ته ڪلاس
۾ ڪل ڪيترا شاگرد آهن؟

(۲) ۵۴، ۱۳

(۱) ۲۳، ۱۲

(۴) ۴۹، ۲۰

(۳) ۳۶، ۱۲

● جوڙ جي راند

جيڪڏهن مينا پهريائين پنهنجا لڏون
دٻي ۾ وڌا ۽ پوءِ راجو دٻي ۾ لڏون وڌا
ته هاڻي ڪل گهڻا لڏون؟

$$9 = 4 + 5$$

راجوءَ وٽ 4 لڏون ۽ مينا وٽ 5 لڏون آهن
هڪ دٻي ۾ راجو پنهنجا لڏون وڌا پوءِ مينا
ان دٻي ۾ لڏون وڌا ته ڪل ڪيترا لڏون؟

$$9 = 5 + 4$$

مطلب جوڙ ۾ عدد جو سلسلو
بدلائڻ تي جوڙ جو جواب
نٿو بدلجي، جواب ساڳيو
ئي اچي ٿو.

4 ۽ 5 انهن جو
جوڙ 9 آهي.

5 ۽ 4 انهن جو
جوڙ 9 آهي.

جوڙ ڪرڻ وقت عددن جو سلسلو بدلايو تڏهن به جواب ساڳيو ايندو.

* حل ڪريو.

$$\square = 8 + 4$$

$$\square = 4 + 8$$

$$\square = 2 + 3$$

$$\square = 3 + 2$$

$$\square = 0 + 5$$

$$\square = 5 + 0$$

$$\square = 5 + 1$$

$$\square = 1 + 5$$

$$\square = 13 + 10$$

$$\square = 10 + 13$$

$$\square = 2 + 1$$

$$\square = 1 + 2$$

$$\square = 7 + 2$$

$$\square = 2 + 7$$

$$\square = 4 + 3$$

$$\square = 3 + 4$$

$$\square = 0 + 8$$

$$\square = 8 + 0$$

$$\square = 9 + 1$$

$$\square = 1 + 9$$

$$\square = 18 + 10$$

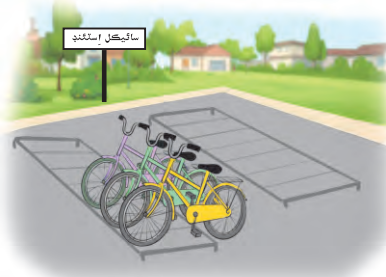
$$\square = 10 + 18$$

$$\square = 6 + 1$$

$$\square = 1 + 6$$

* چتر ڏسي ڪري چوڪنڊي ۾ ضروري عدد لکو.

اِسڪول جي سائيڪل اِستَندَ تي سائيڪليون هيون

اُنهن مان شاگردن پنهنجي سائيڪليون کنيون

تہ اِستَندَ تي ڪيتريون سائيڪليون هيون. = -

مطلب سائيڪل اِستَندَ تي سائيڪليون بچيون

* ڪيترا بچيا اُهي لکو.

$$\begin{array}{r} \vee \\ - 5 \\ \hline 2 \end{array}$$

۵ ڦوڪڻا اُڏايا

$$\begin{array}{r} \vee \\ - \square \\ \hline \square \end{array}$$

هڪ به ڦوڪڻو نه اُڏايو

$$\begin{array}{r} \vee \\ - \square \\ \hline \square \end{array}$$

سڀ ڦوڪڻا اُڏايا

● ڪٽ (گروھ مان گھٽائڻ)

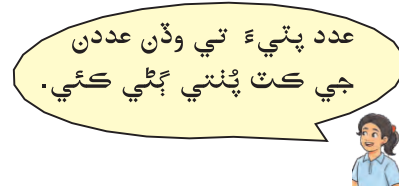
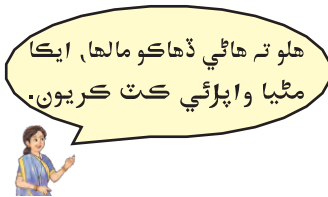
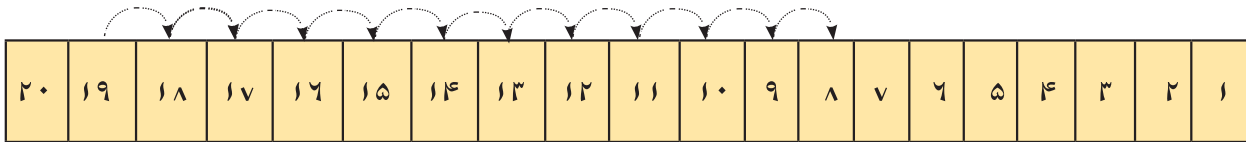
۱۵ پينن مان ۴ پينون ڇاڇيءَ ورتيون باقي گھڻيون پينون بچيون؟

۱۵	ڪُل پينون
- ۴	ڇاڇيءَ ورتيون پينون
	بچيل پينون

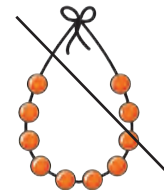
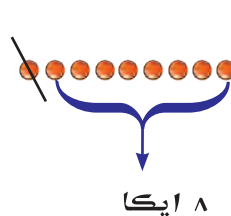
● ٻن انگن وارن عددن ۾ ڪٽ .

وجوہ وٽ ۱۹ مڻن مان ۱۱ مڻ سوينا ورتا، ته ڪيترا مڻ بچيا؟

اچو ته عدد-پتي واپرائي لھون.

۱۹	وجوہ وٽ مڻيا
- ۱۱	سوينا ورتا مڻيا
	بچيل مڻيا

مطلب $۱۹ - ۱۱ = ۸$

● ڪٽ جي آڏاوت

اُڀي آڏاوت

اُڀي آڏاوت ۾ ڪٽ

ايڪا	ڏهاڪا
۹	۱
۱	- ۱
۸	۰

آڏي آڏاوت

اها آهڙي نموني ڪبي آهي.

$۱۹ - ۱۱ = ۸$

● ڪٽ (اُڀي آڏوت ڪري)

$$\square = 21 - 14$$

اڀاڪا	ايڪا
2	1
1	4
1	2

اڀاڪا	ايڪا
1	2

$$\square = 59 - 24 *$$

اڀاڪا	ايڪا
5	9
2	4

اڀاڪا	ايڪا

* مثال حل ڪريو .

اڀاڪا	ايڪا
6	7
2	3

اڀاڪا	ايڪا
4	5
1	2

اڀاڪا	ايڪا
4	1
2	0

اڀاڪا	ايڪا
6	9
	8

اڀاڪا	ايڪا
9	9
7	4

اڀاڪا	ايڪا
9	0
2	0

اڀاڪا	ايڪا
8	6
	5

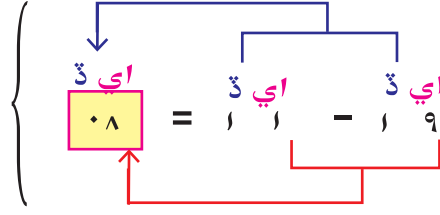
اڀاڪا	ايڪا
2	7
1	3

ڏهاڪو مالها، مٽيا، ڏانديون کليل ڪاٺ جا بلاڪ وغيره پسگردائيءَ ۾ موجود سامگريءَ جي مدد سان ڪٽ جا وڌيڪ وڌيڪ آڀياس ڪرايو هر ڪ شاعر ڇڏي ۽ طرح سمجھي، اها خاطري ڪريو.

● ڪٽ (آڏي آڏاوت)

آڏي آڏاوت ۾ ڪٽ ائين
ڪبي آهي.

* مثال حل ڪريو .

$$\boxed{} = 97 - 65$$

$$\boxed{} = 18 - 49$$

$$\boxed{} = 12 - 38$$

* حل ڪريو .

اڪا	ڏهاڪا
7	6
2	4 -

● رتنديپ 67 ڏيڻا تيار ڪيا.

● ساهل 42 ڏيڻا تيار ڪيا.

● رتنديپ ساهل جي پيٽ ۾ ڪيترا وڌيڪ ڏيڻا تيار ڪيا؟

رتنديپ ساهل جي پيٽ ۾ ڏيڻا وڌيڪ تيار ڪيا.

اڪا	ڏهاڪا
9	9
1	5 -

● هُن کي نوڙيءَ جا 99 ٿپا ڏيڻا آهن.

● سُڌا 51 نوڙيءَ جا ٿپا ڏنا.

● ٻڌايو ته سُڌا کي آڃا ڪيترا وڌيڪ نوڙيءَ جا ٿپا ڏيڻا پوندا؟

سُڌا کي آڃان وڌيڪ نوڙيءَ جا ٿپا ڏيڻا پوندا.

اڪا	ڏهاڪا

مڏرا کي 85 روپيا آهن هن 24 روپيا انهن مان بازار ۾ خرچ ڪيا ته مڏرا وٽ باقي ڪيترا روپيا بچيا؟

مڏرا وٽ باقي روپيا بچيا.

اڪا	ڏهاڪا

هڪ بس ۾ 45 مسافر ويٺا هئا اڳتي هڪ ٻوٽ ۾ 24 مسافر هيٺ لٿا ته بس ۾ ڪيترا مسافر بچيا؟

بس ۾ مسافر بچيا.

* لفظي مثال تيار ڪريو ۽ ٻڌايو .

جئن ۱۱-۵۹ پرتميش وٽ ۵۹ روپيا آهن. هن انهن مان ۱۱ روپئي جي نوٽ بوڪ ورتي ته پرتميش وٽ ڪيترا روپيا بچيا؟

(۳) ۱۵ - ۹۹

(۱) ۲۴ - ۳۸

(۴) ۶۲ - ۷۶

(۲) ۲۳ - ۴۵

* مثال حل ڪريو .

ڏهاڪا	ايڪا

- سٽر دوڪان تان ۳۰ روپين ۾ ڪمپاس باڪس خريد ڪيو
- هن دوڪاندار کي ۵۰ روپيا ڏنا
- ته دوڪاندار سٽر کي گھڻا روپيا واپس ڏنا؟
- سٽر کي روپيا واپس مليا

ڏهاڪا	ايڪا

- منجوءَ وٽ ۶۵ روپيا آهن.
- هن کي دوڪان تان ۸۵ روپين جي کنڊ خريد ڪرڻي آهي
- منجوءَ کي اڃا ڪيترا روپيا وڌيڪ ڏيڻا پوندا؟
- منجوءَ کي روپيا اڃان ڏيڻا پوندا.

ڏهاڪا	ايڪا

- انجليءَ وٽ ۳۹ رنگين چاڪ آهن
- سنڪيٽ وٽ ۱۸ رنگين چاڪ آهن.
- ته انجليءَ وٽ سنڪيٽ جي پيٽ ۾ ڪيترا وڌيڪ رنگين چاڪ آهن؟
- انجليءَ وٽ رنگين چاڪ وڌيڪ آهن.

ڏهاڪا	ايڪا

- رويءَ وٽ ۲۸ چڪن جا ٻوٽا ۽ ۱۱ انبن جا ٻوٽا آهن ته رويءَ وٽ انبن جي پيٽ ۾ گھڻا وڌيڪ چڪون جا ٻوٽا آهن؟
- رويءَ وٽ چڪن جا وڌيڪ ٻوٽا

۱۰ جوڑ - ڪٽ (پاڻ ۾ لاڳاپو)

سمجھي وٺو .

- مهيش ۽ نيتا پيءُ کي ڪاپيون آڻڻ لاءِ چيو.
- پيءُ مهيش لاءِ ۱۴ ۽ نيتا لاءِ ۱۲ ڪاپيون آنديون.
- پيءُ کُل ڪيتريون ڪاپيون آنديون؟

$$۱۴ + ۱۲ = ۲۶ \quad \text{مطلب پيءُ کُل ۲۶ ڪاپيون آنديون.}$$

جيڪڏهن پيءُ ۲۶ ڪاپين مان
شروعات ۾ نيتا کي ۱۲ ڪاپيون ڏنيون ته
سندس وٽ $۲۶ - ۱۲ = ۱۴$
ڪاپيون بچنديون.

جيڪڏهن پيءُ ۲۶ ڪاپين مان
شروعات ۾ مهيش کي ۱۴ ڪاپيون ڏنيون ته
سندس وٽ $۲۶ - ۱۴ = ۱۲$
ڪاپيون بچنديون.

$$\text{سمجھو } ۱۲ + ۱۴ = ۲۶ \text{ ان مان } ۱۲ = ۲۶ - ۱۴ \text{ ۽ } ۱۴ = ۲۶ - ۱۲$$

ٻن عددن جي جوڙ اُپت مان ڪوبه هڪ عدد ڪٽ ڪبو ته جواب ۾ ٻيو عدد ايندو.

$65 - 35 = 30$
 $65 = 30 + 35$
 $65 - 30 = 35$

۶۵ - ۳۵ = ۳۰
 ۶۵ = ۳۰ + ۳۵
 ۶۵ - ۳۰ = ۳۵

۳۵
 ۳۰
 ۶۵

* چڙايو

$68 - 42 = \square$
 $\square = 26 + 42$
 $42 = \square - \square$

۶۸ - ۴۲ =
 = ۲۶ + ۴۲
 ۴۲ = -

۴۲
 ۲۶
 ۶۸

$\square - 23 = 25$
 $23 + \square = 48$
 $48 - 25 = \square$

- ۲۳ = ۲۵
 ۲۳ + = ۴۸
 ۴۸ - ۲۵ =

۲۳
 ۲۵
 ۴۸

* مثال ڏسو. سمجھو چؤڪتن ۾ مناسب عدد لکو.

(۱) هڪ ٽوڪريءَ ۾ ۵۱ زيتون هئا اُن ۾ ۳ زيتون وڌا ته ڪُل گهڻا زيتون؟

$\begin{array}{r} 8 \\ - 3 \\ \hline \square \end{array}$
 $\begin{array}{r} 8 \\ - 5 \\ \hline \square \end{array}$
 اِن مان
 $\begin{array}{r} 5 \\ + 3 \\ \hline \square \end{array}$

(۲) درجي پئين ۾ ۱۸ شاگرد آهن انهن مان ڪجهه چوڪرا ۽ ڪجهه چوڪريون آهن.

$\begin{array}{r} 18 \\ - \square \\ \hline \square \end{array}$
 $\begin{array}{r} 18 \\ - \square \\ \hline \square \end{array}$
 اِن مان
 $\begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline 18 \end{array}$

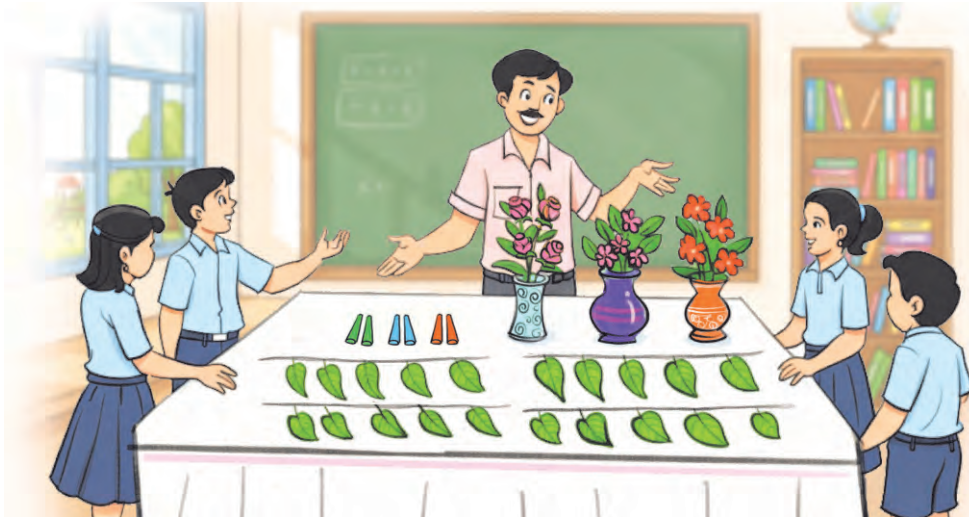
جوڙ ۽ ڪٽ جا مثال ڏيئي انهن ۾ سنه-لاڳاپو سمجهايو. ڪٽ جي ڇاڇ جوڙ وسيلي ۽ جوڙ جي ڇاڇ ڪٽ ذريعي ڪري سگهجي ٿي. اهو چڱيءَ طرح سمجهايو جڏا جڏا مثالن ذريعي آڀياس ڪرايو. هر هڪ شاگرد چڱيءَ طرح سان سمجھي اها خاطري ڪريو.

۱۱ ضرب

● سامگري سجاوٽ

ڪُل ڇهه ڇاڪ آهن.

هلو، ڪهڙيون شيون
گهڻيون آهو ٻڌيون.

پر اهي ڇاڪ تو کيئن ٻڌيا؟

ٻن - ٻن ڇاڪن جا گروھ ٺاهيا.

ٻه ضرب بيان

ٽي برابر ڇهه

ٻه اهو عدد ٽي دفعا جوڙ

ٻن - ٻن ڇاڪن جا ٽي گروھ

$$6 = 3 \times 2 = 2 + 2 + 2$$

تورڻ جا ٻن ٻڌيون

= هڪ تورڻ ۾ ٻن

= تورڻ جو عدد

+ + + = ڪُل ٻن

× = ڪُل ٻن

هڪ تورڻ ۾ ٻن تورڻ جو انداز

= ڪُل ٻن

گلدستي ۾ گُل ٻڌيون

= هڪ گلدستي ۾ گُل

= گلدستن جو عدد

+ + = ڪُل گُل

× = ڪُل گُل

گلدستن جو
انداز
هڪ گلدستي ۾
گُل

ٻن جو ڪُل عدد ضرب استعمال ڪري آڃان کيئن ٻڌينداسين؟

= ڪُل گُل

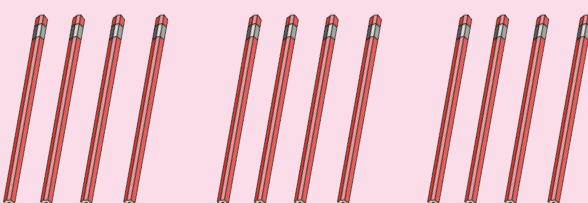
✽ حل کریو .

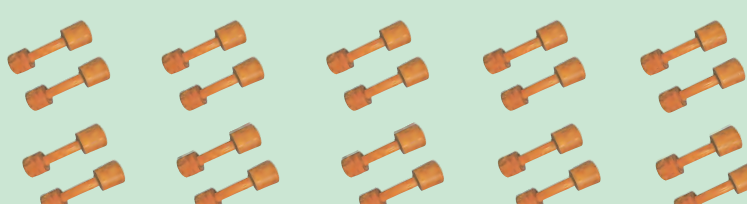
= × = ۵ + ۵

= × = +

= × = + +

= × = + + + +

= × = + + + + +

هڪ گلدستي ۾ ۳ گل ته اهڙن ۲ گلدستن ۾ گهڻا گل؟

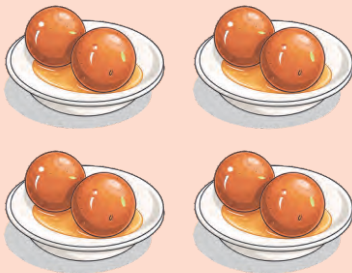

هڪ گلدستي ۾ ۳ گل
گل گلدستن جو انداز
ڪل گل

$$6 = 2 \times 3$$

✱ حل ڪريو.

هڪ پليت ۾ ۲ گلاب ڄمون ته اهڙن ۴ پليتن ۾ ڪل گهڻا ڄمون؟

پليت ۾ ۲ گلاب ڄمون
پليتن جو انداز
ڪل ڄمون

$$\square = \square \times \square$$

هڪ خميص ۾ ۵ بٽڻ ته اهڙن ۳ خميصن ۾ گهڻا بٽڻ؟

هڪ خميص ۾ ۵ بٽڻ جو عدد
خميص جو انداز
ڪل بٽڻ

$$\square = \square \times \square$$

ان قسم جا چئن ٽپڪن وارا ٽي ڪارڊ تيار ڪريو.
انھن ۾ ٽپڪن جو انداز ٻڌيو

هڪ ڪارڊ ۾ ۴ ٽپڪن جو
ڪل ڪارڊن جو انداز
ڪل ٽپڪا

$$\square = \square \times \square$$

● ڪوڙا تيار ڪريون.

شيام - راڻي هتي گهڻيون ڪُنڊيون آهن؟

راڻي - ڏهه ڪونڊيون آهن.

شيام - تو اهي ڪيئن ڳڻيون؟

راڻي - ٻن-ٻن ڪونڊين جا گروھ ڪيا. جوڙ ۾، پنج دفعا ڪنيا. جواب ڏهه آيو ان ڪري ڏهه ڪونڊيون آهن.

شيام - مطلب ٻه ضرب بيان پنج برابر ڏهه ($2 \times 5 = 10$) ٻه پنجان ڏهه.

راڻي - تو اهو ڪيئن ڪيو؟

شيام - مان ٻن جي عدد جو ڪوڙو ڪم آڻي جواب ڏنو.

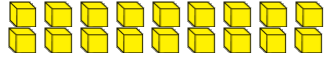
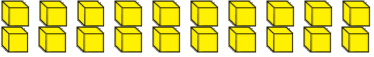
راڻي - ڪوڙو م معنيٰ ڇا؟

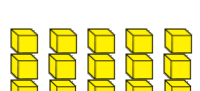
شيام - هڪ عدد کي وري وري ڪڍي جوڙ ڪرڻ سان ان عدد جو ڪوڙو تيار ٿيندو آهي.

راڻي - تون مونکي ڪوڙو تيار ڪرڻ سيکاريندي؟

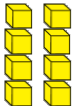
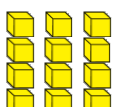
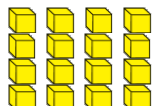
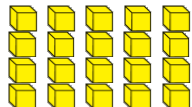
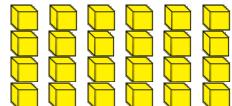
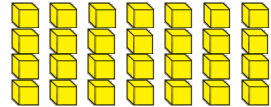
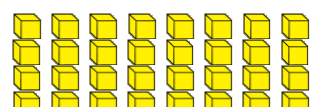
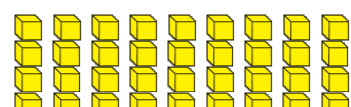
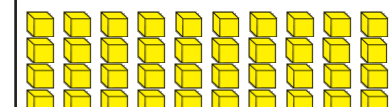
شيام - ها، مزي سان!

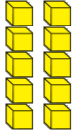
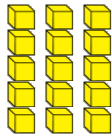
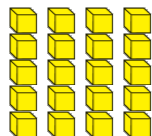
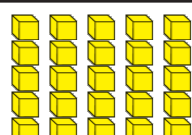
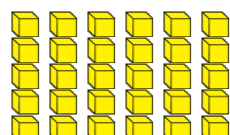
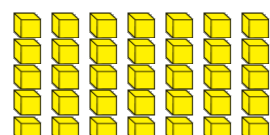
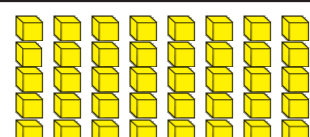
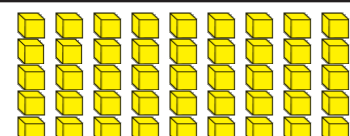
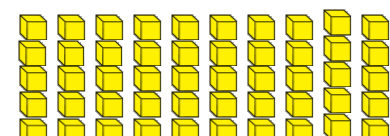

ڪوڙو پڙهڻ	۲ جو ڪوڙو	ضري روپ	جوڙ روپ	چتر روپ
ايڪ ڏون ڏون	۲	۲×۱	۲	
ٻه ڏون چار	۴	۲×۲	$۲ + ۲$	
ٽ ڏون ڇهه	۶	۲×۳	$۲ + ۲ + ۲$	
چار ڏون اٺ	۸	۲×۴	$۲ + ۲ + ۲ + ۲$	
پنج ڏون ڏهه	۱۰	۲×۵	$۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲$	
ڇهه ڏون ٻارھان	۱۲	۲×۶	$۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲$	
ست ڏون ڇوڏھان	۱۴	۲×۷	$۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲$	
اٺ ڏون سورھان	۱۶	۲×۸	$۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲$	
نائِي ڏون آرڙھان	۱۸	۲×۹	$+ ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲$	
ڏاھه ڏون ويھه	۲۰	۲×۱۰	$+ ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲ + ۲$	

پڙهڻ کوڙو	۳ جو کوڙو	ضربي روپ	جوڙ روپ	چتر روپ
ايڪڙ تي	۳	3×1	۳	
ٻه ٽي چهر	۶	3×2	$3 + 3$	
ٽي ٽي نو	۹	3×3	$3 + 3 + 3$	
چار ٽي ٻارهان	۱۲	3×4	$3 + 3 + 3 + 3$	
پنج ٽي پندرهان	۱۵	3×5	$3 + 3 + 3 + 3 + 3$	
ڇهه ٽي ارڙهان	۱۸	3×6	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	
ست ٽي ايڪويه	۲۱	3×7	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	
اٺ ٽي ڇوويه	۲۴	3×8	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	
نائي ٽي ستائيه	۲۷	3×9	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	
ڏهه ٽي ٽيه	۳۰	3×10	$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$	

ڪوڙو پڙهڻ	۴ جو ڪوڙو	ضربي روپ	جوڙ روپ	چتر روپ
ايڪ چونڪ چونڪ	۴	۴×۱	۴	
ٻي چونڪ اُن	۸	$۴ \times \square$	$۴ + ۴$	
ٽي چونڪ ٻارهان	۱۲	۴×۳	$۴ + ۴ + ۴$	
چار چونڪ سورهان	۱۶	$۴ \times \square$	$۴ + ۴ + ۴ + ۴$	
پنج چونڪ ويه	۲۰	۴×۵	$۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴$	
ڇه چونڪ چوويه		۴×۶	$۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴$	
ست چونڪ اُناويه	۲۸	۴×۷	$۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴$	
اٺ چونڪ ٻٽيه	۳۲	$۸ \times \square$	$۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴$	
نَوَ چونڪ چٽيه		۴×۹	$+ ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴$	
ڏاهي چونڪ چاليه	۴۰	۴×۱۰	$+ ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴ + ۴$	

ڪوڙو پڙهڻ	۵ جو ڪوڙو	ضربي روپ	جوڙ روپ	چتر روپ
ايڪ پنجان _____	۵	5×1	۵	
ٻي پنجان _____		5×2	$5 + 5$	
ٽي پنجان _____	۱۵	5×3	$5 + 5 + 5$	
چار پنجان _____	۲۰	5×4	$5 + 5 + 5 + 5$	
پنج پنجان _____	۲۵	5×5	$5 + 5 + 5 + 5 + 5$	
ڇهه پنجان _____		5×6	$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$	
ست پنجاه _____	۳۵	5×7	$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$	
اٺ پنجان _____	۴۰	5×8	$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$	
ٺائي پنجان _____	۴۵	5×9	$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$	
ڏاھي پنجان _____	۵۰	5×10	$5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5 + 5$	

شاگردن کي ۵ تائين ڪوڙا سمجهايو هر هڪ شاگرد ۵ تائين ڪوڙا سمجھن، اها خاطري آهي.

* کوڑا سمجھی، حل کریو۔

$$\square = 9 \times 3$$

$$\square = 9 \times 2$$

$$\square = 4 \times 5$$

$$\square = 8 \times 3$$

$$\square = 8 \times 4$$

$$\square = 6 \times 2$$

$$\square = 9 \times 4$$

$$\square = 7 \times 3$$

$$\square = 7 \times 5$$

$$28 = \square \times \square$$

$$18 = 6 \times \square$$

$$10 = \square \times 2$$

$$\begin{array}{cc} \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \end{array} = 16$$

$$\begin{array}{cc} 4 & \times & 2 \\ 4 & \times & 3 \end{array} = 12$$

$$\begin{array}{cc} \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \end{array} = 20$$

$$\begin{array}{cc} \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \end{array} = 18$$

$$\begin{array}{cc} \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \end{array} = 30$$

$$\begin{array}{cc} \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \end{array} = 24$$

$$\begin{array}{ccc} \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \end{array} = 12$$

$$\begin{array}{cc} \square & \times & \square \\ \square & \times & \square \end{array} = 40$$

• تورڻ

آڄ دسهيڙي جي موقعي تي گهر ۾ سڀ ڄڻا ڪم ۾ رڌل هئا پيءُ اُونيءَ ۽ سندس ڀاءُ انشومن کي در تي ٻڌڻ لاءِ تورڻ ٺاهڻ جو ڪم ڏنو هو. تورڻ ڪيٽرو ڊگهو ٺاهڻو آهي ان لاءِ انشومن دروازي جي ڊيگهه هٿ جي گرانٽ سان ماپي.

۷, ۶, ۵, ۴, ۳, ۲, ۱

اڙي هتي ته ۷ گرانئون ڊگهو آهي.

۶, ۵, ۴, ۳, ۲, ۱

اڙي اهو ۶ گرانئون ڊگهو آهي

اُن کان پوءِ پيءُ اُنهن کي هڪ ننڍي لکڙي ڏئي
ٿو ۽ لکڙيءَ سان دروازو ماڀي تورڻ تيار ڪرڻ لاءِ
چوي ٿو.

۴, ۳, ۲, ۱ هتي ۴ گرانئون
ڊگهو آهي.

ويچار ڪريو.

توهان ڇا ٿا سوچيو؟ هن دفعي ماڀ وارو تورڻ تيار ٿيندو ڇا؟

شاگردن کي سمجهايو ۽ گرانٽ سان ماڀ ۽ ڪنهن مقرر ايڪي سان ماڀ ۾ ڇا ٿيندو آهي؟ ان بابت
شاگردن سان ڳالهه - ٻولهي ڪري هڪ جهڙو ايڪو ڪر آڻڻ سان ڪوبه مسئلو نه ٿيندو. اهو ٻڌايو.

● ڊيگه ماپون

روينا ۽ سنيل ٿرت علاج پيئيءَ جي ڊيگه ماپن پيا. روينا ماچيس جي تبليءَ سان ڊيگه ماپي ۽ سنيل آئيس ڪريم جي تبليءَ سان ڊيگه ماپي.

اها ۴ آئيس ڪريم
جي تبليين برابر آهي.

اها ۹ ماچيس جي
تبليين برابر آهي.

درجو ٻيون
وشيم : حساب (ماپڻ)

هاڻي روينا به آئيس ڪريم جي تبليين سان ڊيگه ماپي.

اها آئيس ڪريم جي
۴ تبليين برابر آهي.

اها آئيس ڪريم
۴ تبليين برابر آهي.

اڄ پڙهائي
سپاڻي ڪاميابي.

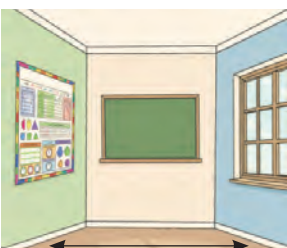
ان مان ٻنهي سمجهيو

ڊيگه ماپڻ ۾ ساڳي شيءِ سان ماپڻ سان ڊيگه جو جواب ساڳيو اچي ٿو.

شاگردن کي ڪا شيءِ ڏيئي ڊيگه ماپڻ لاءِ چئو اهو ٻڌايو ته ساڳي شيءِ سان ڊيگه ماپڻ سان جواب ساڳيو ايندو آهي. اهو چئيءَ طرح سمجهايو.

* توهان پنهنجي گرانٽ ۽ ماسٽر جي گرانٽ وسيلي - شين جي ڏيگهه ڄاڻيو.
اها ئي ڏيگهه هڪ سڄي پينسل وسيلي ماڻهي تڏهوڪو پورو ڪريو.

پينسل وسيلي ماڻھو		گرانٽ وسيلي ماڻھو		ڪلاس اندر شيءَ
توهان جو ماسٽر	توهان	توهان جو ماسٽر	توهان	
				
				
				
				
				

هٿ جي گرانٽ جهڙي اڻ برابر ايڪي وسيلي شيون ماڻھو سان جڏا جڏا ماڻھن جي ماڻھو
پر جواب هڪ جهڙو نه ايندو آهي. (اُن ۾ فرق هوندو آهي) پر پينسل جهڙي هڪ شيءَ وسيلي
ڏيگهه ماڻھو ۾ جڏا جڏا ماڻھن جو جواب ساڳيو ايندو آهي. اهو عملي طور ڪري شاگردن
کي سمجهايو.

● ٻُورو ۽ هلڪو .

هڪ باغ ۾ جُدا جُدا ميون جا وڻ هئا. ميوا پاڻ ۾ ٻالھائين ٿا 'ڪير ٻُورو، ڪير هلڪو' اهو مسئلو پٽڏا ٿيو آهي. پيٽ ڪيئن ڪجي، اهو سوال پٽڏا ٿيو.

منهنجي پيٽ ۾ هلڪا آهن ۽ ۽ ۽
منهنجي پيٽ ۾ ٻُورو آهي ۽ پٽ
منهنجي پيٽ ۾ ٻُورو آهي.

مان ٻڌايان ٿو، منهنجي
پيٽ ۾ ڪير "هلڪو" ۽
ڪير ٻُورو آهي"

مان تنهنجي پيٽ ۾
ٻُورو آهيان يا هلڪو؟

هي، ميون جا راجا، تنهنجي اجازت
هجي ته مان توکي مدد ڪري سگهان
ٿو" ان لاءِ مان تارازي کڻي آچان ٿو.

زيتون جو پُر هيٺ ويو
مطلب زيتون انب جي
پيٽ ۾ ٻُورو آهي.

جنهن پُر ۾ ٻُورو ميوو هوندو
اُهو پُر هيٺ ويندو.

پيٽ ۾ ۽ ٻُورو آهي مطلب ۽ پيٽ
۾ هلڪو آهي.

					
زيتون	پپيو	چمون	ٻير	هنداڻو	انب

مٿي ڏنل گفتگوءَ کي سرگرمي طور ناٽڪ ڪرايو. ان مان ٻُورو- هلڪو اهو تصور چڱيءَ طرح سمجهايو.

ٻڌايو ٻيلا!

- باندر ڇا آندي؟
- انب کي ڪهڙو مسئلو هو؟
- تارازيءَ جو استعمال ڪيئن ٿيو؟

* ڏنل ميوا ٻورا آهن يا هلڪا اهو ڪيئن مقرر ڪندا؟ (👁️👁️) سان ڏسي يا (⚖️) تارازي استعمال ڪري مناسب ڏيکھ تي ✓ ڪريو.

ميوا	ڏسي (👁️👁️)	تارازي (⚖️)
ٻير 		زيتون
زيتون 		هنداڻو
انب 		صوف
ڄمون 		ڇڪون
پڇيو 		ناريل

پراجيڪٽ

(۱) روزمره وهنوار ۾ استعمال ٿيندڙ جدا جدا قسمن جا تارازين جا چتر ۽ ڄاڻ حاصل ڪريو.

(۲) وزن کائو استعمال ڪري آس - پاس شين ۾ هلڪو - ٻورو ان حوالي پيٽ ڪريو.

(۳) آس پاس موجود جهڙوڪ پيپر ڪپ، ڏاڳو، استرا وغيره شيون واپرائي جدا جدا قسمن جي تارازي ٺهرايو.

اسڪول جي باغ ۾ روڻن کي پاڻي ڏيڻو آهي انڪري ٻارن هڪ هڪ بالٽي پاڻي آندو.

* جواب لکو.

(۱) ڪهڙي رنگ جي بالٽيءَ ۾ سڀني کان گهٽ پاڻي آهي؟

(۲) ڪهڙي رنگ جي بالٽيءَ ۾ سڀني کان وڌيڪ پاڻي آهي؟

گهٽ پاڻي ماڀي مطلب ڳنڃائش گهٽ
وڌيڪ پاڻي ماڀي مطلب ڳنڃائش وڌيڪ

(۳) بالتين جي گنجائش موجب وڌندڙ سلسلي انوسار چوڪنڊي ۾ بالتين جي رنگن جا نالا لکو.

_____	_____	_____	_____
-------	-------	-------	-------

(۴) بالتين جي گنجائش موجب گهٽجندڙ سلسلي انوسار چوڪنڊي ۾ بالتين جي رنگن جا نالا لکو.

_____	_____	_____	_____
-------	-------	-------	-------

* هيٺ ڏنل باسٽ جا چيو گنجائش جي وڌندڙ سلسلي موجب ۱ کان ۴ ائين سلسلو لکو.

ڪري وٺو :

- جدا جدا شڪلين جا چار برتن ڪٽو.
- انهن کي وڌندڙ سلسلي ۾ رکو.
- هڪ ئي ڪٽوري سان چار ئي برتن پاڻيءَ سان سڄا ڀريو.
- هر هڪ برتن ۾ ڪيترا ڪٽورا پاڻي ماريو. اهو هيٺ ڏنل چوڪنڊن ۾ درج ڪريو.

(۴)	(۳)	(۲)	(۱)
-----	-----	-----	-----

- انهن جو عدد وڌندڙ سلسلي ۾ آهي ڇا؟ اها ڄاڻ ڪريو.

پاڻيءَ وانگر ڪير، تيل اهڙا پدارت استعمال ڪري برتنن جي گنجائش ماپڻ لاءِ، شاگردن سان ڳالهه ٻولهه ڪريو.

چتر نمائش

نيتا هڪ نمائش بورڊ تي چتر ڪڍيا ٻار اُهي چتر ڏسي اُنساهه ۾ اچي ويا ۽ هو سوال پڇڻ لڳا.

تمام سولا آهن اِهي چتر وارلي چتر
ڪلا جا آهن. مان چترن ۾ $\square$, $\triangle$, $\bigcirc$, $\square$
انهن شڪلين جو استعمال
ڪيو.

نيتا ڏيڍي، تو اِهي
چتر ڪيئن ڪڍيا؟

هن $\triangle$ شڪل کي ٽڪنڊو، هن $\square$ شڪل کي
مستطيل، هن $\square$ شڪل کي چورس، هن $\bigcirc$
شڪل کي گول چٽبو آهي. مان چتر ڪڍڻ
وقت جڏا جڏا ليڪن جو استعمال ڪيو.

اِهي ڪهڙيون
شڪليون آهن؟

اِها اُڀي ليڪ، اِها آڏي ليڪ
اِهي ترچيون ليڪون ۽ $\sim$
اِهي وريل ليڪون مان چتر ڪڍڻ
وقت اِهي ليڪون واپرائيون.

جڏا جڏا ليڪون
مطلب ڇا؟

* ليڪون ڪيرايو ۽ ڪڍو۔

آڈی لیک

اُپی لیک

ٿرچي (ٿيري)
ليڪ

وریل لیک

وریل لیک

گول

ټکنډو

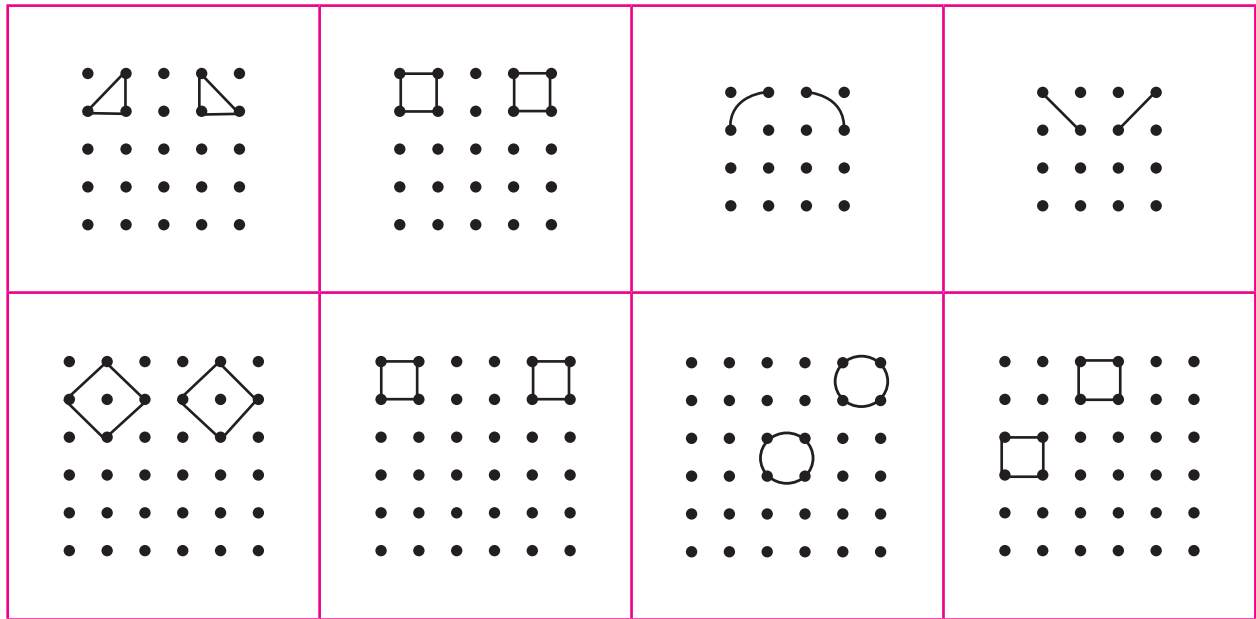
مستطیل

چورس

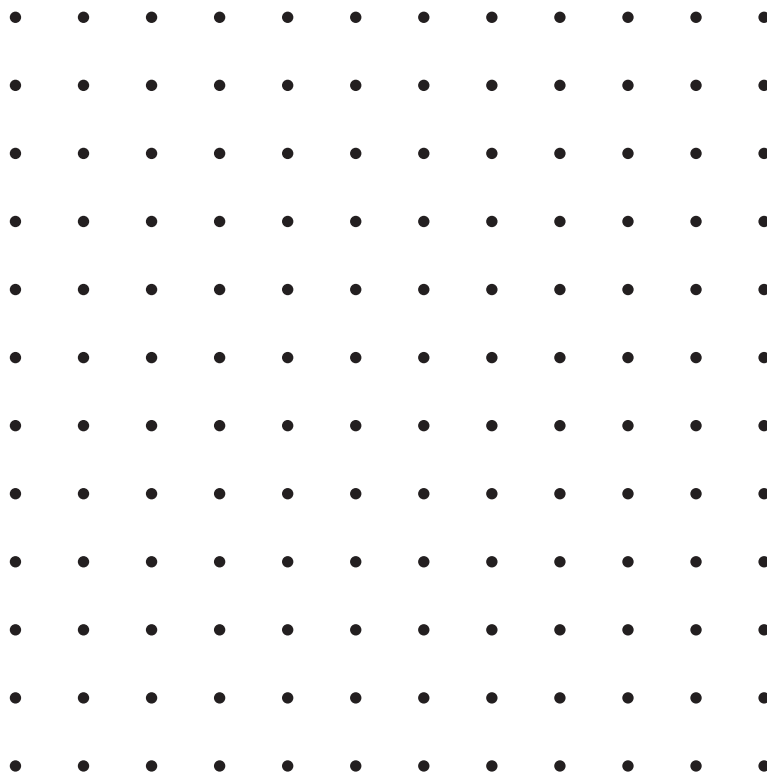
/، ،، ،، } انهن ليڪن جو آڀياس ڪرايو. آس پاس اِهي ليڪون
ڪئي هونديون آهن، اِها ٻالھ ٻولھ ڪريو.

* رنگولي پوري ڪريو ۽ اُن ۾ رنگ ڀريو.

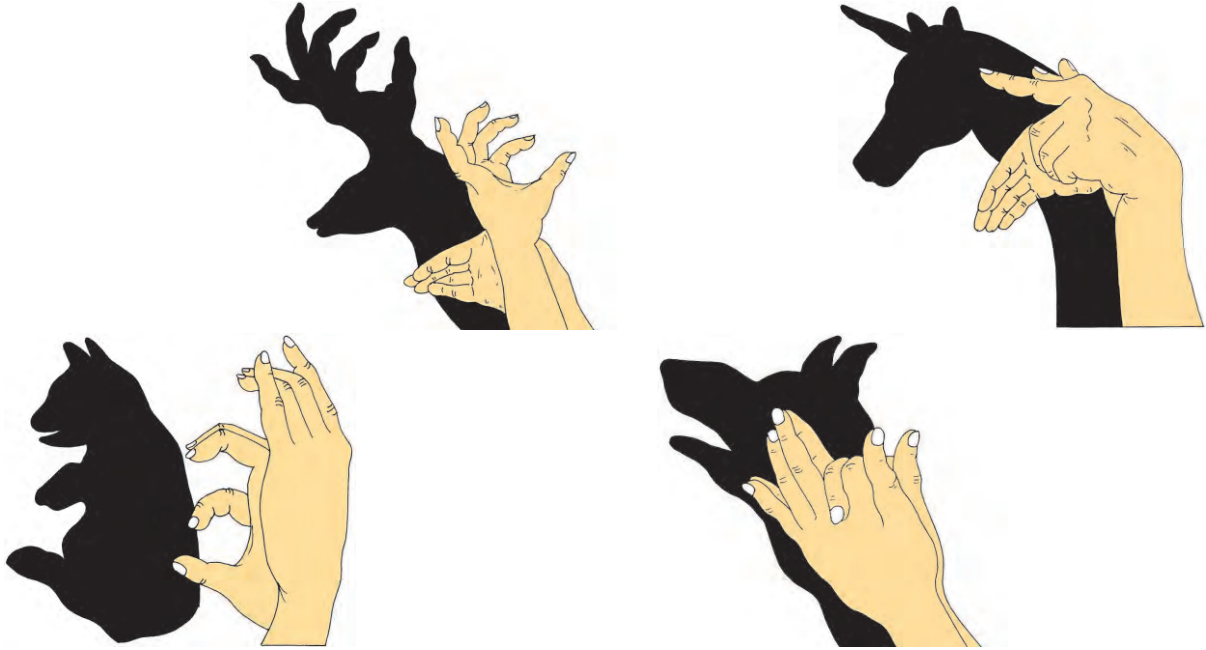

* شڪلين ۽ ليڪن جي مدد سان توهان پنهنجي پسند وارو چتر ڪڍو ۽ رنگ ڀريو.

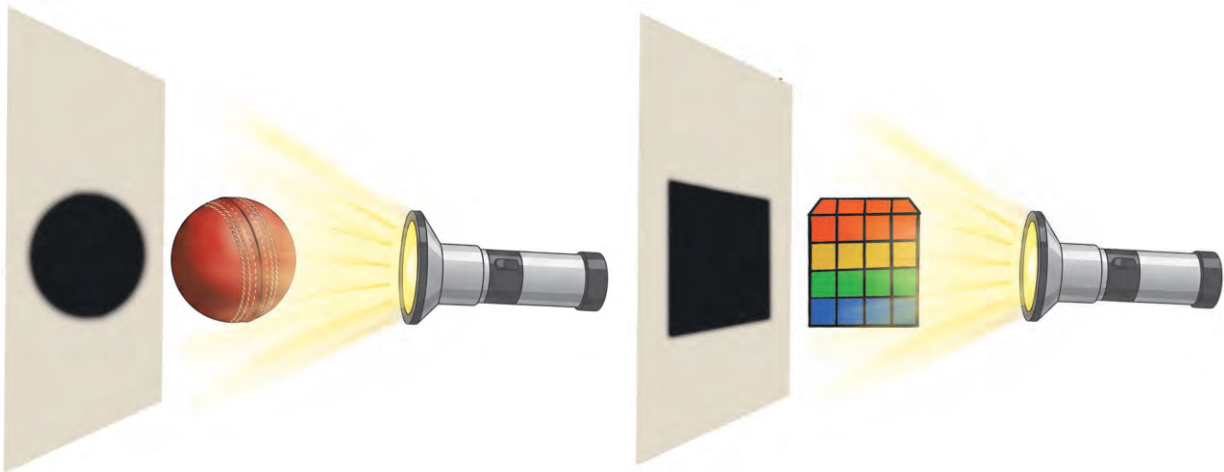

● پاڇن جو مزو

هٿ جي پنجن ۽ آڱرين جي مدد سان شاگرد پاڇن ۾ جُدا جُدا جانور تيار ڪري
پاڇن جي مزي جو آزمودو وٺن ٿا.

ماسٽر شاگردن کي ساڳي راند ٽارچ مدد سان بلاڪن مٿان ڪرڻ لاءِ چيو. اِهو ڪندي شاء
ردن پاڇن ۾ جُدا جُدا قسمن جون شڪليون ڳولهيون.

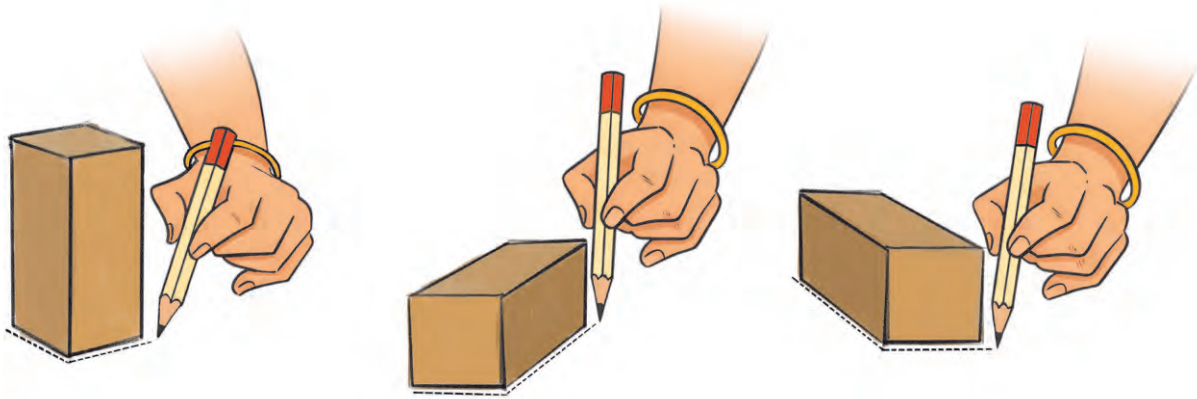
ڪري ڏسو

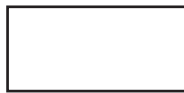
جُدا جُدا شين جا پاڇا تيار ڪريو ۽ انهن ۾ شڪليون ڳولهيو.

ڪنار جو اِسڪيچ

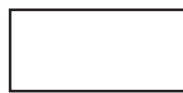
انيتا ڪوري ڪاغذ مٿان خالي ماچيس جڏا جڏا طريقن ۾ رکيو هُن پينسل جي مدد سان ماچيس جي ڪنار جو اِسڪيچ ڪڍيو. تڏهن هن کي (مستطيل) اِها شڪل ملي.

چورس

مستطيل

مستطيل

ملييل
شڪليون :

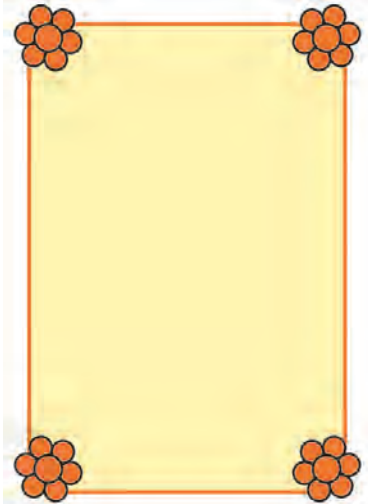
* ڏنل شيون ڪاغذ تي رڪي، انهن شين جي ڪنارن جا اِسڪيچ ڪڍو ۽ حاصل ٿيل شڪلين جا نالا لکو:

شيءَ	اِسڪيچ	شڪل جو نالو
		_____
		_____
		_____

● گريٽنگ ڪارڊ

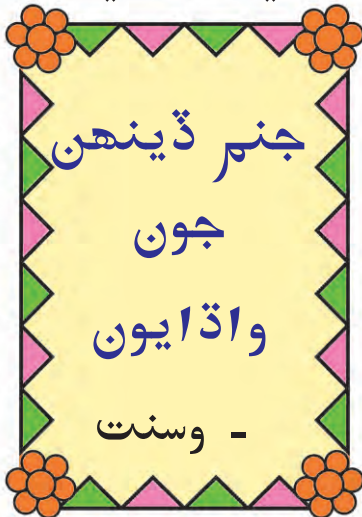
وسنت پنهنجي ماستر لاءِ گريٽنگ ڪارڊ تيار ڪيو گريٽنگ ڪارڊ تيار ڪرڻ لاءِ هن هيٺين ڏاڪن تي مدار رکيو.

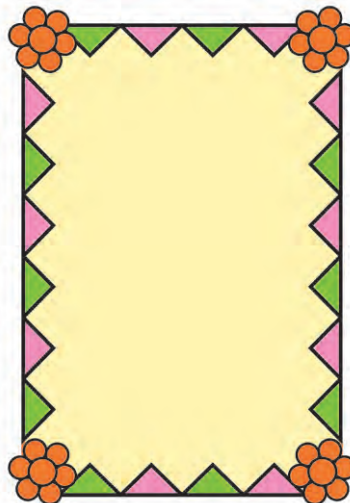
ڪاغذ جي ڪنڊن تي گل لڳايا

مستطيل ڪاغذ کنيو

گريٽنگ ڪارڊ تي شپ اڇا لکي

ڪاغذ جي ڪناري تي ڊزائين ڪڍي

ٻڌايو ڀلا!

* گريٽنگ ڪارڊ ڪهڙي شڪل جو آهي؟
* گريٽنگ ڪارڊ ۾ گهڻيون ڪناريون آهن؟
* شپ ڪامنائن لاءِ گهڻا پيج آهن.

پراجيڪٽ

پروجيڪٽ جڏا جڏا شڪلين جا موقعن موجب گريٽنگ ڪارڊ تيار ڪيو.

* ساڳيءَ ڊيگه وارين چئن تيلين جي مدد سان چورس تيار ٿي سگهندو ڇا؟

ڪري ڏسو

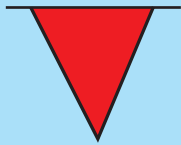

* ساڳيءَ ڊيگه وارين ۶ تيلين جي مدد سان هڪ مستطيل تيار ٿي سگهندو ڇا؟

* ساڳيءَ ڊيگه وارين ۶ تيلين جي مدد سان هڪ ٽڪنڊو تيار ٿي سگهندو ڇا؟

* ساڳيءَ ڊيگه وارين ۵ تيلين جي مدد سان ٻه ٽڪنڊا تيار ٿي سگهندا ڇا؟

* ڏنل شين جي شڪل سُڃاڻي، ڪنارن ۽ نوڪي ٽپڪن جو عدد لکو.

شيءَ	شڪل	ڪنارن جو عدد	نوڪي ٽپڪن جو عدد لکو.
 جهنڊي			
 رومال			
 پوسٽ ڪارڊ			

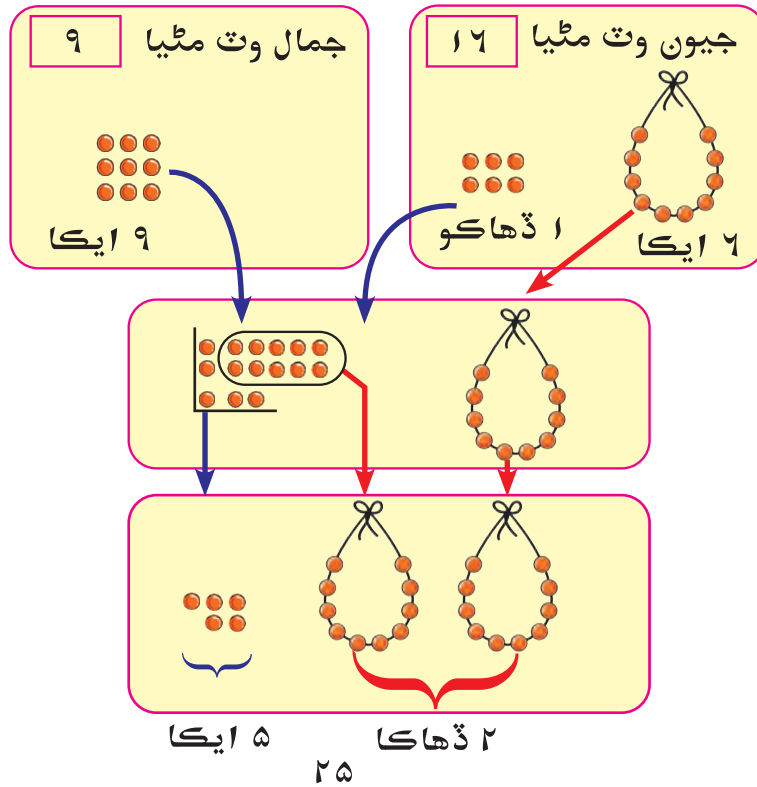

جوز (ٽپائڻ وارو) ۱۴

سمجھي وٺو .

جيون وٽ ۱۶ مٽيا ۽ جمال وٽ ۹ مٽيا آهن. ٻنهي کي ملائي ڪل گهڻا مٽيا ٿيا؟

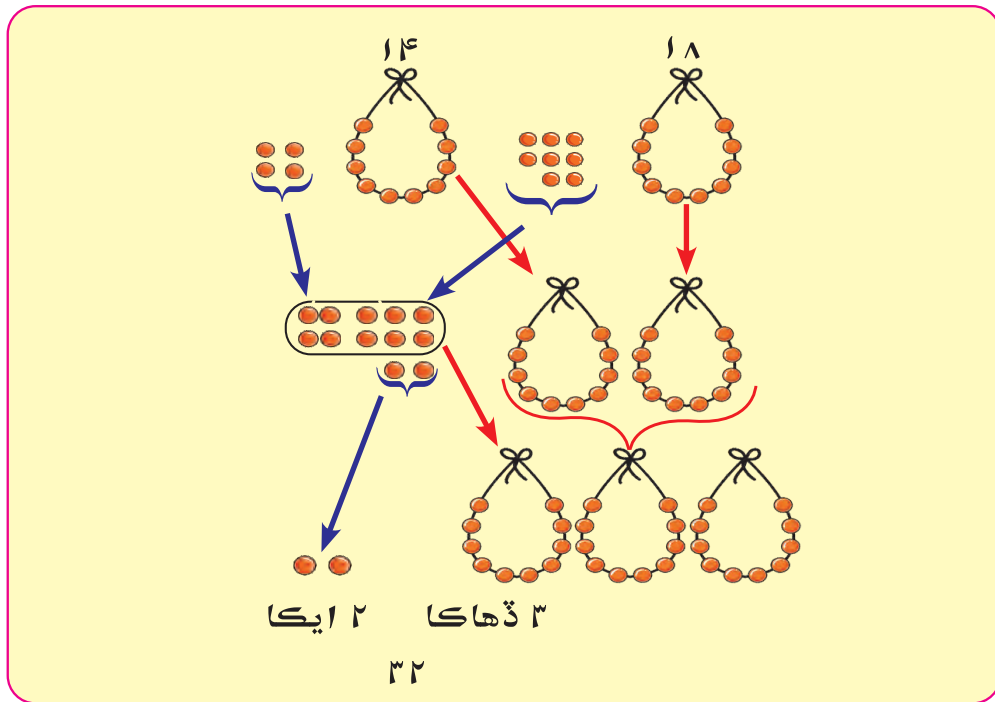
مطلب ٻنهي وٽ ملائي ۲ ڏهاڪا ۵ ايڪا مٽيا آهن مطلب ۲۵ مٽيا آهن. اهو اُپي آڏاوت ۾ هيٺين نموني لکيو آهي.

اِ	ڏ
۶	۱
۹	+
۵	
۵	۲

ڏهه ايڪا گڏ ٿيڻ سان هڪ ڏهاڪو تيار ٿيندو آهي. اهو چڻيءَ طرح سمجھائڻ لاءِ ماسٽر ڏهاڪو مالهاڻون، ڏهاڪو ڏانڊيون، کليل مٽيا، ڪنڙيون وغيره سامگري واپرائي وڌيڪ اڀياس ڪرائي. مٿي ٽپائڻ جا مثال ڪٿي شاگردن کي سمجھه ۾ اچي، اها خاطري ڪريو.

$$\square = 18 + 14$$

مطلب $18 + 14 = 32$ لڪو.

- جيڪڏهن جوڙ ۾ ٽپائڻو هوندو آهي ته ان جوڙي کي ٽپائڻ وارو جوڙ چئبو آهي.
- جنهن جوڙ ۾ ٽپائڻ جي ضرورت نه هوندي آهي اُنکي بنا ٽپائڻ وارو جوڙ چئبو آهي.

ڏ	اي
۱	
۱	۸
+	۴
	۱۲
۳	۲

* مثال حل ڪريو

ڏ	اي
۳	۶
+	۴

ڏ	اي
۵	۸
+	۳

ڏ	اي
۴	۷
+	۹

ڏ	اي
۱	
۲	۵
+	۸
۳	۳

* ڏسو، لکو ۽ حل ڪريو .

اڻڪا	ايڪا
2	6
+	3
	5

اڻڪا	ايڪا
1	7
+	2
	9

* حل ڪريو.

اڻڪا	ايڪا
+	

اڻڪا	ايڪا
3	9
+	3

اڻڪا	ايڪا

اڻڪا	ايڪا

* مثال ڏيو.

اڻڪا	ايڪا
7	6
+	1

اڻڪا	ايڪا
6	9
+	1

اڻڪا	ايڪا
5	4
+	1

اڻڪا	ايڪا
4	7
+	2

شاگردن کي لکڙي ڏهاڪو، ڇٽا ايڪا، ڏهاڪو مالها، مٿيا ۽ آس پاس موجود سامگريءَ جو استعمال ڪري جوڙ (ٽپائڻ وارو) جو جڏا جڏا مثالن وسيلي اڀياس ڪرايو.

ایکا	ڈھاکا
۱	
۶	۳
۵	۴ +
۱	۸

- هڪ باغ ۾ ۳۶ انبن جا وڻ آهن.
- اُن ۾ اڃا انبن جا ۴۵ وڻ لڳايا ويا.
- هاڻي باغ ۾ ڪل انبن جا وڻ گهڻا؟

باغ ۾ انبن جا ڪل وڻ ۸۱ ٿيا

✽ مثال حل ڪريو .

ایکا	ڈھاکا
۹	۳
۸	۲ +

- آجيه ڪتاب مها اُتسؤ مان ۳۹ ڪتاب آندا.
 - وديا ۲۸ ڪتاب آندا.
 - ته ٻنهي گڏجي ڪري ڪل ڪيترا ڪتاب آندا؟
- ٻنهي ملائي ڪل آندا ڪتاب

ایکا	ڈھاکا
۸	۴
۵	۲ +

ڪرڪيٽ راند ۾ مناليءَ ۴۸ رنسون ۽ شغالي ۲۵ رنسون ٺاهيون ته ٻنهي جون ملائي ڪل ڪيتريون رنسون ٺاهيون؟

ٻنهي ملائي ڪل رنسون ٺاهيون

ایکا	ڈھاکا
۱	۶
۹	۱ +

سوهيل وٽ ۶۱ روپيا آهن سندس ماءُ کيس اڃا ۱۹ روپيا ڏنا، ته سوهيل وٽ ڪل ڪيترا روپيا ٿيا؟

سوهيل وٽ روپيا ٿيا.

ایکا	ڈھاکا

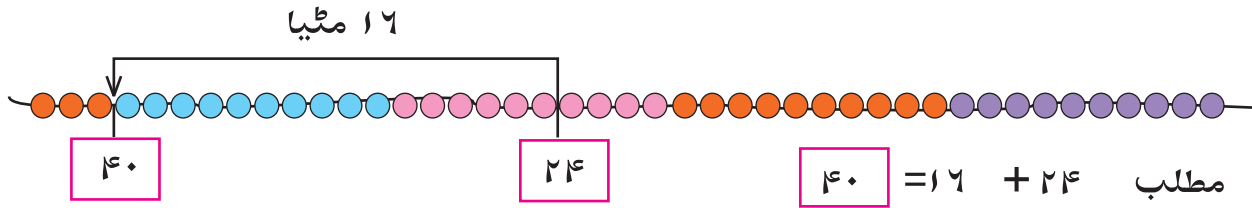
جيوتيءَ وٽ ۴۶ ڪڪڙيون آهن ۽ راڻيءَ کيس ۱۷ ڪڪڙيون ڏنيون ته جيوتيءَ وٽ ڪل ڪيتريون ڪڪڙيون ٿيون؟

جيوتيءَ وٽ ڪل ڪڪڙيون ٿيون.

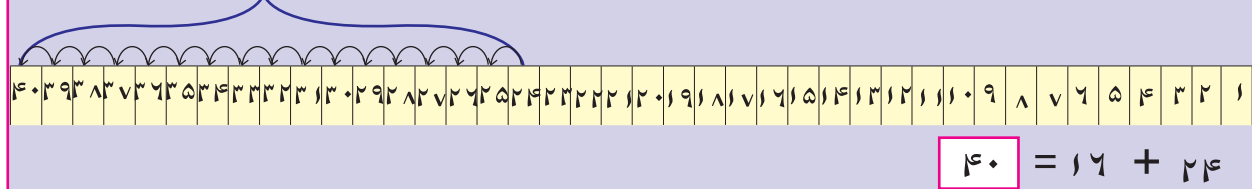
● جوڙ (اڳتي ڪري)

۱۶ + ۲۴ = اهو جوڙ مٿين جي مالها تي ڪرڻ وقت ۲۴ کان اڳتي ۱۶ مٿيا ڳڻيو.

ايڪن کي ٽپائي جوڙ ڪرڻ

$۱۶ + ۲۴ =$ اهو جوڙ ڪرڻ وقت ۲۴ کان اڳتي هڪ ايڪن جا ۱۶ ٽپا ڏيڻ.
اڳتي هڪ - ايڪن جا ۱۶ ٽپا.

ڏهاڪو ٽپو - مزو

اڄ اسان ڏهاڪو ٽپو راند سڪنداسين.

پر ڏهاڪو ٽپو معنيٰ ڇا؟

ڏهه ايڪا ٽپو مطلب ڏهاڪو ٽپو

ڏهاڪو ٽپو - مزو

$۱۶ + ۲۴ =$

$۶ + ۱۰ + ۲۴$

عدد پتي تي ۲۴ کانپوءِ هڪ ڏهاڪو ٽپو ۶ پوءِ ۶ ايڪا ٽپا.

$۶ + ۳۴$
۳۴ کانپوءِ ۶ ايڪا ٽپا.

اڙي واهه! ڏهاڪو ٽپو سان جوڙ جلدي ٿي.

۱۶ + ۲۴ اهو جوڙ اڃا بهي ڪهڙي طريقي ڪري سگهجي ٿو؟

ويچار ڪريو.

* عدد پٽيءَ جي مدد سان جوڙ ڪرڻ.

ايڪا ٽپا ڏيئي جوڙ ڪريو.

$$\boxed{} = 18 + 17$$

۴۰ ۳۹ ۳۸ ۳۷ ۳۶ ۳۵ ۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱ ۳۰ ۲۹ ۲۸ ۲۷ ۲۶ ۲۵ ۲۴ ۲۳ ۲۲ ۲۱ ۲۰ ۱۹ ۱۸ ۱۷ ۱۶ ۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

ڏهاڪو ٽپو ڏيئي جوڙ ڪريو.

$$\boxed{} = 18 + 17$$

۴۰ ۳۹ ۳۸ ۳۷ ۳۶ ۳۵ ۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱ ۳۰ ۲۹ ۲۸ ۲۷ ۲۶ ۲۵ ۲۴ ۲۳ ۲۲ ۲۱ ۲۰ ۱۹ ۱۸ ۱۷ ۱۶ ۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

ايڪا ٽپا ڏيئي جوڙ ڪريو

$$\boxed{} = 19 + 11$$

۴۰ ۳۹ ۳۸ ۳۷ ۳۶ ۳۵ ۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱ ۳۰ ۲۹ ۲۸ ۲۷ ۲۶ ۲۵ ۲۴ ۲۳ ۲۲ ۲۱ ۲۰ ۱۹ ۱۸ ۱۷ ۱۶ ۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

ڏهاڪو ٽپا ڏيئي جوڙ ڪريو.

$$\boxed{} = 19 + 11$$

۴۰ ۳۹ ۳۸ ۳۷ ۳۶ ۳۵ ۳۴ ۳۳ ۳۲ ۳۱ ۳۰ ۲۹ ۲۸ ۲۷ ۲۶ ۲۵ ۲۴ ۲۳ ۲۲ ۲۱ ۲۰ ۱۹ ۱۸ ۱۷ ۱۶ ۱۵ ۱۴ ۱۳ ۱۲ ۱۱ ۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

مٿي - مالها ۽ عدد پٽيءَ تي جوڙ ڪرڻ جو آپياس ڪرايو. جوڙ ۾ ڪنيل عددن جي جوڙيءَ ۾ ٻين عددن ۾ هڪ ۽ هڪ کان وڌيڪ ڏهاڪا شامل ڪريو.

● ۲۶ + ۷ = اهو مثال : ۱ کان ۱۰۰ تڏهوڪو استعمال ڪري حل ڪيل آهي.

جاڇيو ۽ سمجھي وٺو.

۱	۱۱	۲۱	۳۱	۴۱	۵۱	۶۱	۷۱	۸۱	۹۱
۲	۱۲	۲۲	۳۲	۴۲	۵۲	۶۲	۷۲	۸۲	۹۲
۳	۱۳	۲۳	۳۳	۴۳	۵۳	۶۳	۷۳	۸۳	۹۳
۴	۱۴	۲۴	۳۴	۴۴	۵۴	۶۴	۷۴	۸۴	۹۴
۵	۱۵	۲۵	۳۵	۴۵	۵۵	۶۵	۷۵	۸۵	۹۵
۶	۱۶	۲۶	۳۶	۴۶	۵۶	۶۶	۷۶	۸۶	۹۶
۷	۱۷	۲۷	۳۷	۴۷	۵۷	۶۷	۷۷	۸۷	۹۷
۸	۱۸	۲۸	۳۸	۴۸	۵۸	۶۸	۷۸	۸۸	۹۸
۹	۱۹	۲۹	۳۹	۴۹	۵۹	۶۹	۷۹	۸۹	۹۹
۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰

ايڪو
ٽپو

* ۱ کان ۱۰۰ تڏهوڪو استعمال ڪري جوڙ ڪريو.

۱۱ + ۹	۲۳ + ۹	۳۶ + ۶	۵۳ + ۷	۳۴ + ۶	۴۳ + ۸
۱۲ + ۹	۴۹ + ۴	۶۳ + ۸	۶۵ + ۹	۲۸ + ۸	۷۷ + ۹

ان کان پوءِ ۱ کان ۱۰۰ تڏهوڪو استعمال ان سرشتي مان شاگردن کي زباني جوڙ ڪرڻ تي آڻيو.

● ۲۶ + ۱۷ = اِهو مثال : ۱ کان ۱۰۰ تڏتو استعمال ڪري حل ڪيل آهي. جاچيو ۽ سمجھي وٺو.

۱	۱۱	۲۱	۳۱	۴۱	۵۱	۶۱	۷۱	۸۱	۹۱
۲	۱۲	۲۲	۳۲	۴۲	۵۲	۶۲	۷۲	۸۲	۹۲
۳	۱۳	۲۳	۳۳	۴۳	۵۳	۶۳	۷۳	۸۳	۹۳
۴	۱۴	۲۴	۳۴	۴۴	۵۴	۶۴	۷۴	۸۴	۹۴
۵	۱۵	۲۵	۳۵	۴۵	۵۵	۶۵	۷۵	۸۵	۹۵
۶	۱۶	۲۶	۳۶	۴۶	۵۶	۶۶	۷۶	۸۶	۹۶
۷	۱۷	۲۷	۳۷	۴۷	۵۷	۶۷	۷۷	۸۷	۹۷
۸	۱۸	۲۸	۳۸	۴۸	۵۸	۶۸	۷۸	۸۸	۹۸
۹	۱۹	۲۹	۳۹	۴۹	۵۹	۶۹	۷۹	۸۹	۹۹
۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰

* ۱ کان ۱۰۰ تڏتو استعمال ڪري جوڙ ڪريو.

۷۳ + ۱۸ 	۴۶ + ۳۸ 	۵۹ + ۲۴ 	۳۶ + ۱۶ 	۲۳ + ۱۷ 	۱۴ + ۱۶
------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

۲۸ + ۵۳ 	۲۹ + ۴۴ 	۵۸ + ۲۷ 	۷۷ + ۱۳ 	۶۳ + ۲۷ 	۲۹ + ۱۲
------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

ڪٽ (ڏهاڪو چٽو ڪرڻ، پنٽي ٻڌڻ)

۱۵

سمجھي وٺو.

راجو ۽ پرگيا بازار ۾ ويا. پرگيا کي ڪاپي وٺڻ لاءِ دوڪاندار کي ۲۷ روپيا ڏيڻا آهن.

راجو، ڄا مون وٽ

آهن، پر ڪاپي ۲۷ روپيا آهي،
مان اها ڪاپي ڪيئن خريد
ڪريان؟

هاڻي مون وٽ

آهي.

تو وٽ ڏهن روپين جو نوٽ
آهي، مون کي ڏي. مان توکي
۱ روپئي وارا ۱۰ سڪا ڏيان ٿو.

هي

ڏيئي ڪاپي وٺان ٿي.

هاڻي مون وٽ آهي.

هاڻي تو وٽ گھڻا
روپيا؟

مون وٽ ۳ روپيا ۱۰ سڪا.

شاگردن کان ۱۰ روپين جا نوٽ / سڪا، ۱ روپئي جا سڪا واپرائي (۱۰ روپين جو چٽو شامل ڪرڻ)
روزمره وهنوار ۾ استعمال ڪلاس ۾ سمجهاڻي ڏانڊيون، ڏهاڪو مالهاڻون اهڙي نموني آس
پاس موجود سامگريءَ جي مدد سان ڏهاڪا چٽائي ايڪن ۾ بدلائڻ جو آپياس ڪرايو.

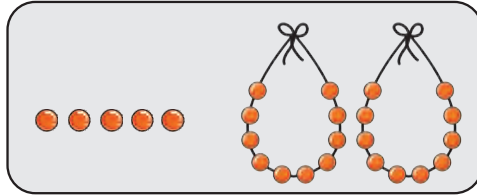

● ڪٽ (ڏهاڪو مالها ڇڻو ڪري)

سڄڻ، مون کي ۹ مڻيا ڏي.

جيئي، مون وٽ ۲ ڏهاڪو
مالهاڻون ۽ ۵ مڻيا آهن.

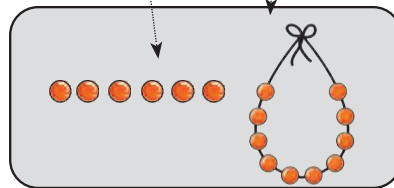
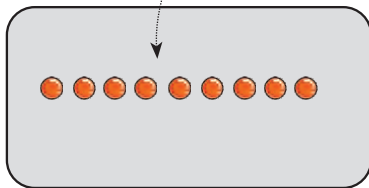
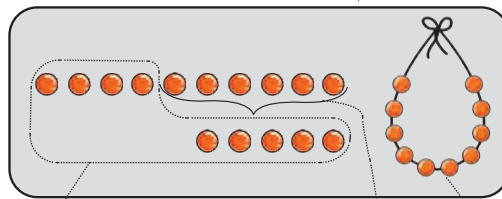
پهريائين ۱ ڏهاڪو
مالها ڇڻي ڪر.

ڪيئن ڏيان؟

هاڻي کليل مڻين مان ۹ ڇڻا
مڻيا مون کي ڏي.

ها، ڪيئن ٿو.

$$25 - 9 = ?$$

سمجھي ونو .

اها ڪٽ ڏهاڪو چٽو ڪري اُڀي آڏاوت ۾ ڪريون ٿا.

اڻڪا	ڏهاڪا
5	2

اڻڪا	ڏهاڪا
15	1

اڻڪا	ڏهاڪا
6	1

اڻڪا	ڏهاڪا
6	1

1 ڏهاڪو چٽو ڪيو
ان مان 9 اڻڪا
ڪٽ ڪيا
2 ڏهاڪو ۽ 6 اڻڪا بچيا

اڻڪا	ڏهاڪا
5	2
9	-

اڻڪا	ڏهاڪا
5	2
9	-

اڻڪا	ڏهاڪا
5	2
9	-

اڻڪا	ڏهاڪا
5	2
9	-

$$31 - 8 = ?$$

اڻڪا	ڏهاڪا
1	3

اڻڪا	ڏهاڪا
11	2

اڻڪا	ڏهاڪا
3	2

اڻڪا	ڏهاڪا
3	2

1 ڏهاڪو چٽو ڪيو
ان مان 8 اڻڪا
ڪٽ ڪيا
2 ڏهاڪو ۽ 3 اڻڪا بچيا

اڻڪا	ڏهاڪا
1	3
8	-

اڻڪا	ڏهاڪا
1	3
8	-

اڻڪا	ڏهاڪا
1	3
8	-

اڻڪا	ڏهاڪا
1	3
8	-

* مثال حل ڪريو.

اڻڪا	ڏهاڪا
6	2
4	-

اڻڪا	ڏهاڪا
2	5
5	-

اڻڪا	ڏهاڪا
4	3
6	-

اڻڪا	ڏهاڪا
0	5
9	-

$$27 - 45 = ?$$

ایکا	ڈھاکا
۸	۱

بچیو ۱ ڈھاکو ۸ ایکا

ایکا	ڈھاکا
۷	۱

ان مان ۷ ایکا ۶
۲ ڈھاکا کت کیا

ایکا	ڈھاکا
۱۵	۳

۱ ڈھاکو چٹو کیو

ایکا	ڈھاکا
۵	۴

ایکا	ڈھاکا
۱۵	۱
۵	۴
۷	۲
۸	۱

ایکا	ڈھاکا
۱۵	۳
۵	۴
۷	۲

ایکا	ڈھاکا
۱۵	۳
۵	۴
۷	۲

بچیو
۱
ڈھاکو

ایکا	ڈھاکا
۵	۴
۷	۲

* حل کریو.

ایکا	ڈھاکا
۴	۶
۷	۳

ایکا	ڈھاکا
۰	۴
۸	۱

ایکا	ڈھاکا
۳	۵
۹	۲

ایکا	ڈھاکا
۱	۸
۵	۲

ایکا	ڈھاکا
۱۶	۲
۹	۲
۷	۰

• هڪ ڪلاس ۾ ۳۶ شاگرد آھن.

• اُن مان ۲۹ شاگرد پکنک تي ويا.

• پکنک لاءِ گھڻا شاگرد نه ويا؟

پکنک لاءِ ۷ شاگرد نه ويا.

*

ایکا	ڈھاکا

• سائیکل جي هڪ دوکان تي ۴۳ سائیکليون آھن.

• اُنهن مان ۲۵ سائیکليون وڪيون.

• اُن دوکان ۾ باقي گھڻيون سائیکليون بچیون؟

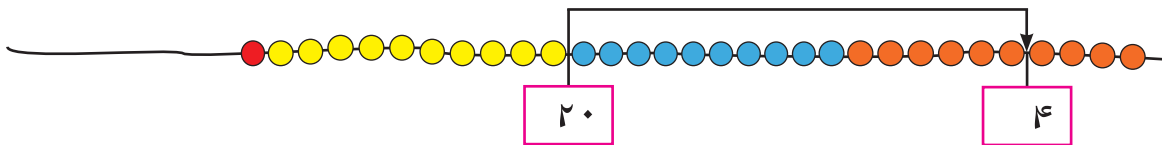
ڏهاڪا	ايڪا

ماءُ وٽ ۵۴ ڪورا پنا آهن. انهن مان ۴۸ پٺن جي هُن هڪ ڪاپي تيار ڪئي ته ماءُ وٽ گهڻا ڪورا پنا بچيا؟

ماءُ وٽ گهڻا ڪورا پنا بچيا.

● (ڪٽ پٽي ٻڌڻ)

۱۶ - ۲۰ = اها ڪٽ مٿين جي مالها تي ڪرڻ وقت، ۲۰ کان پٺيان ۱۶ مٿيا ٻڌيون.

مطلب ۴ = ۱۶ - ۲۰

ايڪا ٽپا ڪٽي ڪٽ

۱۶ - ۲۰ = اها ڪٽ عدد - پٽيءَ تي ڪرڻ وقت، ۲۰ جي پٺيان ۱۶ ايڪا ٽپا ڏيو.

ڏهاڪو ٽپو ڪٽي ڪٽ

۱۶ - ۲۰ =

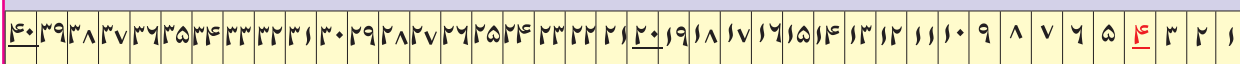
مطلب عدد پٽيءَ تي ۲۰ جي پٽي ۱ ڏهاڪو ٽپو ۽ ۶ ايڪا ٽپا.

۱۰ - ۶ = ۴

۱۰ جي پٺيان ۶ ايڪا ٽپا

۱ ڏهاڪو ٽپو

۶ ايڪا ٽپا

ويچار ڪريو .

۱۶-۲۰ اها ڪٽ آيا ٻئي ڪهڙي طريقي تي سگهي ٿي؟

* عدد پٽيءَ جي مدد سان ڪٽ ڪرڻ .

ايڪا ٽپا ڪٽي ڪٽ ڪريو.

$$\boxed{} = ۱۸ - ۳۲$$

۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱	۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ڏهاڪو ٽپا ڪٽي ڪٽ ڪريو.

$$\boxed{} = ۱۸ - ۳۲$$

۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱	۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ايڪا ٽپا ڪٽي ڪٽ ڪريو.

$$\boxed{} = ۱۹ - ۳۶$$

۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱	۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ڏهاڪو ٽپا ڪٽي ڪٽ ڪريو.

$$\boxed{} = ۱۹ - ۳۶$$

۴۰	۳۹	۳۸	۳۷	۳۶	۳۵	۳۴	۳۳	۳۲	۳۱	۳۰	۲۹	۲۸	۲۷	۲۶	۲۵	۲۴	۲۳	۲۲	۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---

مٿين جي مالها ۽ عدد پٽيءَ تي پنٽي ٻڌي ڪٽ جو آڀياس ڪرايو ڪٽ لاءِ ڪنيل عددن جي جوڙي ۾ ٻين عددن ۾ هڪ ۽ هڪ کان وڌيڪ ڏهاڪن کي شامل ڪريو.

● $7 - 46 = \square$ اهو مثال : ۱ کان ۱۰۰ تڏهوڪو استعمال ڪري حل ڪيل آهي. جاچيو ۽ سمجهي وٺو.

۹۱	۸۱	۷۱	۶۱	۵۱	۴۱	۳۱	۲۱	۱۱	۱
۹۲	۸۲	۷۲	۶۲	۵۲	۴۲	۳۲	۲۲	۱۲	۲
۹۳	۸۳	۷۳	۶۳	۵۳	۴۳	۳۳	۲۳	۱۳	۳
۹۴	۸۴	۷۴	۶۴	۵۴	۴۴	۳۴	۲۴	۱۴	۴
۹۵	۸۵	۷۵	۶۵	۵۵	۴۵	۳۵	۲۵	۱۵	۵
۹۶	۸۶	۷۶	۶۶	۵۶	۴۶	۳۶	۲۶	۱۶	۶
۹۷	۸۷	۷۷	۶۷	۵۷	۴۷	۳۷	۲۷	۱۷	۷
۹۸	۸۸	۷۸	۶۸	۵۸	۴۸	۳۸	۲۸	۱۸	۸
۹۹	۸۹	۷۹	۶۹	۵۹	۴۹	۳۹	۲۹	۱۹	۹
۱۰۰	۹۰	۸۰	۷۰	۶۰	۵۰	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰

ايڪا
ٽيو

* ۱ کان ۱۰۰ تڏهوڪو استعمال ڪري ڪٽ ڪريو.

$\begin{array}{r} ۸۷ \\ - ۸ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۵۳ \\ - ۵ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۴۵ \\ - ۹ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۳۴ \\ - ۷ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۲۵ \\ - ۶ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۲۸ \\ - ۹ \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} ۹۸ \\ - ۹ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۶۲ \\ - ۴ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۹۱ \\ - ۳ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۹۴ \\ - ۵ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۵۲ \\ - ۸ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ۳۸ \\ - ۹ \\ \hline \end{array}$

ان کان پوءِ ۱ کان ۱۰۰ تڏهوڪو استعمال ان سرشتي مان شاگردن کي زباني ڪٽ ڪرڻ تي آڻيو.

● ۱۷ - ۴۶ اهو مثال : ۱ کان ۱۰۰ تاختو استعمال ڪري حل ڪيل آهي.

جاچيو ۽ سمجھي وٺو.

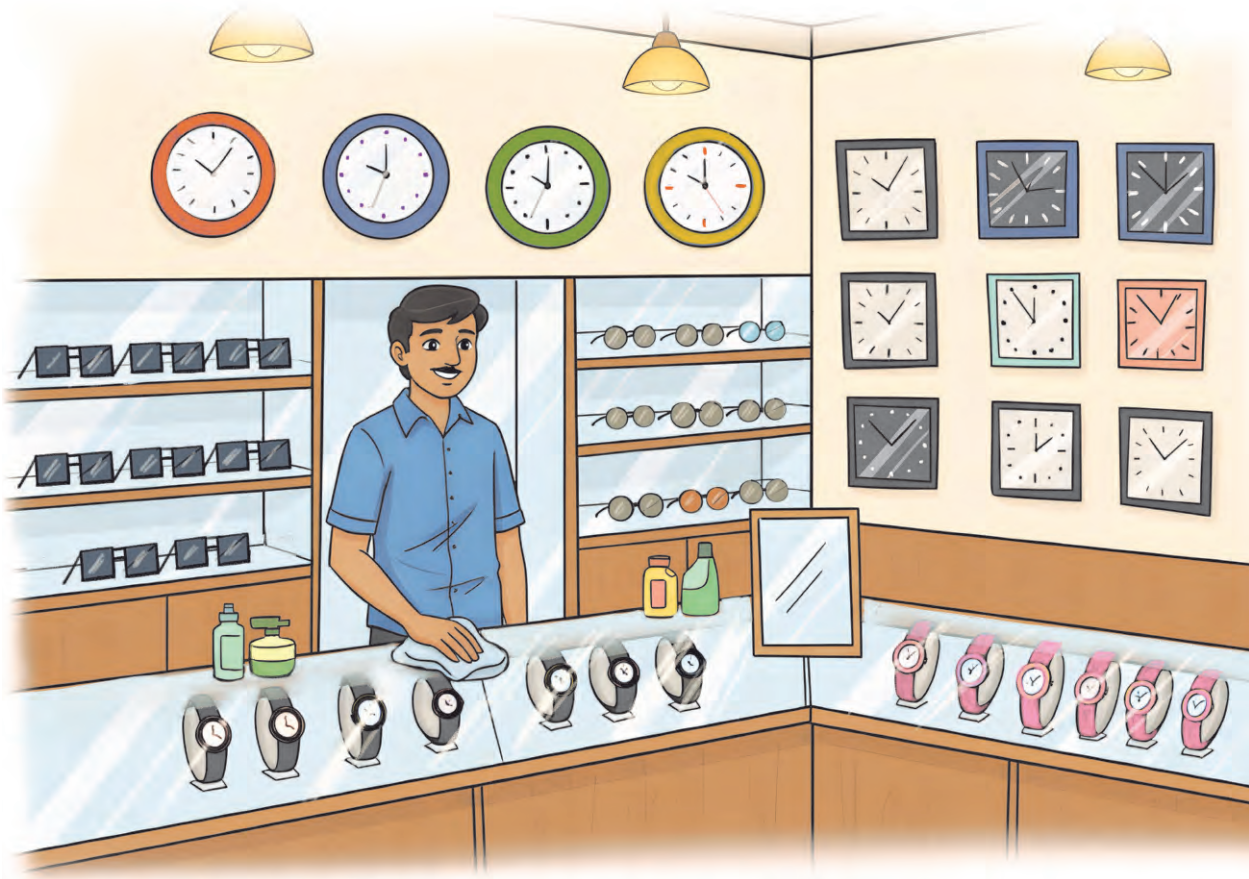
۹۱	۸۱	۷۱	۶۱	۵۱	۴۱	۳۱	۲۱	۱۱	۱
۹۲	۸۲	۷۲	۶۲	۵۲	۴۲	۳۲	۲۲	۱۲	۲
۹۳	۸۳	۷۳	۶۳	۵۳	۴۳	۳۳	۲۳	۱۳	۳
۹۴	۸۴	۷۴	۶۴	۵۴	۴۴	۳۴	۲۴	۱۴	۴
۹۵	۸۵	۷۵	۶۵	۵۵	۴۵	۳۵	۲۵	۱۵	۵
۹۶	۸۶	۷۶	۶۶	۵۶	۴۶	۳۶	۲۶	۱۶	۶
۹۷	۸۷	۷۷	۶۷	۵۷	۴۷	۳۷	۲۷	۱۷	۷
۹۸	۸۸	۷۸	۶۸	۵۸	۴۸	۳۸	۲۸	۱۸	۸
۹۹	۸۹	۷۹	۶۹	۵۹	۴۹	۳۹	۲۹	۱۹	۹
۱۰۰	۹۰	۸۰	۷۰	۶۰	۵۰	۴۰	۳۰	۲۰	۱۰

* ۱ کان ۱۰۰ تاختو استعمال ڪري ڪٽ ڪريو.

۸۴ - ۳۷	۶۴ - ۲۵	۴۶ - ۲۷	۳۴ - ۱۸	۴۵ - ۱۹	۳۷ - ۲۹
۹۸ - ۲۹	۶۶ - ۳۷	۶۰ - ۴۳	۹۸ - ۵۹	۹۱ - ۲۳	۹۰ - ۲۲

ان کان پوءِ ۱ کان ۱۰۰ تاختو استعمال ۾ سرشتي مان شاگردن کي زباني ڪٽ ڪرڻ تي آڻيو.

* چتر جي جاچ ڪريو ۽ لکو.

(۱) ڀت تي لڳل چورس شڪل جا گھڙيال ڪيترا؟

(۲) ڀت تي لڳل گول شڪل جا گھڙيال ڪيترا؟

(۳) ڪاري پٽي واريون ڪلائيءَ واپون ڪيتريون؟

(۴) گلابي پٽيءَ واري ڪلائي واپون ڪيتريون؟

(۵) مستطيل شڪل فريم وارا چشما ڪيترا؟

(۶) گول شڪل فريم وارا چشما ڪيترا؟

(۷) ڪلائي واپن ڀيٽ ۾ گھڻا چشما وڌيڪ؟

(۸) چشمن جي ڀيٽ ۾ ڀت تي لڳل گھڙيال گھڻا گھٽ؟

پن، گل ۽ گهر ۾ روزمره ڪم ايندڙ شيون واپرائي چاڻ وٺو ۽ اهڙي نموني جدا جدا سوالن جو آپياس ڪريو.

* صحيح يا غلط، سڃاڻو. چوڪنڊي ۾ x يا ✓ نشان ڪريو.

- (۱) چورس کانچ شڪل جا چشما گول شڪل کانچ جي پيٽ ۾ وڌيڪ آهن. ☐
- (۲) پٽ تي چورس شڪل گهڙيال، پٽ تي گول شڪل گهڙيالن کان وڌيڪ آهن. ☐
- (۳) ڪل ڪلائيءَ واريون واچون هڪ ڏهاڪي پيٽ ۾ گهٽ آهن. ☐

* چوڪنڊي ۾ مناسب عدد لکو.

- (۱) گلابي پٽيءَ واري ۽ ڪاري پٽيءَ واري گهڙيالن جو جوڙ آهي.
- (۲) پٽ تي لڳل چورس شڪل گهڙيال ۽ پٽ تي لڳل گول شڪل گهڙيالن جو جوڙ آهي.
- (۳) چورس کانچ جا چشما ۽ گول کانچ جي چشمن جو جوڙ آهي.
- (۴) ڪاري پٽيءَ واريون ڪلائي واچون انهن جو عدد هڪ ڏهاڪي کان گهٽ آهي.
- (۵) پٽ تي لڳل چورس شڪل گهڙيالن مان ۳ گهڙيال وڪيا ويا ۽ باقي گهڙيال بچيا.
- (۶) پٽ تي لڳل ۹ چورس شڪل گهڙيال آهن، انهن مان ۳ گهڙيال وڪيا ويا ته باقي گهڙيال بچيا.

پروجيڪٽ

- (۱) ماسٽر جي مدد سان اسڪول ۾ درجي پهرئين کان درجي چوٿين ۾ وڃو ۽ انهن درجن ۾ شاگردن جو عدد ڄاڻي هيٺ ڏنل تختو پورو ڪريو.
- (۲) مائٽن جي مدد سان ڪهڙن به پنجن ڪٽنبن ۾ وڃو، انهن ڪٽنبن ۾ عورتون ۽ مرد جو عدد ڄاڻي هيٺ ڏنل تختو پورو ڪريو.

ڪٽنب ڪل ماڻهو	مرد	عورتون	ڪٽنب
			۱
			۲
			۳
			۴
			۵

درجو	چوڪرا	چوڪري	درجي ۾ ڪل شاگرد
۱			
۲			
۳			
۴			

آشا اڏاوت ڪئي

وويڪ اڏاوت ڪئي

ٻئي اڏاوتون هڪ جهڙيون آهن اِهو ڪيئن؟

اڏاوت جي اِن بيان کي
'نمونو' چئبو آهي.

- ٻنهي جُدا جُدا شيون استعمال ڪيون آهن
- انهن هڪ طريقو اڏاوت ۾ رکيو آهي.

آشا هڪ پن ۽ هڪ گل ۽ اِن نموني اڏاوت ڪئي آهي، ته وويڪ **A** ۽ **B** اِن نموني اڏاوت ڪئي آهي. ٻنهي اڏاوتن جو نمونو هڪ جهڙو آهي.

A B ۽ اِنهن جي مٿئين نموني ڪيل خاص طريقي واري اڏاوت کي نقش چئبو آهي.

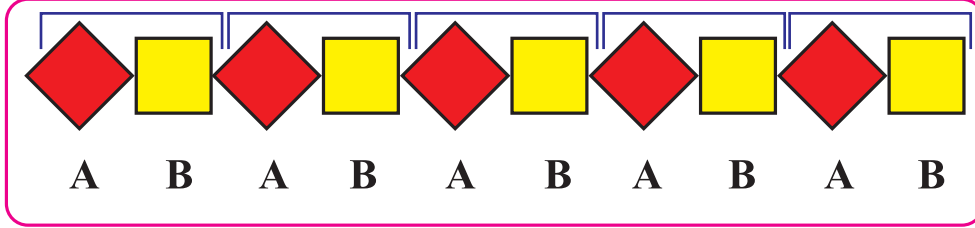
جيڪڏهن پن کي **A** ۽ گل کي **B** چئبو ته ٻئي اڏاوتون هڪ جهڙيون هونديون مطلب انهن ٻنهي اڏاوتن جو نمونو ساڳيو آهي.

• نقش A, B, C اکرن وغیرہ ذریعے ڈیکاری سگھجي ٿو.

• مثال

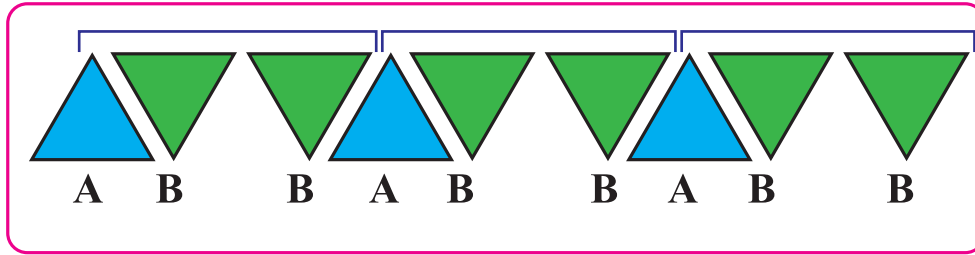
نمونو

نقش

AB

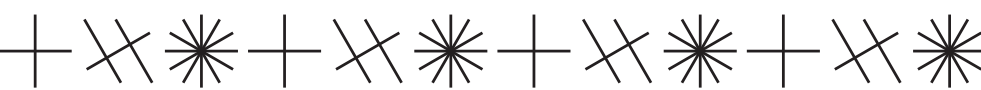
جئن

ABB

جئن

* هيٺ ڏنل آڏاوتن ۾ نقش سڃاڻو انهن جو نمونو A, B, C اکر واپرائي لکو.

* $A \rightarrow \bigcirc, B \rightarrow \triangle, C \rightarrow \square$ اکرن جو سلسلو ڇاڇ آڏاوت ڏيان سان ڏسو.

$\bigcirc \triangle \bigcirc \triangle \bigcirc \triangle \bigcirc \triangle \bigcirc \triangle \bigcirc \triangle$

AB

AAB

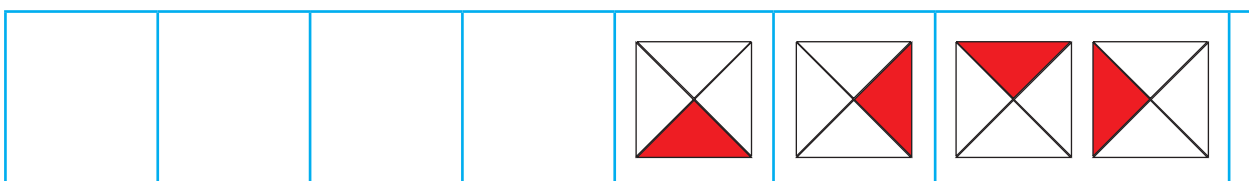
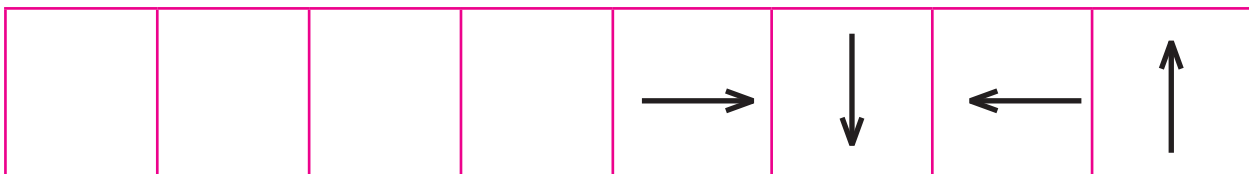
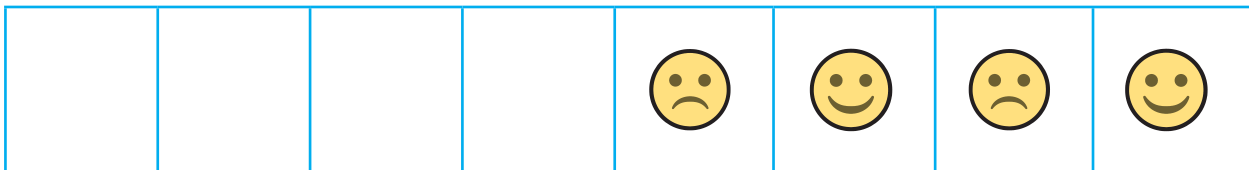
ABB

BAB

ABA

ABC

* هيٺ ڏنل آڏاوت پوري ڪريو.

* ڏنل هٿ جي ٽريءَ تي مهينديءَ جي ڊزائين ڪڍو.

* هٿ جون آڱريون، وٺ جا پن، ڪاغذ جا گولا ۽ پينڊي، پٽاٽا، بصر وغيره جا چلڪا رنگ ۾ ٻوڙيو ۽ اُهي نپا هڻي اڏاوتون تيار ڪريو.

شاگردن کان جدا جدا اڏواٽن جو اڀياس ڪرايو. شاگردن جي سندن پسند واري رنگن جو استعمال ڪري، جدا جدا اڏاوتون تيار ڪرايو.

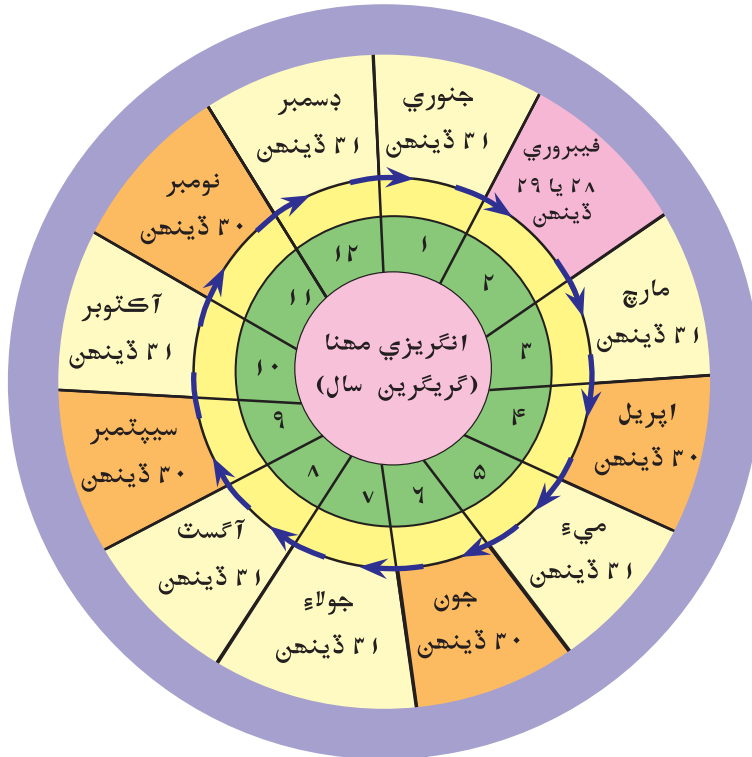

وقت ماڀڻ

۱۸

• گريگرين (انگريزي) سال جا مهنا.

گريگرين سال جنوريءَ کان شروع ٿيندو آهي ۽ ڊسمبر ۾ ختم ٿيندو آهي.
وري جنوري کان نئون سال شروع ٿيندو آهي.

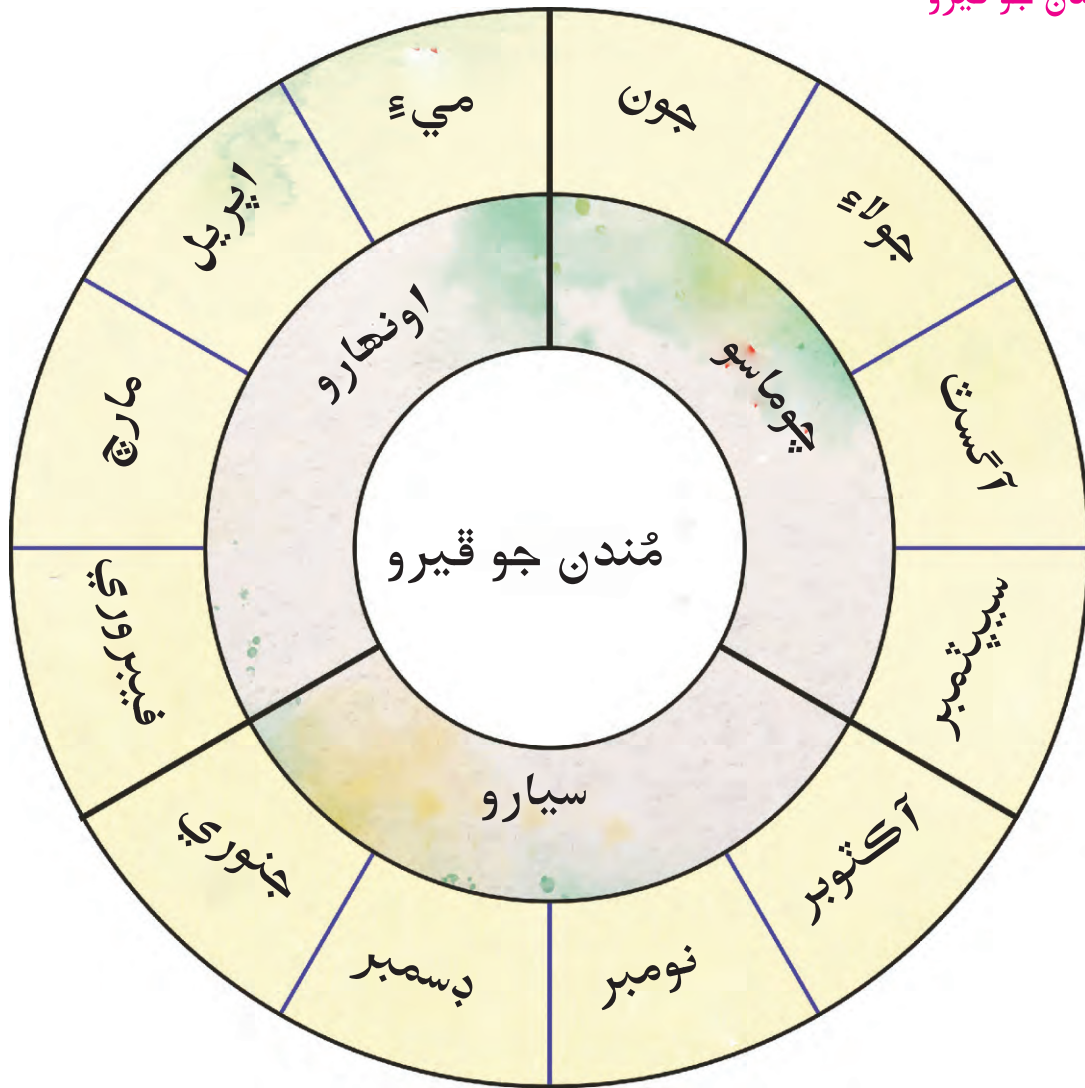
* جواب لکو.

- (۱) هڪ سال ۾ ۳۱ ڏينهن وارا گهڻا مهنا؟
- (۲) فيبروري مهني ۾ گهڻا ڏينهن هوندا آهن؟
- (۳) سال جو پهريون مهينو ڪهڙو؟
- (۴) هڪ سال ۾ گهڻا مهنا هوندا آهن؟
- (۵) سال جو آخري مهينو ڪهڙو آهي؟
- (۶) هڪ سال ۾ ۳۰ ڏينهن وارا گهڻا مهنا؟
- (۷) ۳۱ ڏينهن وارا لاڳيتا مهنا ڪيترا؟
- (۸) جنوريءَ کان جون تائين ڪُل گهڻا مهنا؟
- (۹) مئيءَ مهني کان پوءِ لاڳيتو مهينو ڪهڙو آهي؟

هڪ انگريزي سال ۾ ۳۶۵ ڏينهن هوندا آهن جنهن سال فيبروري مهني ۾ ۲۹ ڏينهن هوندا آهن، ان سال ۳۶۶ ڏينهن هوندا آهن. ان سال کي ليپ سال چئبو آهي. اهو شاگردن کي سمجھائي ٻڌايو ۽ ڳالهه ٻولھ ڪريو.

● مُندن جو ڦيرو

ٻڌايو پلا!

* اونهاري جا مهينا ڪهڙا؟

* سياري جي شروعات ڪهڙي مهيني کان شروع ٿيندي آهي؟

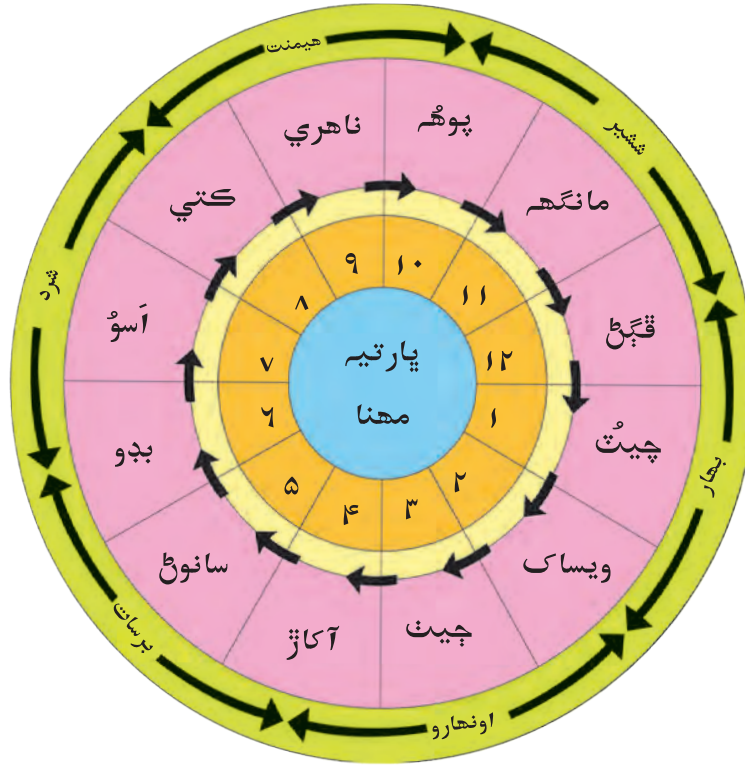
* آگسٽ مهينو ڪهڙي مُند ۾ هوندو آهي؟

* هڪ مُند ۾ عام طور ڳهڻا مهينا هوندا آهن؟

مند ۽ اُن مُند ۾ استعمال ٿيندڙ ڪپڙا ۽ تيار ٿيندڙ کاتي جا پدارت، انهن بابت ڳالهه ٻولهه ڪريو.

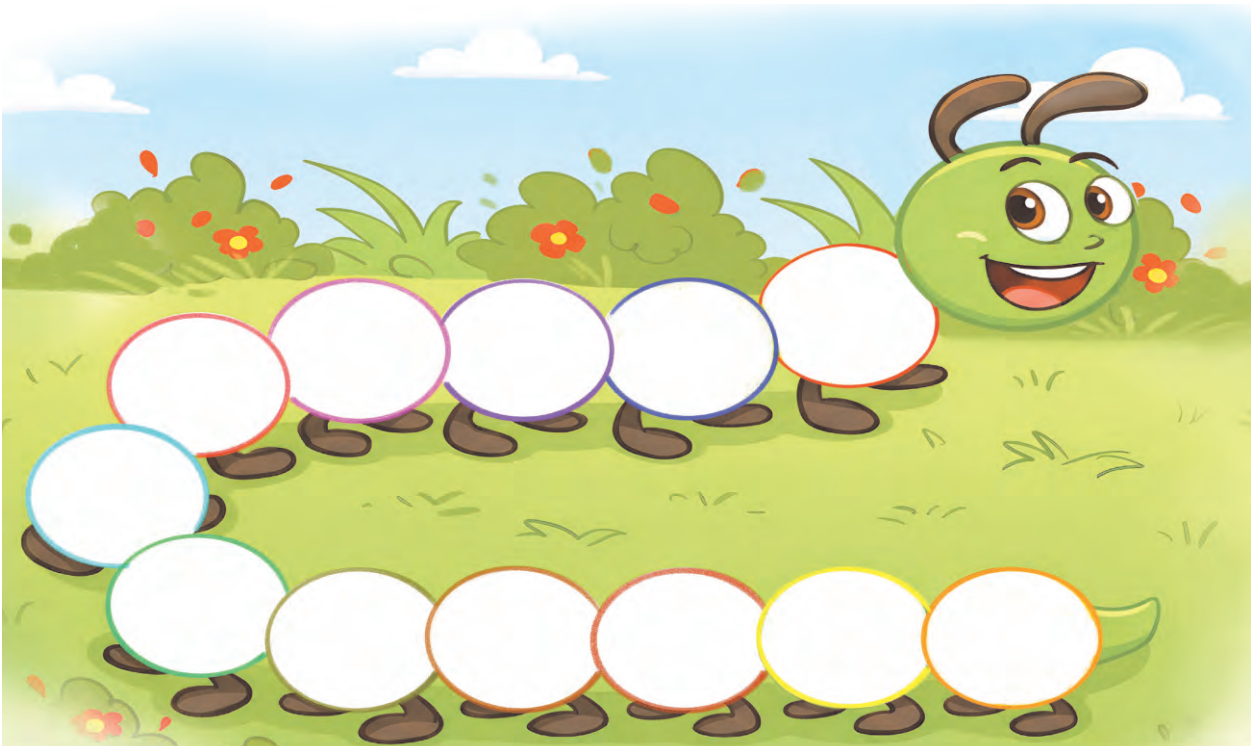

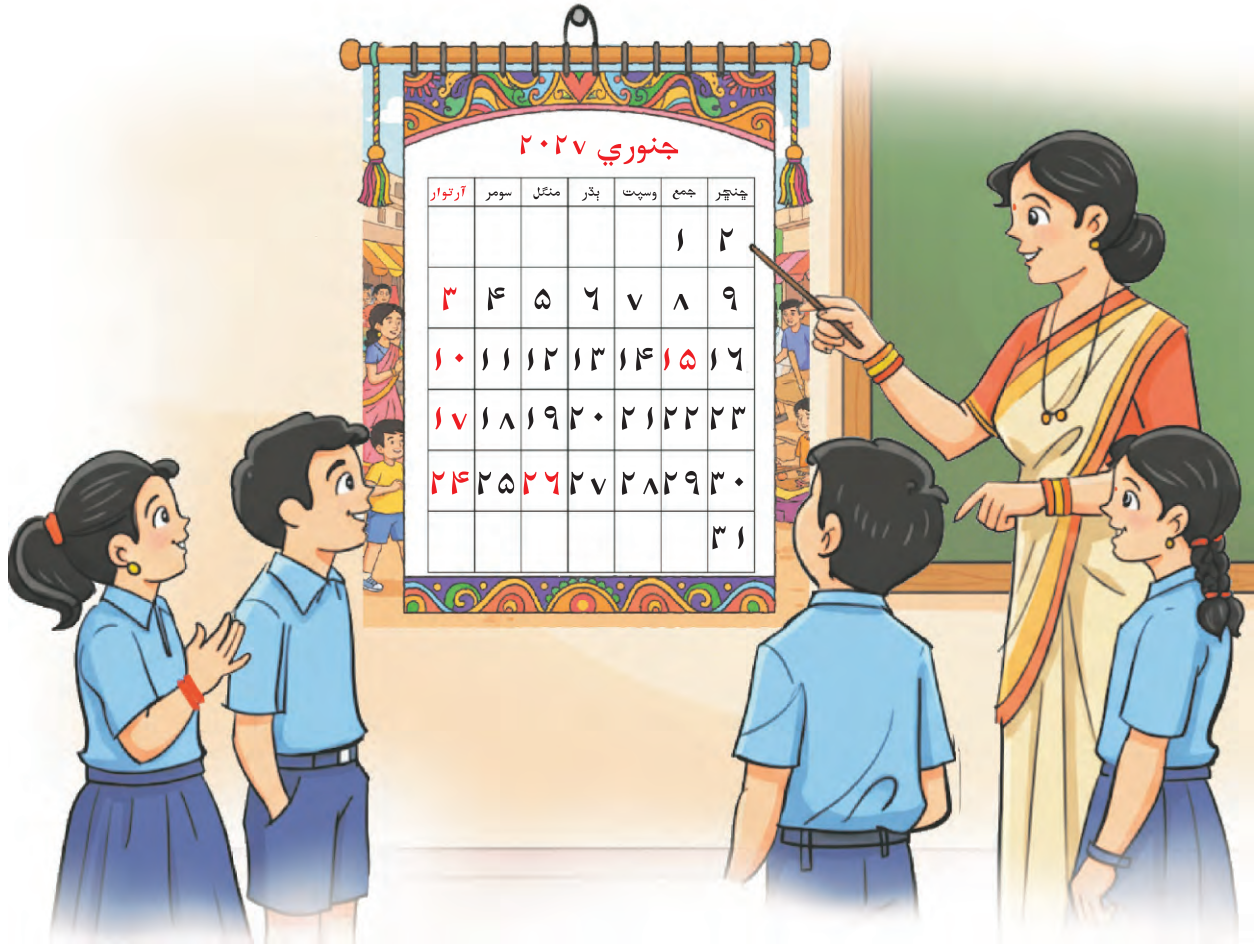
• پارتیہ سۆریہ سال جا مهنّا.

پارتیہ سۆریہ سال چیت مهنّي کان شروع ٿيندو آهي ۽ قَبّٹ مهنّي پورو ٿيندو آهي ۽ چیت مهنّي کانپوءِ وري نئون سال شروع ٿئي ٿو.

* پارتیہ سۆریہ سال جا مهنّا صحیح سلسلي ۾ لکو.

ڪٿيندڙ ۾ اهو ڪهڙو
مهينو آهي؟

ڪٿيندڙ ۾ اهو مهينو
جنوري آهي.

ڪٿيندڙ ۾ ڪي تاريخون ۽ ڏڻ ٻاڙهي رنگ وارا آهن ٻارن کي سمجهايو ۽ ڏينهن جو
آپياس ڪرائي وٺو.

۱۰ تاريخ کان ۱۶ تاريخ تائين ڪهڙين
تاريخن تي موڪلون آهن.

۱۰ ۽ ۱۵ تاريخ تي
موڪل آهي.

سومر، منگل، ٻڌر، وسپت،
ڇنڇر اهي ان هفتي ۾
اسڪول جا ڏينهن آهن.

مطلب ان هفتي
اسڪول جا ڪهڙا
ڏينهن آهن؟

ان هفتي اسڪول گهڻا
ڏينهن آهي؟

اسڪول ۵ ڏينهن آهي.

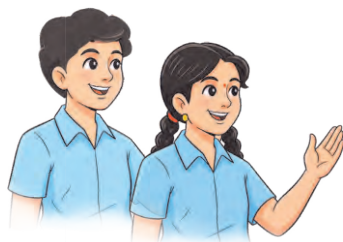

۱ تاريخ کان ۱۰ تاريخ تائين
اسڪول گهڻا ڏينهن هو؟

اسڪول ۷ ڏينهن هو.

شباباس!
سڀني برابر جواب ڏنو.

* ۲۰۲۷ ڪئلينڊر ۾ جنوري مهيني کي ڇاپيو ۽ مناسب جواب مٿان ○ گول ڀايو.

- (۱) پهريون آرتوار ڪهڙي تاريخ تي آهي؟ (۵، ۴، ۳)
- (۲) ۸ تاريخ ڪهڙو ڏينهن آهي؟ (سومر، منگل، جمع)
- (۳) هن مهيني پهريون ڏينهن ڪهڙو؟ (وسپت، جمع، چنڇر)
- (۴) مهيني جو آخرين ڏينهن ڪهڙو؟ (جمع، چنڇر، آرتوار)
- (۵) هن مهيني ۾ جمع گهڻا ڏينهن آهي؟ (۶، ۵، ۴)
- (۶) ۱ فيبروري ۲۰۲۷ تي ڪهڙو ڏينهن ٿيندو؟ (سومر، منگل، آرتوار)

* هلندڙ سال ۾ ڪئلينڊر ڏسي پنهنجي جنم ڏينهن جو مهينو ڳولهيو ۽ اڳتي چوڪنڊا پورا ڪريو. منهنجي جنم ڏينهن واري تاريخ جي چوڪنڊي ۾ رنگ ڀريو.

مهينو : _____ سال :						
سومر	منگل	ٻڌر	وسپت	جمع	چنڇر	آرتوار

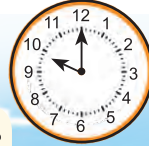
ست ٿي ويا. آسان جي بس
وقت تي آئي آهي. هلو
ته آسان پنهنجي جڳهه
تي وهون.

رجت، سينا، اُٿو، ڇهه ٿيا
آهن. آسان کي دليپ
ڇاچي وٽ هلڻو آهي؟

هاڻي اسان مٿي
پهتا آهيون، اها
پدماوتي ماڇي
آهي. هتي تلاءُ مندر
۽ عمارتون آهن.

ها، بابا ڏسو
راج ٻڙه قلعو.

ڇاچو ۽ ڇاچي اسان
کي راج ٻڙه قلعو
ڏيکارڻ وارا آهن.

اها سنجيوني ماڇي
آهي. هتان رستو ٿورڻا
ٻڙه ڏانهن ويندو آهي.

اها سُوڙا ماڇي آهي.

هلو، هاڻي اسان
گهر هلون،

اڄ اسان راج ٻڙهر قلعو ڏٺو
ماڇي ۽ شواجي قلعو ڏٺو ڏاڍو
مزو آيو.

قلعي تي اهو چترپتي شواجي
مهارج جو محل آهي. هاڻي اسان
روڻي کائون ۽ ٿورو آرام ڪيون.

ڏسو، آسمان ۾ ڪيترا تارا آهن.

هلو اسان هاڻي سمهون ۽
سڀاڻي سویر اٿون.

چاچي توهان تمام سٺي
روڻي ٺاهي آهي.

۱۷ آڪٽوبر

چاچا ۽ چاچي، اسان نڪرون ٿا. توهان جي ڳوٺ ۾
اچي ۽ قلعو ڏسي اسان کي تمام سٺو لڳو.

صبح جو سڀ سویر اٿيا.

هلو، سان ڪري ناستو
ڪيو اسان کي واپس
موٽڻو آهي.

آسان جي ڇاڇا جي ٻون
راج ٻڙهه ۾ ستر ڪندي
ڏاڍو مزو آيو.

ٻڌايو ڀلا!

* سريتا جو ڪٽنب ستر ڪرڻ ڪٿي ويو؟

* سريتا جو ڪٽنب ڪهڙي تاريخ گهر مان نڪتو؟

* رجت جو ڪٽنب گهر ۾ ڪهڙي تاريخ واپس موٽيا؟

* انهن گهر کان وٺي گهڻا ڪلاڪ سفر ڪيو؟

* قلعي تي پهچڻ کان پوءِ هيٺ لهڻ ۾ انهن کي گهڻا ڪلاڪ لڳا؟

: آڇ شام جو ۴ کان ۶ بجي تائين ڪرڪيٽ پيو ڪيان.

: آڇ شام جو ۴ کان ۶ بجي تائين مطلب تو گهڻا ڪلاڪ ڪرڪيٽ ڪئي؟

: شام جو ۴ کان ۵، ۱ ڪلاڪ، ۵ کان ۶ تائين ۱ ڪلاڪ مطلب ڪل ڪلاڪ

ڪرڪيٽ راند ڪئي.

* ڪيترا ڪلاڪ ٿيا؟ اهو لکو.

ڪلاڪ =

(۱) صبح جو ۶ کان ۱۰ بجي تائين

ڪلاڪ =

(۲) منجهند ۱ کان ۳ بجي تائين

ڪلاڪ =

(۳) شام جو ۴ کان ۷ تائين

ڪلاڪ =

(۴) رات جو ۸ کان ۹ تائين

ڪلاڪ =

(۵) صبح جو ۶ کان شام جو ۱۱ تائين

هڪ ڏينهن

ماسٽر : ٻارو اڃ اسان جو اسڪول گهڻي بجي شروع ٿيو؟

ساڪيٽ : اسڪول صبح جو ۹ بجي شروع ٿيو.

ماسٽر : نڪ آهي سڀاڻي گهڻي بجي شروع ٿيندو؟

سونل : سڀاڻي پڻ صبح جو ۹ بجي شروع ٿيندو.

ماسٽر : بلڪل برابر! اڃ صبح ۹ بجي کان سڀاڻي ۹ بجي تائين ۲۴ ڪلاڪ ٿيندا آهن

مطلب ان کي هڪ ڏينهن چئبو آهي.

ماسٽر : هڪ مقرر ڪيل وقت کان ٻئي ڏينهن اُن ئي وقت تائين ۲۴ ڪلاڪ هوندا

آهن. اُن کي 'هڪ ڏينهن' چئبو آهي.

۲۴ ڪلاڪ = هڪ ڏينهن.

* سوال پڙهي مناسب جواب لاءِ چوڪنڊي ۾ ✓ ڪريو.

(۱) اڀي اڃ صبح جو ۷ بجي سنان ڪيو ته ۲۴ ڪلاڪن کان پوءِ هو

گهڻي بجي سنان ڪندو؟

(الف) اڃ شام جو ۷ بجي سنان ڪندو.

(ب) سڀاڻي صبح جو ۷ بجي سنان ڪندو.

(۲) ۲۴ ڪلاڪ مطلب گهڻا ڏينهن؟

(الف) ۲۴ ڪلاڪ مطلب ۲ ڏينهن ٿيندا آهن.

(ب) ۲۴ ڪلاڪ مطلب ۱ ڏينهن ٿيندو آهي.

* تختو پورو ڪريو.

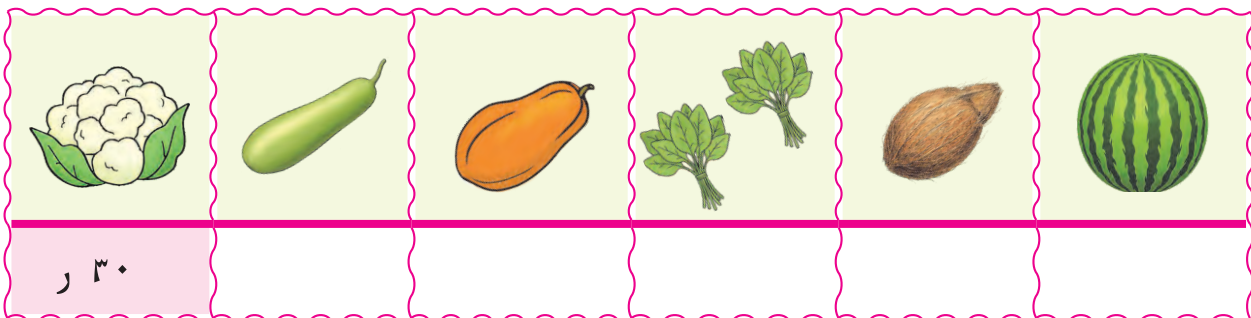
ڪالھ	اڃ	سڀاڻي
آرتوار	سومر	منگل
ڇنڇر		
		وسپت

هڪ ڊي ۾ ۲۴ ڪلاڪن لاءِ مشغولي لکيل ۲۴ چنڊون وجهو. هڪ شاگرد کي هڪ چنڊ کڻڻ لاءِ چئو، اُن ڪلاڪ جي مشغولي بورڊ تي درج ڪيو.

* روهن پال آند ميلي ۾ ميوا ۽ پاڇيون وڪيون. وڪيل ميون ۽ پاڇين جي ڪُل قيمت
تختي ۾ لکو ۽ پوءِ سوالن جا جواب لکو.

(۱) روهن ر جا ميوا وڪيا.

(۲) روهن ر جون پاڇيون وڪيون.

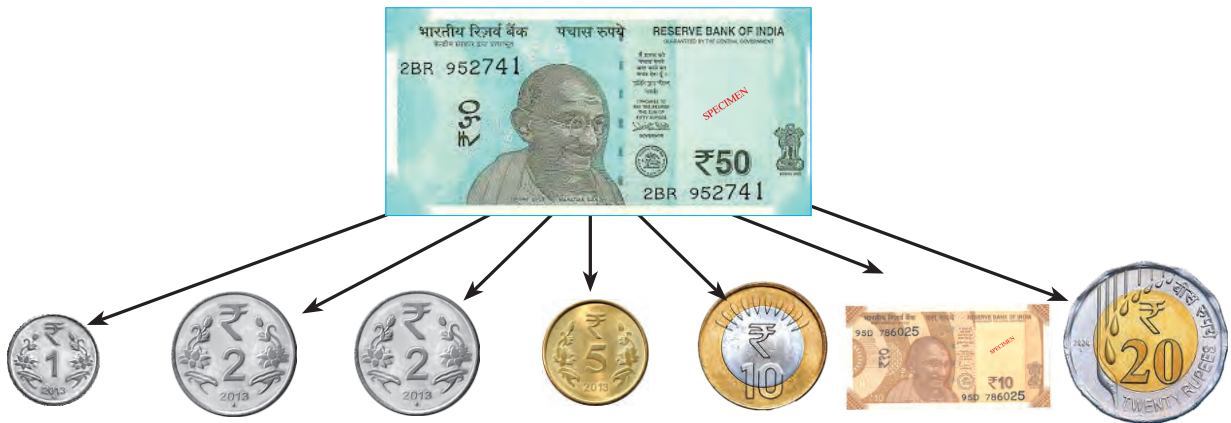
(۳) روهن ر جا ميوا ۽ پاڇيون وڪيا.

روهن جُدا جُدا سڪا ۽ نوٽ واپريا آهن. هيٺ ڪجهه سڪا ۽ نوٽ ڏنل آهن اُهي ڏسو.

پروپيل ڪوڙ وٽ ۵۰ روپيا هئا. هن دوڪاندار کان ۵۰ روپين جا چٽا ورتا هن کي هيٺ ڏنل نموني چٽا مليا.

* ۵۰ روپين جي نوٽ کي آيا جُدا جُدا طريقن ۾ چٽا ڪريو.

شاگردن کي جُدا جُدا هلندڙ نوٽ هٿ ۾ ڏيو انهن تي جُدا جُدا سوال پڇيو. مثال ۱۰۰ روپين جي نوٽ جي ۱۰۰ ڪيترا دفعا نظر اچي ٿو؟ ساڳئي نموني جُدا جُدا نوٽن تي ڇپيل سمارڪن تي ٻالھ بولھ ڪريو.

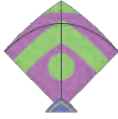
• رانديڪن جو دوڪان

رانديڪا ۽ اٽڪ

ڦوڪڻو ۱۰ ر	وڏو بال ۳۰ ر
لفڙ ۱۵ ر	بگٽ - ۳۵ ر
ننيو بال ۲۰ ر	ڪار - ۴۰ ر
فانوسو - ۲۵ ر	بس - ۵۰ ر
پڇڪاري - ۳۰ ر	ٽيڊي بيئر - ۶۰ ر

* هيٺ ڏنل رانديڪا وڪڻڻ کان پوءِ دوڪاندار کي گهڻا روپيا مليا؟ اهو لکو.

۲۵ ر	 ۱۵ ر + ۱۰ ر
ر	 ۲۰ ر + ۴۰ ر
ر	 ۳۰ ر + ۲۵ ر
ر	 ر + ر

* توهان جي دوستن کي ڪجهه رقم آهي، اُهي ڪهڙا ڪهڙا رانديڪا خريد ڪندا؟
چتر ڪڍو ۽ قيمت لکو .

 ۱۵ر	 ۲۵ر	۴۰ر	سورج
		۵۵ر	رينوڪا
		۶۵ر	مبيوري
		۷۰ر	نھال

* توهان جي ويچار موجب ڪهڙا ٻه رانديڪا وڪڻڻ سان دوڪاندار کي وڌيڪ پئسا ملندا؟ انهن رانديڪن جا چتر ڪڍو ۽ رنگ ڀريو.

ڪُل رقم -

* ڈنل رقم تیار کرڻ لاءِ ڪهڙا سڪا ۽ نوٽ لڳندا، انهن مٿان ڇڪريو.

۶۷ر

۷۸ر

۸۸ر

* ڈنل رقم ٻن طريقن ۾ تيار ڪرايو. هڪ طريقو سڪا ۽ نوٽن سان ڏيکاريو. ٻيو طريقو توهان ٻڌايو.

۱۰۰ر

شاگردن کان ڪا رقم جدا جدا طريقن ۾ تيار ڪرايو. عملي نموني سڪن ۽ نوٽن جا نمونا واپرائي جدا جدا وهناري مثال سمجھائي آڻياس ڪريو.

۲۰ ضرب جو استعمال

اسڪول جي ميدان ۾ قوائد لاءِ ٻار بيٺا هئا. چنٽوءَ پنڪيءَ جُدا جُدا طريقي ٻار ٻڌيا.

پنڪيءَ قطار ۾ ٻار ٻڌيا

هڪ قطار ۾ ٻارن جو عدد
قطارن جو عدد
ڪل ٻار

$3 \times 2 = 6$

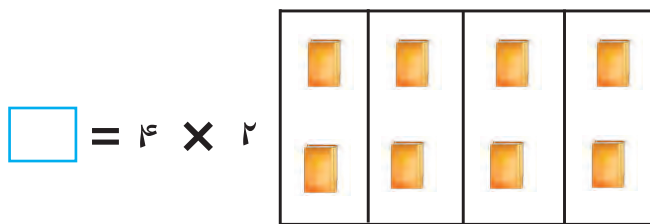
چنٽوءَ ليڪ ۾ ٻار ٻڌيا

هڪ ليڪ ۾ ٻارن جو عدد
ليڪ جو عدد
ڪل ٻار

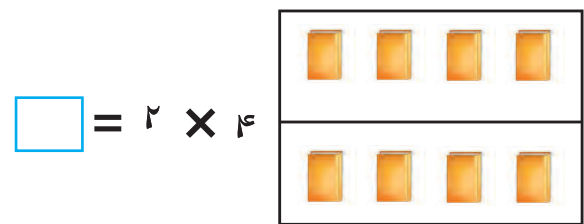
$3 \times 2 = 6$

ٻنهي جو جواب ساڳيو آهي.

* چتر ڏسو. سمجهي وٺو، ٻڌيو ۽ چوڪنڊي ۾ مناسب عدد لکو.

۲ ڪتابن جا ۴ گروھ

۴ ڪتابن جا ۲ گروھ

ٻڌايو، ٻنهي جو جواب ساڳيو آهي ڇا؟

* ضرب ڪريو.

$$[] = 4 \times 3$$

$$[] = 3 \times 4$$

$$[] = 5 \times 4$$

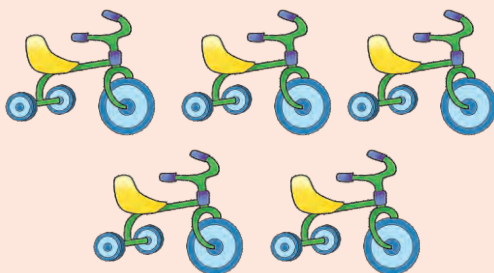
$$[] = 4 \times 5$$

$$[] = 4 \times 2$$

$$[] = 2 \times 4$$

* حل ڪريو.

هڪ سائيڪل ۾ ۳ ڦيٽا ته آهڙين ۵ سائيڪلين ۾ ڪل ڦيٽا ڪهڙا؟

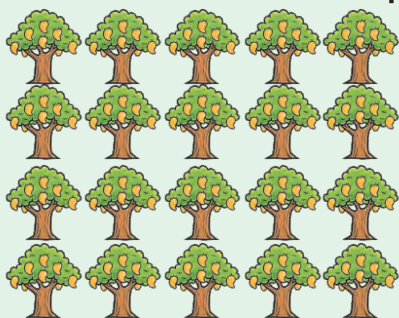

هڪ سائيڪل ۾ سائيڪلن جو عدد
ڪل ڦيٽا

$$[] = [] \times []$$

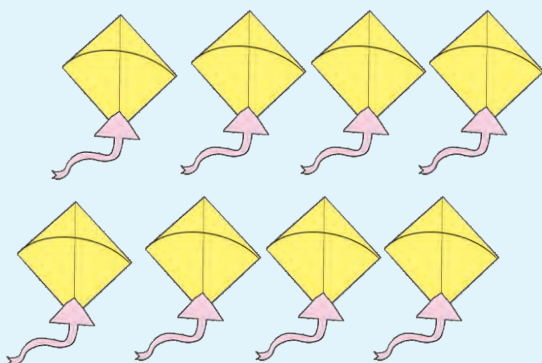
هڪ قطار ۾ ۴ وڻ ان نموني ۵ قطارن ۾ ڪل ڪيترا وڻ؟

هڪ قطار ۾ قطارن جو ڪل
وڻ عدد وڻ

$$\boxed{} = \boxed{} \times \boxed{}$$

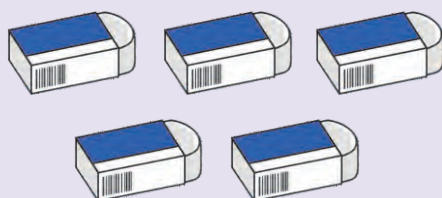
هڪ لنگڙ جي قيمت ۴ روپيا ته ۸ لنگڙن جي ڪُل قيمت ڪيترا روپيا؟

هڪ لنگڙ جي لنگڙن جو ڪل
قيمت عدد روپيا

$$\boxed{} = \boxed{} \times \boxed{}$$

هڪ ربڙ جي قيمت ۵ روپيا ته ۵ ربڙن جي ڪل قيمت ڪيترا روپيا؟

هڪ ربڙ جي ربڙ جو عدد روپيا
قيمت

$$\boxed{} = \boxed{} \times \boxed{}$$

شڪر وٽ ۲ روپين جا ۱۰ سڪا آهن ته هن وٽ ڪل گهڻا روپيا؟

هڪ سڪي سڪن جو روپيا
جو مُلھ عدد

$$\boxed{} = \boxed{} \times \boxed{}$$

● ضرب تختو

* هيٺ ڏنل تخت ۾ $5 \times 3 = 15$ ڏيکاريل آهي. خالي چونڊن ۾ مناسب عدد لکو.

5	4	3	2	1	X
5	4	3	2	1	1
10	8	6	4	2	2
		9	6	3	3
	16		8	4	4
25	20	15	10	5	5
					6
					7
					8
					9
				10	10

* ضرب تختو واپرائي ساڳيو جواب ايندڙ ضرب جا جدا جدا مثال تيار ڪريو.

$16 = \square \times \square$	$12 = \square \times \square$	$10 = \square \times \square$	$8 = 8 \times 1$
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	------------------

$16 = \square \times \square$	$12 = \square \times \square$	$10 = \square \times \square$	$8 = 2 \times 4$
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	------------------

$12 = \square \times \square$	$10 = \square \times \square$	$8 = 4 \times 2$
-------------------------------	-------------------------------	------------------

شاگردن کي ساڳيو جواب ايندڙ مثال تيار ڪرائي وٺو هر هڪ شاگرد کي ضرب جو تختو تيار ڪرڻ لاءِ چئو. اُن تختي ۾ هر هڪ شاگرد کي هڪ کوزو ڏيئي اُن ۾ عددن مٿان رنگ ڀرڻ لاءِ چئو تيار تيل نقش ڇاڇ ڪرڻ لاءِ چئو.

● برابر ورهاست

نه، مان ٻنهي کي برابر ورهاست ڪري
ڪاپيون ڏيندس پريا، تون هڪ ڪاپي
ڪٺ، هيمنت تون هڪ ڪاپي ڪٺ.

هاڻي ۶ ڪاپيون
بچيون.

پريا ۽ هيمنت مون وٽ ۸
ڪاپيون آهن اهي توهان
۾ ورهائي ڏيئون آهن.

مونکي هيمنت کان
وڌيڪ ڪاپيون ڏيو.

توهان کي هڪ-هڪ ڪاپي ڏيان ٿو.

هاڻي بچيون ۲ ڪاپيون.

هاڻي ۴ ڪاپيون بچيون

نڪ آهي، توهان ٻنهي کي
آڃا هڪ - هڪ ڪاپي ڏيان ٿو

توهان ٻنهي کي آڃا هڪ-هڪ ڪاپي ڏيان
ٿي هاڻي سڀ ڪاپيون ورهائجي ويون توهان
مان هر هڪ کي گهڻيون ڪاپيون مليون.

مون کي پڻ ۴ ڪاپيون مليون

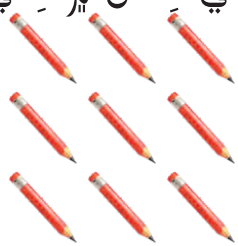
مونکي ۴ ڪاپيون مليون

روزمره وهنوار جون شيون - شين جا چتر - جوڊو بلاڪ - ماڊل ڏيو. ڪجهه شاگردن کي عملي
طور شيون - چتر - جوڊو بلاڪ ڏيئي هڪ-هڪ نموني ڏيئي برابر ورهاست ڪيئن ڪجي، برابر
ورهاست کان پوءِ هر هڪ کي گهڻيون شيون مليون - گهڻن چئن ۾ ورهاست ڪئي ويئي؟ اهي
عملي طور مثال ڏيو ۽ ساڳئي نموني برابر مٿي ڏنل عملي نموني مثال ڏيو.

* ڏنل ڪل پينسلون ٻڌيو، عدد لکو. موھت، ميوري ۽ سونالي انھن ۾ اھي ٻوٽا برابر ورھايو. انھن جي نالن ھيٺ ٻوٽن جو عدد لکو.

ڪُل پينسلون	موھن	ميوري	سونالي

ڪُل پينسلون = گھڻن ڄڻن ۾ ورھاست ڪئي؟ ھرھڪ کي مليل پينسلون =

* ڏنل ڪل ڇڏا ٻڌيو عدد لکو. سريتا، ڪنال ۽ اڪرا انھن ۾ اھي ڇڏا برابر ورھايو. انھن جي نالن ھن ڇڏن جو عدد لکو.

ڪُل ڇڏا	سريتا	ڪنال	اڪرا

ڪل ڇڏا = گھڻن ڄڻن ۾ ورھاست ٿي؟ ھرھڪ کي مليل ڇڏا =

گروھ ۾ برابر شيون ورھائڻ مطلب (ونڊ)

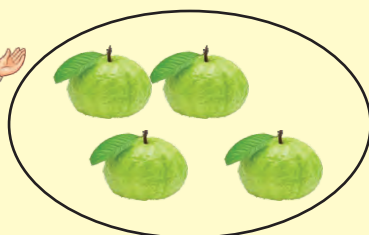
● برابر گروھ - برابر گروھ ٺاھڻ مطلب وري وري ڪٽ

ميرا اھي اڻ زيتون آھن انھن ۾ ڇڻن ڇڻن جا گروھ ڪر.

ھا، ڇڻن زيتونن جو ھڪ گروھ.

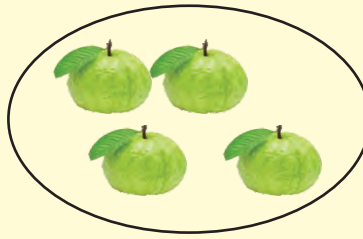
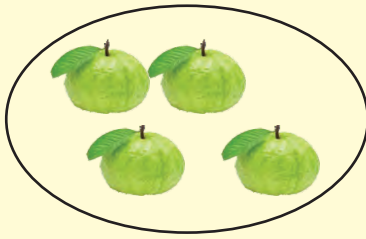
$$8 = 16 - 8$$

چئن زيتونن جو ٻيو گروه

$$0 = 4 - 4$$

ماءُ، چار - چار زيتونن جا ٻه گروه تيار ٿيا.

ميرا، گهڻا گروه ٿيا؟

۸ زيتونن مان ۴ زيتون، وڌ ۾ وڌ ۲ دفعا گهٽ ٿيا.
۸، ان عدد مان ۴ اهو عدد وڌ ۾ وڌ ۲ دفعا ڪٽ ٿيو.

۸	=	ماءُ آندا ڪل زيتون
۴	=	هر هڪ گروه ۾ زيتون
۲	=	ڪل گروه

* گروه تيار ڪريو، چوڪنڊي ۾ مناسب عدد لکو.

گروه	گهڻن جو گروه	شيون
	۴	ڪاپيون = ۸
	۳	پينسل =
	۵	چڌا =

شين جي گروهه ۾ شيون برابر گروهه ۾ ورهاست ڪرڻ، مطلب وٺڻ وٺڻ.

* وٺڻ وٺڻ دفعي گهٽ (ڪٽ) ڪريو، چوڪنڊي ۾ مناسب عدد لکو.

شيون	ڪل شيون	هر دفعي گهٽ (ڪٽ) ڪرڻ جون شيون	وٺڻ وٺڻ ڪيترا دفعي گهٽ
	۱۰	۲	۵
	۱۲	۳	
	۱۶	۴	

شين جي عدد ۾ هڪ ئي عدد وري وري گهٽ ڪرڻ، مطلب وٺڻ

* هدايت موجب وٺڻ ڪريو، ٻالھ ٻولھ ڪريو، سمجھي وٺو.

مثال	جواب
۱۰ رپڙ ۲ چٽن ۾ برابر ورهائيو.	۱۰ رپڙ ۲ چٽن ۾ برابر ورهائيو. $\square$ چٽن ۾ برابر ورهائيو
۱۰ رپڙن جا ٻن-ٻن جا گروهه ڪريو	هر هڪ گروهه ۾ رپڙ $\square$ گروهه جو انداز = $\square$

مٿي ڏنل ٻنهي مثالن ۾ جواب ساڳيو آهي يا الڳ؟ ٻالھ ٻولھ ڪريو.

اسين مٿيان ٿيئي مثال وٺڻ ذريعي ڪيا آهن.

وٺڻ لاءِ ' ÷ ' اها نشاني ڪم آڻي آهي.

۱۰ ÷ ۲ = ۵ ائين لکي آهي.

پڙهڻ ۾ '۱۰' وٺڻ ۲ برابر '۵' ائين چئبو آهي.

حسابي پروليون.

۲۲

* مناسب جوابن مٿان ڳريو.

$9 + 8$
 $2 - 20$
 $11 + 7$
 $20 + 2$
18

$10 + 5$
 $11 - 5$
 $4 + 9$
 $19 - 4$
15

$11 + 0$
 $15 - 1$
 $7 + 4$
 $16 - 5$
11

$19 - 6$
 $5 + 8$
 $18 - 4$
 $9 + 6$
13

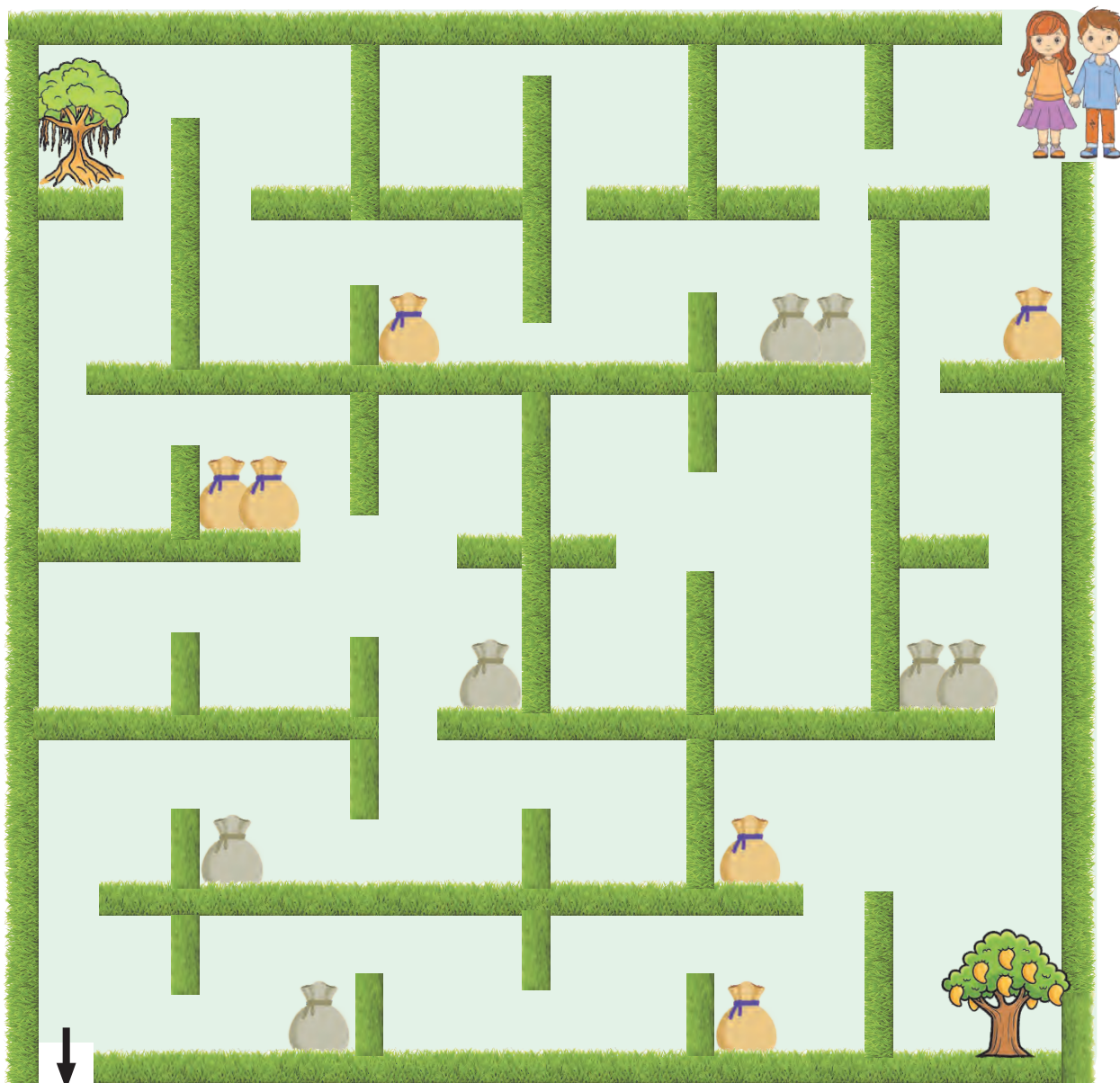
* غلط جوابن مٿان ڳريو.

6×3
 $20 - 2$
 $15 + 3$
 $9 + 7$
18

2×5
 $7 + 3$
 $11 - 1$
 $2 + 5$
10

* خزاني جي ڳولها

رجت ۽ ڀرڻا هڪ باغ ۾ 'خزاني جي ڳولها' راند ڪن ٿا. انهن کي ٻاهر نڪرڻ لاءِ ٻه رستا آهن هڪ رستو انب جي وڻن ويجهو وڃي ٿو ۽ ٻيو رستو ٻڙ جي وڻ ويجهو وڃي ٿو. رجت انب جي وڻ واري رستي ٻاهر نڪتو آهي ۽ ڀرڻا ٻڙ جي وڻ ويجهو واري رستي ٻاهر نڪتي آهي. انهن جي ٻاهر وڃڻ وارو رستو ڳولهيو.

(۱) ڪنهن جو رستو پري آهي؟

(۲) ڏينهن جو رستو ويجهو آهي؟

(۳) انهن کي رستي تي سڪن جون ٿيلهيون ملن ٿيون. سونهڙي ٿيلهيءَ ۾ پنج سڪا ۽ چانديءَ واري ٿيلهيءَ ۾ ٽي سڪا آهن ته رجت ۽ ڀرڻا کي ڪهڙا ڪهڙا سڪا مليا؟

* آرسِيءَ جي مدد سان عدد سڃاڻو ۽ لکو .

۲۵

۶۵

۸۲

۱۶

۷۶

* شڪليون ڳڻيو ۽ لکو .

* شڪليون ڳڻيو ۽ لکو .

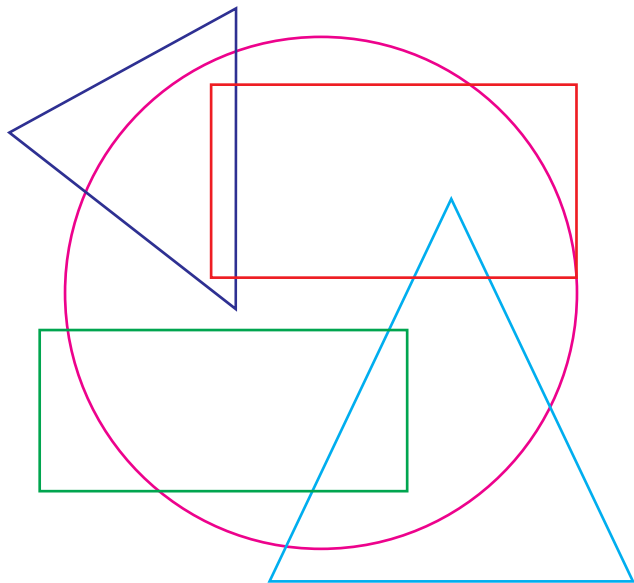
= (۱) گولن جو انداز

= (۲) ٽڪنڊن جو انداز

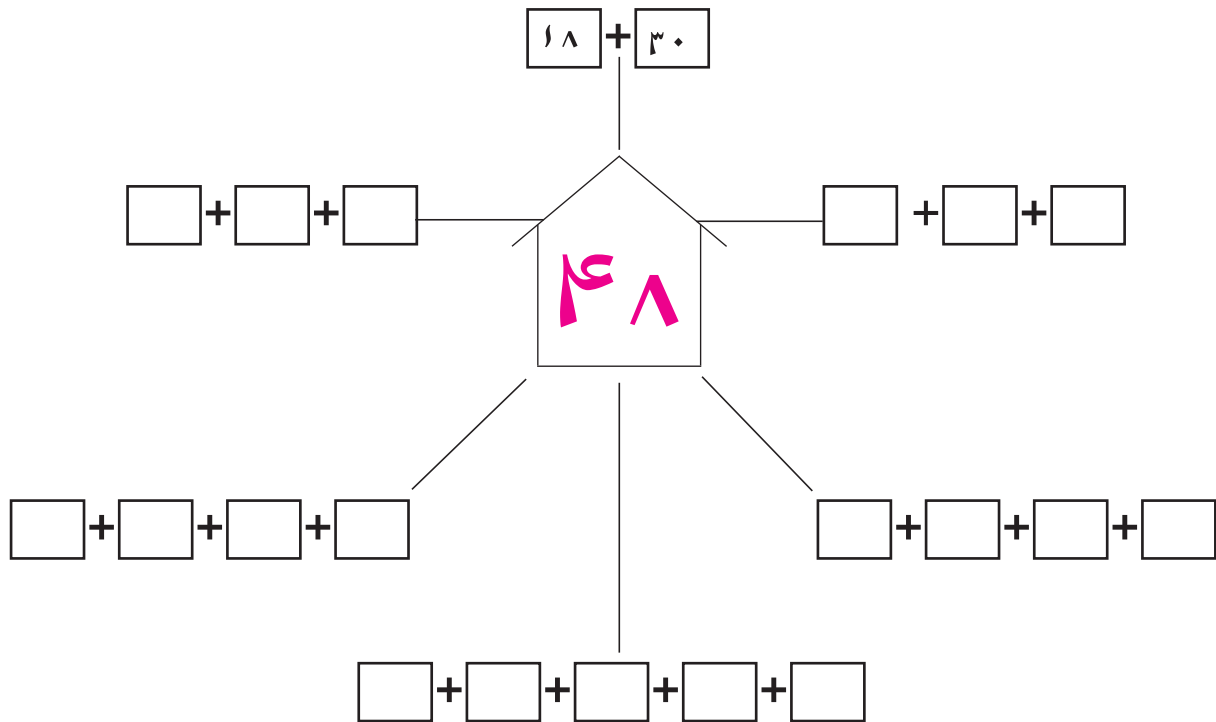
= (۳) مستطيلن جو انداز

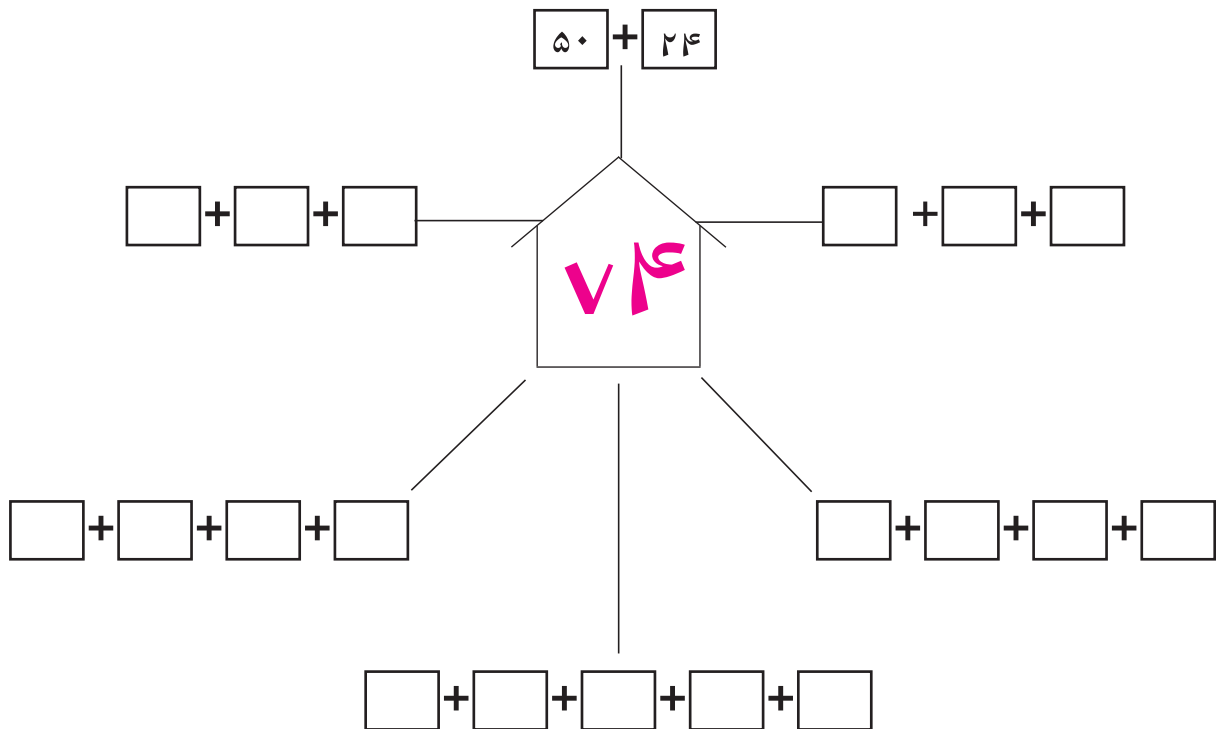
شاگردن کي آرسِيءَ جي مدد سان مٿي ڏنل عددن موجب ٻين وڌيڪ عددن جو استعمال ڪري آڀياس ڪرايو .

* جوڙ جو جواب ۴۸ آچي آهڙا مثال تيار ڪريو.

* جوڙ جو جواب ۷۴ ڪري آچي آهڙا مثال تيار ڪريو.

شاگردن کي آهڙي نموني وڌ ۾ وڌ مثالن جو آپياس ڪرايو.

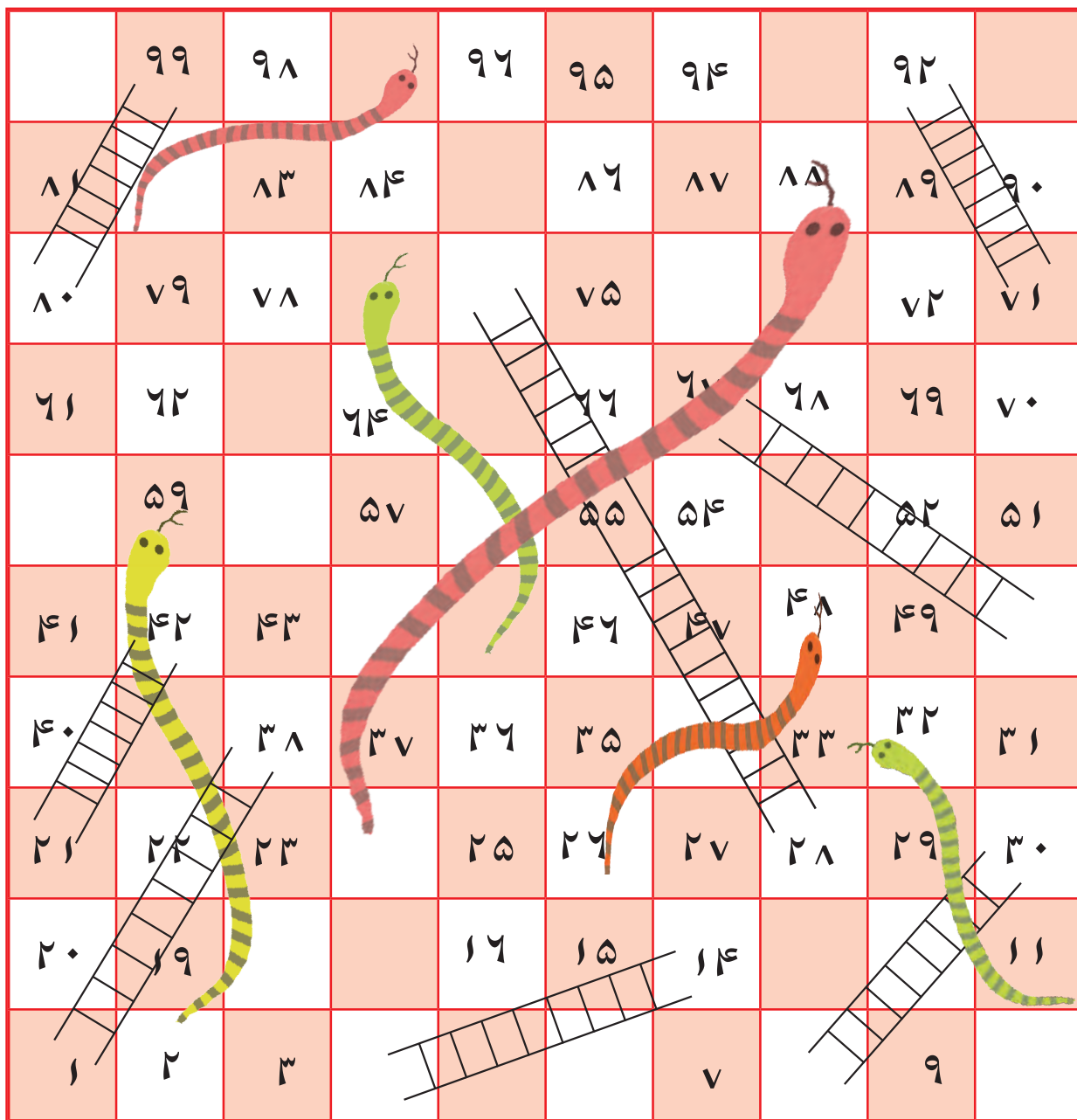

* لکل عددن جو نالو ڳولهيو ۽ انگن ۾ لکو .

۳۹	چ	ل	س	گ	ليهم	تا	ڳلي	اُ	م
	سو	هم	ت	ويهم	با	پ	ڪ	ب	الف
	ر	و	هان	۽	تي	ڌ	ڊ	ر	س
	هان	پ	گم	پنہ	ڌ	نوي	ڳيا	گهم	تا
	س	يهم	و	جا	چ	هم	ڙ	و	و
	ع	ڳي	ل	هم	ينہر	ڳي	م	ش	يهم
	ڌ	يهم	س	ڪ	ليہر	تا	ئي	با	ي
	هم	ويهم	ڻ	اُ	گهم	س	م	ر	هم
	م	ي	نو	س	جہر	ت	نو	هان	چ
	ڪ	چ	ڇا	ذ		ر	چ	هٽ	پيچ
	سي	اَ	ون	و	ڳي	هان	س	خ	
	ڌ	ل	جاء	چ	هن	م	تر	هم	با
									۲۷ ۲۰

* ڈنل نانگ-ڈاکٲ راند ۾ خالي چوکنڊن ۾ مناسب عدد لکو .

بڙا ڀو ڀلا!

❁ اها راند كندي ڏنل عددن تي وڃڻ کان پوءِ ڇا ٿيندو؟ ۲۸ ۸۸ ۷۰

توهان ۹۲ گهر تي آهيو ڀاري تي ڪهڙو عدد توهان کي نانگ جي منهن ڏانهن ڪڍي ويندو؟

❁ سڀني کان ڊگهي ۾ ڊگهو نانگ ويجهه ڪهڙو عدد آهي. ڏاڪڻ ۾ ڏنل آهي.

نانگ-ڌاڪڻ آڌار وٺي شاعردن کان جُدا جُدا سوال پڇيو ۽ ٻالھ ٻولھ ڪريو.

* جي قيمت لھو .

$$۱۲ ر = \text{green pepper} + \text{green pepper}$$

$$۱۰ ر = \text{red apple} + \text{green pepper}$$

$$\square ر = \text{red apple}$$

* جي قيمت لھو .

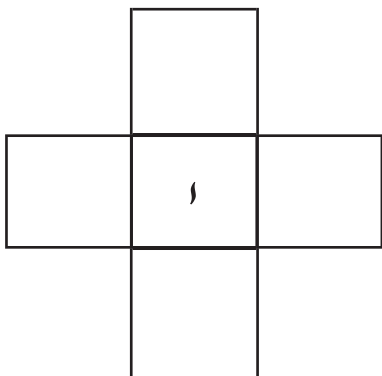

$$۸ ر = \text{blue car}$$

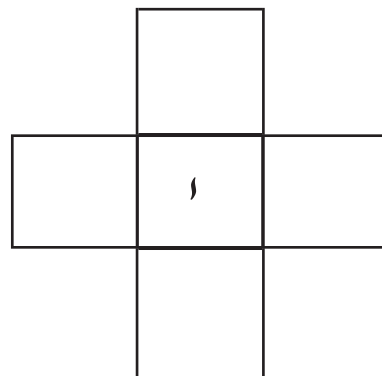
$$۱۸ ر = \text{blue car} + \text{girl in pink dress}$$

$$\square ر = \text{girl in pink dress}$$

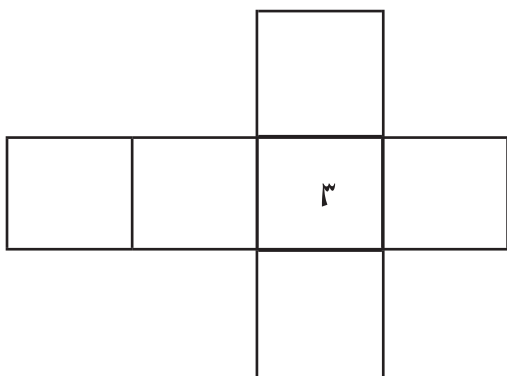
* ڏنل چوڪنڊن ۾ ۱، ۲، ۴، ۷، ۹ عدد هڪ دفعو واپرائي آهڙي نموني لکو جيئن انهن جو آڏو ۽ اُڀو جوڙ ۱۲ اچي .

* ڏنل چوڪنڊن ۾ ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ اهي عدد هڪ دفعو واپرائي آهڙي نموني لکو جيئن انهن جو آڏو ۽ اُڀو جوڙ ۸ اچي .

* ڏنل چوڪنڊن ۾ ۱، ۲، ۴، ۵، ۶ اهي عدد هڪ دفعو واپرائي آهڙي نموني لکو جيئن انهن جو آڏو ۽ اُڀو جوڙ ۱۲ اچي .

261281

نمستي ٻارو!

جيڪڏهن توهان کي نيڪ نٿو لڳي، توهان کي ڪنهن غلط ڇهڻ ڪيو، ته توهان ڇپ ڪري نه ويهو. توهان ٻالهايو.

۱. پنهنجو پاڻ کي ڏوهه نه ڏيو.

۲. اُن کي ٻڌايو جنهن تي توهان کي وشواس آهي.

۳. توهان نئشنل ڪميشن فار پروٽيڪشن آف چائلڊ رائٽس کي ٻڌائي سگهو ٿا POC SO جي e-box ذريعي.

جڏهن توهان کي ڪير غلط ڇهڻ ٿو ڪري ۽ توهان کي خراب ٿو لڳي،
توهان منجهي ٿا وڃو ۽ ڪجهه نٿا ڪري سگهو
توهان کي ”خراب“ نه لڳڻ گهرجي ڇو جو اُن ۾ توهانجي غلطي ڪونهي.

هي بٽڻ ڏٻايو

POC SO e-box available at NCPCR@gov.in

جيڪڏهن توهان ۸ سالن کان گهٽ عمر وارا آهيو ۽ توهان ڪنهن پريشانيءَ ۾ يا مُنجهيل

يا ٻڌ سٺوڪي يا تڪليف ۾ آهيو يا پيو ڪو ٻار

فون ڪريو 1098 ڇو جو ڪجهه نمبر سٺا هوندا آهن!

اُهي زندگي بدلي ڇڏيندا آهن!!!

**CHILD
LINE
1098
NIGHT & DAY**

چائلڊ لائين 1098 - نئشنل ۲۴ ڪلاڪ ٽول فري

صوري فون لائين ٻارن لاءِ جيڪي ٻار پريشان يا تڪليف ۾ آهن

چائلڊ لائين انڊيا فائونڊيشن سرڪار جي مدد سان

(منسٽري آف ومين ائڊ چائلڊ ڊويلپڊ) هلي رهي آهي.

نئين سماج ڏانهن
Towards a new dawn

مھاراشٹر راجیہ پانیہ پستک فرمٹی و آپیاس کرم سنشودن منڈل، پٹپی - ۴۱۱۰۰۴

गणित इयत्ता दुसरी (सिंधी माध्यम)

₹ 79.00

261281

